

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Съвет на Европа/Европейски съд по правата на човека, 2013 г. Този превод не обвързва Съда. За допълнителна информация, моля вижте пълните указания за авторските права в края на документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

ГОЛЯМА КАМАРА

ДЕЛО GIULIANI AND GAGGIO СРЕЩУ ИТАЛИЯ

(жалба № 23458/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

24 март 2011 г.

Това решение е окончателно, но може да претърпи редакционни промени.

По делото Giuliani and Gaggio срещу Италия,

Европейският съд по правата на човека, заседаващ като голяма камера в състав:

Jean-Paul Costa, *Председател*,
Christos Rozakis,
Françoise Tulkens,
Ireneu Cabral Barreto,
Boštjan M. Zupančič,
Nina Vajić,
Elisabeth Steiner,
Alvina Gyulumyan,
Renate Jaeger,
David Thór Björgvinsson,
Ineta Ziemele,
Isabelle Berro-Lefèvre,
Ledi Bianku,
Nona Tsotsoria,
Zdravka Kalaydjieva,
Işıl Karakaş,
Guido Raimondi, *съдии*,

и Vincent Berger, *юрист*,

След проведени на 29 септември 2010 г. и 16 февруари 2011 г. закрити заседания,

Постанови следното решение, прието на последната посочена дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 23548/02) срещу Република Италия, подадена на 18 юни 2002 г. до Съда на основание чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от трима италиански граждани г-н Джулиано Джулиани (Giuliano Giuliani), г-жа Аделаида Гаджо (Adelaide Gaggio) (по съпруг Джулиани (Giuliani)) и г-жа Елена Джулиани (Elena Giuliani) („жалбоподателите“).

2. Жалбоподателите са били представлявани от г-н N. Paoletti и г-н G. Pisapia, адвокати, практикуващи в Рим. Италианското правителството („правителството“) е било представлявано от агента си, г-жа E. Spatafora и съ-агента г-н N. Lettieri.

3. Оплакванията на жалбоподателите са свързани със смъртта на техния син и брат, Карло Джулиани, която считат, че е била причинена от употреба на прекомерна сила. Твърдят, че ответната държава не е предприела необходимите законодателни, административни и

регулаторни мерки за да намали, доколкото това е възможно, неблагоприятните последици от употребата на сила, че организирането и планирането на полицейската операция не са били съвместими с задължението да се защитава живота и че разследването на обстоятелствата около смъртта на техния близък не е било ефикасно.

4. Жалбата е била разпределена на четвърта секция на Съда (чл. 52 § 1 от Правилата на Съда). На 6 февруари 2007 г., след открито заседание по допустимостта и по основателността (чл. 54 § 3 от Правилата), тя е била обявена за допустима от камара от тази секция в състав: сър Nicolas Bratza, Josep Casadevall, Giovanni Bonello, Kristaq Traja, Vladimiro Zagrebelsky, Stanislav Pavlovski и Lech Garlicki, както и Lawrence Early, секретар на секцията.

5. На 25 август 2009 г. камара от секцията в състав: сър Nicolas Bratza, Josep Casadevall, Lech Garlicki, Giovanni Bonello, Vladimiro Zagrebelsky, Ljiljana Mijović и Ján Šikuta, както и Lawrence Early, секретар на секцията, е постановила решение, с което е приела следното: единодушно, че не е имало нарушение на материалния аспект на чл. 2 на Конвенцията що се отнася до употребата на прекомерна сила; с пет гласа на два, че не е имало нарушение на материалния аспект на чл. 2 от Конвенцията що се отнася до позитивното задължение да се защитава живота; с четири гласа на три, че е имало нарушение на чл. 2 от Конвенцията в процедурния му аспект; единодушно, че не е необходимо да разглежда случая в светлината на чл. 3, чл. 6 и чл. 13 от Конвенцията; и единодушно, че не е имало нарушение на чл. 38 от Конвенцията. Като обезщетение за неимуществени вреди Камарата е присъдила по 15 000 евро, на всеки от жалбоподателите Giuliano Giuliani и Adelaide Gaggio и 10 000 на жалбоподателката Elena Giuliani.

6. На 24 ноември 2009 г. правителството и жалбоподателите са поискали на основание чл. 43 от Конвенцията и чл. 73 от Правилата на Съда делото да бъде отнесено пред голямата камара. На 1 март 2010 г. панел на голямата камара е уважила исканията.

7. Съставът на голямата камара е бил определен в съответствие с разпоредбите на чл. 26 §§ 4 и 5 от Конвенцията и чл. 24 от Правилата на Съда.

8. Жалбоподателите и правителството са представили допълнителни писмени бележки (чл. 59 § 1 от Правилата).

9. На 27 септември 2010 г. съдиите и резервните съдии, заседаващи по настоящото дело са изгледали дискове със записи, представени от страните на 28 юни и 9 юли 2010 г. (виж параграф 139 по-долу).

10. На 29 септември 2010 г. се е провело публично открито заседание в сградата на Правата на Човека в Страсбург (чл. 59 § 3 от Правилата).

Пред Съда са се явили:

(а) *за правителството*

г-н N. LETTIERI,

съ-агент,

г-жа P. ANKARDO,

съ-агент,

г-н G. ALBENZIO,

държавен адвокат;

(б) *за жалбоподателите*

г-н N. PAOLETTI,

г-жа G. PAOLETTI,

г-жа N. PAOLETTI,

адвокати,

г-жа C. SARTORI,

помощник.

Съдът е изслушал пледоариите им.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО СЛУЧАЯ

11. Жалбоподателите са родени съответно през 1938 г., 1944 г. и 1972 г. и живеят в Генуа и Милано. Те са баща, майка и сестра на Карло Джулиани (Carlo Giuliani), който е бил прострелян и убит при демонстрация, проведена по време на срещата на върха на Г8 в Генуа през юли 2001 г.

А. Подготовката на срещата на върха на Г8 и събитията, предхождащи смъртта на Карло Джулиани

12. На 19, 20 и 21 юли 2001 г. в Генуа е била проведена среща на върха на Г8. В града били организирани редица „анти-глобалистки“ демонстрации и италианските власти въвели множество мерки за сигурност. Член 4(1) от Закон № 149 от 8 юни 2000 г. давал право на префекта на Генуа да разположи военни части за да се гарантира обществената сигурност по време на провеждането на срещата. В допълнение, частта от града, където се провеждало заседанието на Г8 (историческия център) била определена като „червена зона“ и оградена с метални заграждения. Така достъп до тази зона имали само живеещите и работещите там. Било забранено влизането в пристанището, а летището било затворено. Около червената зона имало жълта, която на свой ред била заобиколена от бяла (нормална) зона.

13. В деня преди смъртта на Карло Джулиани офицерът, командващ органите на ред издал служебните инструкции от 19 юли 2001 г. В тях се обобщавали задачите на органите на реда, а именно: създаване на защитна линия в червената зона със задача да се отблъсне веднага всеки опит за пробиването ѝ; създаване на защитна линия в жълтата зона, която да се справя с всеки инцидент, като се отчита разположението на демонстрантите в различни места и действията на екстремистки настроени елементи; въвеждане на мерки за опазване на обществения ред на местата, където се провеждат демонстрации, при отчитане на риска от насилие при наличието на тълпи от хора.

14. Страните са съгласни, че служебните инструкции от 19 юли 2001 г. променяли досега установените планове относно разполагането на наличния състав и ресурси за да бъде дадена възможност на органите на реда ефикасно да противодействат на всеки опит за влизане в червената зона от страна на участниците в демонстрацията на *Tute Bianche* („Бели престилки“), чието провеждане било обявено и разрешено за следващия ден.

15. Жалбоподателите поддържат, че със служебните инструкции от 19 юли на взвода карабинери, замесен в смъртта на Карло Джулиани е била възложена активна роля, като до преди това отрядът е трябвало да стои в един район. Правителството твърди, че служебните инструкции са били предадени устно на служителите на позиция.

16. Била установена система за радио комуникация с оперативно контролния център, разположени в полицейското управление (*questura*) в Генуа, които имали радио връзка със служителите по места. Карабинерите и полицаите нямали пряка радио връзка по между си; те могли да се свързват само с контролния център.

17. Сутринта на 20 юли няколко групи от особено агресивни демонстранти, носещи качулки и маски („Черния блок“) предизвикали редица инциденти и сблъсъци с органите на реда. Колоната с протестиращи от *Tute Bianche* трябвало да тръгне от стадиона Карлини. В демонстрацията участвали няколко организации: представители на движението „No Global“ и на обществени културни центрове и млади комунисти от партията *Rifondazione comunista*. Макар те да вярвали в мирното провеждане на протести (гражданско неподчинение) за своя стратегическа цел били обявили, че ще се опитат да проникнат в червената зона. На 19 юли 2001 г. началникът на полицията в Генуа (*questore*) бил забранил *Tute Bianche* да влизат в червената зона или в зоната в непосредствена близост и разположил части от органите на реда, които да задържат колоната на Пиаца Верди. Съответно демонстрантите могли да се придвижат от стадион Карлини и по целия път по протежение на Виа Толемайде до Пиаца Верди, тоест, далеч отвъд кръстовището на Виа Толемайде и Корсо Торино където възникнали сблъсъците, описани подробно по-долу.

18. Около 13,30 ч. шествието тръгнало и се насочило бавно на запад. Около Виа Толемайде имало следи от по-ранни размирици. Шествието било водено от контактна група, съставена от политици и група журналисти, които носели видео камери. Придвижването на шествието се забавило и на няколко пъти спирало. В близост до Виа Толемайде имало инциденти между лица с маски и качулки и служителите на реда. Шествието достигнало железопътния тунел на кръстовището с Корсо Торино. Изведнъж карабинери, под командването на г-н Мондели, започнали да разпръскват демонстрантите със сълзотворен газ. Карабинерите ги изблъскали назад като използвали палките си. Шествието било отблъснато на изток чак към кръстовището с Виа Инвреа.

19. Демонстрантите се разделили: някои се насочили към брега на морето, докато други се опитали да избягат по Виа Инвреа и след това в района на Пиаца Алимонда. Някои от демонстрантите отвърнали на атаката мятайки по служителите на реда твърди предмети, като стъклени бутилки или кошчета за боклук. На Виа Касарегис и Виа Инвреа пристигнали с висока скорост бронирани коли на карабинерите, събаряйки загражденията, издигнати от демонстрантите и принуждавайки ги да напуснат мястото. В 15,22 ч. от командния център заповядали на г-н Мондели да се отдръпне и да разреши на протестиращите да продължат.

20. Някои от демонстрантите продължили да нападнат и отново имало сблъсъци със служителите на реда. Около 15,40 ч. група протестиращи нападнала брониран ван на карабинерите и го подпалили.

В. Смъртта на Карло Джулиани

21. Около 17 ч. поведението на група силно агресивни демонстранти било наблюдавано от взвод, подразделение на батальона Сицилия, състоящ се от около 50 карабинери и разположен близо до Пиаца Алимонда. Наблизо били паркирани два джипа Defender. Полицейски офицер Лауро наредил на карабинерите да атакуват демонстрантите. Карабинерите настъпили пеша, следвани от двата джипа. Протестиращите успели да ги отблъснат и карабинерите се оттеглили безредно към Пиаца Алимонда. На направени от хеликоптер снимки в 17,23 ч. се виждат демонстранти тичащи по Виа Кафа в преследване на служители на реда.

22. При оттеглянето на карабинерите джиповете се опитали да напуснат мястото на заден ход. Единият успял да се измъкне, а другият бил блокиран от обърнат контейнер за боклук. Неочаквано джипът бил заобиколен от демонстранти, които носели камъни, тояги и метални прътове. Двата странични задни прозореца и този отзад на джипа били

строшени. Демонстрантите обиждали и заплашвали хората в джипа и хвърлили вътре камъни и един пожарогасител.

23. В джипа били трима карабинери: Филипо Каватио („Ф.К.“), който шофирал, Марио Плаканика („М.П.“) и Дарио Рафоне („Д.Р.“). Командирът на отряда карабинери, капитан Капело, бил дал разрешение на М.П., който бил засегнат от странични ефекти на употребата на гранати със сълзотворен газ, да се качи в джипа за да се отдалечи от мястото на сблъсъците. Притиснат в дъното на джипа, ранен и изпаднал в паника, той се бранел от една страна с щит (според показанията на демонстрант на име Предонзани). М.П. крещял по протестиращите да се махат „или ще ги убие“, извадил пистолета си Beretta SB 9 mm, насочил го към счупения прозорец и след десетина секунди стрелял два пъти.

24. Един от изстрелите прострелял в лицето под лявото око Карло Джулиани, демонстрант с качулка. Той паднал на земята близо до лявата задна гума на джипа.

25. Малко след това Ф.К. успял да запали двигателя и в опит да тръгне назад прегазил тялото на Карло Джулиани. След това включил на първа скорост и минал още веднъж през тялото, напускайки мястото. След това джипът се отдалечил към Пиаца Томазо.

26. След „няколко метра“, карабинерът сержант майор Аматори се качил в джипа и поел управлението му, „защото шофьорът бил в шок“. В джипа се качил и друг карабинер на име Рандо.

27. Полицейски сили, разположени от другата страна на Пиаца Алимонда се намесили и разпръснали демонстрантите. Към тях се присъединили и няколко карабинери. В 17,27 ч. полицаи, който присъствал на мястото се обадил в контролния център за да поиска да бъде изпратена линейка. Пристигналият по-късно лекар констатирал смъртта на Карло Джулиани.

28. Според министерството на вътрешните работи (*ministero dell'Interno*), не е било възможно да се посочи точния брой на карабинерите и полицаите, които са били на мястото към момента на смъртта на Карло Джулиани; близо 50 карабинери са се намирали на около 150 метра от джипа. Освен това, на около 200 метра по-нататък, близо до Пиаца Томазо, е имало група полицаи.

29. Като се позовават, *inter alia*, на свидетелски показания дадени от служители на реда в рамките на паралелното производство („процесът срещу двадесет и петте“, виж параграфи 121-138 по-долу), жалбоподателите по-специално твърдят, че докато са били на Пиаца Алимонда карабинерите са могли да свалят противогазите си, да се хранят и да почиват. По време на „затишието“ капитан Капело е наредил на М.П. и Д.Р. да се качат в един от двата джипа. Той преценил, че двамата карабинери били психически изтощени (*“a terra”*) и физически вече не са могли да изпълняват задълженията си.

Капело също така преценил, че М.П. трябва да спре да изстрелва сълзотворен газ, да си свали противогаза и колана с гранати със сълзотворен газ.

30. Позовавайки се на фотографиите, направени непосредствено преди фаталния изстрел, жалбоподателите подчертават, че оръжието е било държано под ъгъл надолу. Те цитират и показанията на подполковник Труглио (виж параграф 43 по-долу), който казва, че се е намирал на около десет метра от Пиаца Алимонда и на около 30-40 метра от джипа. Карабинерите (около стотина) са се намирали на около десетина метра от джипа. Полицаяте са били в края на Виа Кафа, в посока Пиаца Томазо. Жалбоподателите твърдят, че на снимките събрани, по време на разследването ясно се виждат карабинери в близост до джипа.

С. Разследването, проведено от националните власти

1. Първите действия по разследването

31. На няколко метра от тялото на Карло Джулиани била намерена гилза. Не бил намерен куршум. Сред другите предмети до тялото били намерени пожарогасител и един окървавен камък, които били иззети от полицията. От досието по делото става ясно, че прокуратурата е възложила на полицията извършването на 36 следствени действия. Джипът, в който М. П. се е намирал, а също и принадлежащото му оръжие и снаряжение останали при карабинерите и в следствие били иззети със съдебна заповед. В джипа бил намерен празен патрон.

32. През нощта на 20 юли 2001 г. мобилната част на полицията в Генуа разпитала двама полицейски служители – г-н Мартино и г-н Фиорило. На 21 юли капитан Капело, командирът на ротата ЕСНО, изложил събитията от предишния ден и посочил имената на карабинерите, които били в джипа. Той казал, че не е чул изстрели, вероятно заради радио слушалките си, шлема си и противогаза си, които ограничавали слуха му.

2. Започването на разследването срещу М.П. и Ф.К.

33. През нощта на 20 юли 2001 г. самоличността на М.П. и Ф.К. била установена и те били разпитани от прокуратурата на Генуа по подозрение за умишлено убийство. Разпитите били проведени в главното управление на карабинерите в Генуа.

(а) Първите показания на М.П.

34. М.П. е бил помощник карабинер, назначен в Батльон 12 (Сицилия). Той е служел в ротата ЕСНО, сформирана по повод срещата на върха на Г8. Заедно с четири други роти от различни региони на Италия, ротата е била част от CCIR, която била под командването на подполковник Труглио. Командир на ротата ЕСНО бил капитан Капело със заместници Миранте и Дзапия. Ротата била насочвана и координирана от г-н Лауро, висш офицер (*vice questore*) от римската полиция. Всяка от петте роти била разделена на по четири взвода от по петдесет мъже. Всички роти били под командването на полковник Лесо.

35. М.П., роден на 13 август 1980 г., служел като карабинер от 16 септември 2000 г. Към момента на събитията бил на 20 години и единадесет месеца. М.П. бил обучен да използва гранати и трябвало да изстрелва сълзотворен газ. В показанията си казвал, че по време на операцията по опазване на обществения ред взводът му е трябвало да патрулира пеша. След като хвърлил няколко гранати с газ усетил парене в очите и по лицето си и поискал от капитан Капело разрешение да влезе в джипа. Скоро след това към него се присъединил друг ранен карабинер (Д.Р.).

36. М.П. казал, че е бил много уплашен, заради всичко което бил видял да се случва през деня и най-вече, защото се страхувал, че демонстрантите ще хвърлят коктейли Молотов. Той обяснил, че страхът му нараснал след като бил ранен в крака с метален предмет и в главата с камък. Бил разбрал, че джипът бива атакуван по хвърлените камъни и си помислил, че „стотици демонстранти са обградили джипа“, макар и да добавил, че „когато стрелял не се виждал никой“. Казал, че е бил „заят от паника“. По някое време осъзнал, че ръката му стиска пистолета; той мушна ръката, с която държал оръжието си през задния прозорец на джипа и след около минута стрелял два пъти. Твърдял, че не е забелязал Карло Джулиани зад джипа нито преди, нито след стрелбата.

(b) Показанията на Ф.К.

37. Ф.К., шофьорът на джипа, е роден на 3 септември 1997 г. и служел като карабинер от 24 месеца. Към онзи момент той бил на 23 години и десет месеца. В показанията си казвал, че се е намирал в уличка близо до Пиаца Алимонда и се е опитвал да обърне в посока към площада, защото взводът бил изблъскан от демонстрантите. Пътят му обаче бил блокиран от обърнат контейнер за боклук и двигателят му угаснал. Той се съсредоточил в опита си да изведе джипа докато колегите му в джипа крещели. Заради това не бил чул изстрели. Накрая казал: „Не съм забелязал никой на земята, защото носех маска, която частично ми пречеше да виждам ... а също и защото е трудно да

виждаш добре извън джипа. Дадох назад и не усетих никакво съпротивление; всъщност усетих сътресение в лявата гума и си помислих, че е купчина боклук от обърнатия контейнер. Единствената мисъл в главата ми бе как да се измъкна от тази бъркотия.“

(с) Показанията на Д.Р.

38. Д.Р., който е роден на 25 януари 1982 г. бил на наборна военна служба от 16 март 2001 г. Към разглеждания момент той бил на 19 години и шест месеца. При разпита казал, че е бил ударен по лицето и гърба от камъни, хвърлени от демонстрантите и му течало кръв. Опитал се да се защити като покрил лицето си, а М.П. от своя страна се опитал да го прикрие с тялото си. В един момент вече не можел нищо да вижда, но чувал крясъците и звука от удари и предмети, мятани в джипа. Той чул, че М.П. крещи на нападателите да спрат и да се махат и след това чул два изстрела.

(d) вторите показания на М.П.

39. На 11 септември 2001 г. при разпит, проведен от прокурор, М.П. потвърдил показанията си от 20 юли 2001 г., като добавил, че е крещял по демонстрантите: „Махайте се или ще ви убия!“.

3. Други показания, събрани по време на разследването

(а) Показания на други карабинери

40. Сержант майор Аматори, който бил в другия джип на Пиаца Алимонда, свидетелства, че забелязал, че пътят пред джипа, в който бил М.П. бил блокиран от обърнат контейнер и заобиколен от голям брой демонстранти, „със сигурност повече от двадесет“. Те замервали джипа с различни предмети. По-специално, видял един демонстрант да хвърля пожарогасител по задния прозорец. Чул изстрели и видял Карло Джулиани да пада. След това джипът два пъти прегазил тялото на Карло Джулиани. След като джипът успял да излезе от Пиаца Алимонда, той се приближил и видял шофьорът да слиза и, видимо потресен, да моли за помощ. Сержант майорът застана зад волана и като забелязал, че М.П. държи пистолет в ръката си му наредил да спусне предпазителя. Той веднага си помислил, че това е оръжието, с което току що било стреляно, но не казал нищо на М.П., който бил ранен и от главата му течала кръв. Шофьорът му казал, че е чул изстрели докато маневрирал с джипа. На сержант майорът не били давани обяснения защо е било взето решение да се стреля и той не попитал нищо по този въпрос.

41. Карабинер Рандо бил заобиколил джипа. Видял, че пистолетът е изваден и попитал М.П. дали е стрелял. М.П. казал, че е, без да

уточнява дали е стрелял във въздуха или към някой конкретен демонстрант. М.П. не спирал да повтаря: „Те искаха да ме убият, не искам да умира“.

42. На 11 септември 2001 г. прокурорът изслушал показанията на капитан Капело, командира на рота ЕСНО (виж параграф 34 по-горе). Капитан Капело заявил, че е дал разрешение на М.П. да се качи в джипа и взел оръжието му със сълзотворен газ, защото М.П. изпитвал затруднения. По-късно казал (по време на „процеса срещу двадесет и петте“, в заседание на 20 септември 2005 г.), че М.П. е бил физически неспособен да продължи, заради психическото си състояние и нервното напрежение. След това капитан Капело се отдалечил с останалите си хора – около петдесет души – в посока към ъгъла на Пиаца Алимонда с Виа Кафа. Било му наредено от полицейски офицер Лауро да продължат по Виа Кафа в посока към Виа Толемайде за да помогнат на опитващите се там мъже да отблъснат демонстрантите. Казал, че е бил изненадан от тази заповед, като се имало предвид броя на хората с него и колко те били уморени, но въпреки това ги разположил по Виа Кафа. Карабинерите били изблъскани назад от демонстрантите, идващи от Виа Толемайде; първоначално те се оттеглили под строй, но след това се изтеглили без ред. Г-н Капело не осъзнавал, че когато карабинерите се оттегляли след тях идвали два джипа, тъй като нямало „оперативна причина“ те да са там. Демонстрантите се разпръснали чак когато се намесил мобилния полицейски отряд, разположен от другата страна на Пиаца Алимонда. Едва тогава той забелязал мъж с качулка, който лежал на земята явно сериозно ранен. С цел проследяване последователността на събитията някои от неговите мъже били оборудвани с шлемове с видео камери; видео записите били предадени на полковник Лесо.

43. Подполковник Труглио, висшестоящият офицер на капитан Капело, казал, че е бил на около десет метра от Пиаца Алимонда и на 30-40 метра от джипа и е видял джипът да минава през тяло, лежащо на земята.

(b) Показанията на полицейски офицер Лауро

44. На 21 декември 2001 г. г-н Лауро дал показания пред прокурора. Той казал, че е разбрал за промените в служебните инструкции сутринта на 20 юли 2001 г. На заседанието на 26 април 2005 г. по време на „процеса срещу двадесет и петте“, той казал, че на 19 юли 2001 г. е бил уведомен, че за следващия ден няма разрешени демонстрации. На 20 юли той все още не знаел, че ще се проведе едно шествие. През деня отишъл до Пиаца Томазо, където имало сблъсъци с демонстрантите. В 15,30 ч. докато обстановката била спокойна, към хората му се присъединил подполковник Труглио с два джипа. Между 16 ч и 16,45 ч. те бил участвали в сблъсъци на Корсо Торино. След това

се преместили близо до Пиаца Томазо и Пиаца Алимонда. Подполковник Труглио и двата джипа се върнали и отрядът бил реорганизиран. Г-н Лауро забелязал група демонстранти в края на Виа Кафо, които издигали бариера, използвайки контейнери за боклук на колела и приближавали към служителите на реда. Той попитал капитан Капело дали неговите хора са на позиция за да се справят със ситуацията и той отговорил утвърдително. Поради това г-н Лауро и отрядът му се разположили на позиция близо до Виа Кафа. Той чул заповед за изтегляне и всички заедно се изтеглили без ред.

(с) Други показания, дадени пред прокурора

45. Пред прокурора дали показания и демонстранти, присъствали на събитията. Някои от тях казали, че са били много близо до джипа и самите те са хвърляли камъни и са блъскали по джипа с прътове и други предмети. Според един от демонстрантите М.П. крещял: „Копелета, ще убия много от вас!“. Друг бил забелязал, че карабинерът в джипа извадил пистолета си; демонстрантът тогава изкрещял на приятелите си да внимават и да се преместят. Друг демонстрант казал, че М.П. се е пазел от едната страна с щит.

46. Няколко човека, които били наблюдавали събитията от прозорците на домовете си, казали, че са видели демонстрант да хваща пожарогасител и да го вдига. След това били чули два изстрела и видели демонстрантът да пада на земята.

4. Аудиовизуалните материали

47. Прокуратурата наредила на органите на реда да предадат всички аудиовизуални материали, които биха могли да са от полза за пресъздаване на събитията на Пиаца Алимонда. Били иззети снимки и видео записи, направени от филмови екипи, от камери на хеликоптер и от миниатюрните видео камери в шлемовете на някои от офицерите. Имало и снимки, направени от частни лица.

5. Медицинските експертизи

(а) Аутопсията

48. В рамките на първите 24 часа прокуратурата разпоредила да бъде извършена аутопсия, която да установи причината за смъртта на Карло Джулиани. Съобщението, че ще се извърши аутопсията било връчено на бащата на Карло Джулиани на 21 юли 2001 г. в 12,10 ч., като се уточнявало, че пострадалата страна може да назначи експерт и адвокат. В 15,15 ч. г-н Канале и г-н Салви, определените от разследващите органи вещи лица, били назначени официално и

работата по аутопсията започнала. Жалбоподателите не изпратили свой представител или експерт.

49. Вещите лица поискали от прокуратурата да им даде шестдесет дни за да изготвят доклада си. Искането им било уважено. На 23 юли 2001 г. прокуратурата разрешила тялото на Карло Джулиани да бъде кремирано, в съответствие с желанието на семейството му.

50. Експертният доклад бил представен на 6 ноември 2001 г. В него се посочвало, че Карло Джулиани е бил уцелен под лявото око от куршум, който е преминал през черепа и е излязъл през задната лява част на черепа. Според експертите куршумът бил изстрелян от разстояние по-дълго от 50 см. и се движел отпред назад, от дясно на ляво и в посока надолу. Карло Джулиани бил висок 1,65 м. Човекът, който е стрелял по него е бил в лице с жертвата и леко в дясно. Според експертите огнестрелната рана в главата е довела до смърт в рамките на пет минути; джипът, прегазил тялото е причинил само несъществени малозначителни наранявания на органите в гръдния кош и корема.

(b) Прегледите на М.П. и Д.Р.

51. След като напуснали Пиаца Алимонда тримата карабинери, които били в джипа отишли в спешното отделение на болницата в Генуа. М.П. се оплаквал от дифузна контузия в десния крак и контузия на черепа с отворени рани; лекарите поискали М.П. да остане в болницата, но той подписал декларация, че не желае и напуснал болницата около 21,30 ч. Имал контузия на черепа, която казал, че била причинена от удар в главата с тъп предмет докато е бил в джипа

52. Д.Р. имал синини и охлузвания по носа и лявата скула и кръвонасядания по лявото рамо и левия крак. Ф.К. страдал от посттравматично психическо разстройство и прогнозата била, че ще се възстанови в рамките на петнадесетина дни.

53. Били направени медицински изследвания за да се установи характера на нараняванията и връзката им с нападението върху хората в джипа. Констатациите били, че претърпените от М.П. и Д.Р. травми не били живото-застрашаващи. Раните по главата на М.П. е можело да са били причинени от хвърлен по него камък, но не било възможно да се установи произхода на останалите му наранявания. Раната по лицето на Д.Р. можело да е била причинена от хвърлен по него камък, а тази на гърба му от удар с дървена дъска.

(с) Назначените от прокуратурата балистични тестове*(i) Първата серия тестове*

54. На 4 септември 2001 г. прокуратурата възложила на г-н Кантарела да установи дали двата използвани патрона, намерени на местопроизшествието (един в джипа и един на няколко метра от тялото на Карло Джулиани – виж параграф 31 по-горе) са от едно и също оръжие и по-конкретно от оръжието на М.П. В доклада си от 5 декември 2001 г. експертът посочвал, че има 90 % вероятност патронът, намерен в джипа да е от пистолета на М.П., докато вероятността този, намерен в близост до тялото на Карло Джулиани да е изстрелян от същото оръжие е 10 %. В съответствие с чл. 392 от Наказателно процесуалния кодекс („НПК“) тези тестове били направени едностранно, т.е. без участието на пострадалата страна.

(ii) Втората серия тестове

55. Прокуратурата назначила втори експерт, полицейски инспектор Мането. В доклада си от 15 януари 2002 г. той посочвал, че има 60 % вероятност празния патрон, намерен близо до тялото на жертвата да е изстрелян от оръжието на М.П. Според него двата патрона били от пистолета на М.П. и разстоянието между М.П. и Карло Джулиани в момента на удара било между 110 и 140 сантиметра. Тестовите били направени едностранно.

(iii) Третата серия тестове

56. На 12 февруари 2002 г. прокуратурата назначила група експерти (съставена от г-н Балосино, г-н Бенедети, г-н Романини и г-н Торе), която „да направи реконструкция, дори и виртуална, на действията на М.П. и Карло Джулиани по времето преди и след удара на куршума в тялото на жертвата“. По-конкретно, от експертите се изисквало да „установят разстоянието между М.П. и Карло Джулиани, зрителното поле на всеки от тях и зрително поле, което е имал М.П. вътре в джипа към момента на изстрелите“. Става ясно, че през септември 2001 г. г-н Романини бил публикувал статия в специализирано издание (*TAC Armi*), в която изразил мнение, наред с останалото, че действията на М.П. са представлявали „очевидна и напълно оправдана защитна реакция“.

57. Представителите и експертите, посочени от жалбоподателите са присъствали на опитите, проведени от групата експерти. Адвокатът на жалбоподателите, г-н Винчи, казва, че не е искал да внесе искане за незабавно представяне на доказателствата (*incidente probatorio*). Съгласно чл. 392 §§ 1 (f) и 2 от НПК прокурорът и обвиняемият имат право да поискат съдията следовател (*giudice per le indagini preliminari*)

да разпорежи извършването на съдебна експертиза на лице, предмет или място, които неизбежно ще се променят или когато, назначаването ѝ по време на съдебното производство, би довело до спиране на процеса за период по-дълъг от шестдесет дни. Съгласно чл. 394 от НПК пострадалата страна може да поиска прокурорът да изиска доказателствата да бъдат представени незабавно. Отказът на прокурора трябва да е мотивиран и трябва да бъде връчен на пострадалата страна.

58. На 20 април 2002 г. бил извършен оглед на мястото. По стената на сграда на Пиаца Алимонда на височина от около пет метра били намерени следи от куршум.

59. На 10 юни 2002 г. експертите представили доклада си. В началото те посочвали, че фактът, че не са имали достъп до тялото на Карло Джулиани (защото то е било кремирано) е основната причина да не изготвят подробен доклад, тъй като не са могли да направят повторен оглед на части от тялото и да потърсят микро-следи. На базата на „малкото наличен материал“ експертите били направили опит да установят преди всичко ефектът на куршума върху тялото на Карло Джулиани, като изложили следни констатации.

60. Нараняванията по черепа са били много сериозни и са причинили смърт „в кратък срок от време“. Куршумът не е излязъл цял от главата на Карло Джулиани; в протокола (*referto radiologico*) от направения скенер на тялото преди аутопсията било отбелязано „подкожно парче, вероятно метално“ над костите в тилната област. Това парче от непрозрачен метал приличало на фрагмент от корпус на куршум. Видът на входната рана на лицето сама по себе си не можела да бъде тълкувана еднозначно; неправилната ѝ форма се обяснявала главно от вида на тъканта на частта от тялото засегната от куршума. Все пак едно възможно обяснение било, че куршумът не бил уцелил директно Карло Джулиани, а преди това се бил ударил в междинен предмет, който може да го е извъртял и забавил преди да куршумът да достигне тялото на жертвата. Тази хипотеза можела да обясни малкия размер на изходната рана и факта, че куршумът се бил разпаднал в главата на Карло Джулиани.

61. Експертите отбелязвали намереното малко парче олово, вероятно от куршум, което било изпаднало от качулката на Карло Джулиани при местването на тялото му; не било възможно да се установи дали парчето било паднало от качулката отпред, отзад или отстрани. По него имало следи от вещество, което не било част от куршума като такъв, а от материал, използван в строителната индустрия. В допълнение, върху предната и задната част на качулката били намерени микро частици от олово, които явно подкрепяли хипотезата, че куршумът е бил загубил част от обвивката си към момента на удара. Според експертите било невъзможно да се установи

характера на „междинния обект“, в който както изглежда се е бил блъснал куршума; те обаче изключвали възможността това да е бил пожарогасителят, който Карло Джулиани държал в протегнатата си ръка. Разстоянието, от което бил направен изстрела било над 50-100 см.

62. За да се направи реконструкция на събитията на база на „теорията за междинен обект“ експертите направили няколко пробни изстрела и провели видео и компютърни симулации. Според тях не било възможно да се изчисли траекторията на куршума, тъй като безсъмнено тя е била променена в резултат на сблъсъка. Въз основа на видео кадри, на които се виждало как един камък се разпада във въздуха и на звука от изстрел, който можел да се чуе на записа, експертите достигнали до извода, че камъкът се е разтрошил непосредствено след изстрела. Компютърна симулация показвала как куршумът, изстрелян нагоре удря Карло Джулиани след сблъсък с камък, хвърлен по джипа от друг демонстрант. Експертите изчислили, че разстоянието между Карло Джулиани и джипа е било около 1,75 метра и че М.П. е можел да вижда Карло Джулиани в момента на изстрела.

6. Разследването, проведено от жалбоподателите

63. Жалбоподателите представят показанията на Дж.М - един от демонстрантите - дадени пред адвоката им на 19 февруари 2002 г. По-конкретно Дж.М. казва, че Карло Джулиани е бил все още жив след като джипът бил минал през тялото му. Жалбоподателите представят и показанията на един карабинер (В.М.), който разказва за широко разпространената практика сред служителите на реда да преправят куршумите от вида, използвани от М.П., така, че те да се раздробяват и така да се увеличи поразяващата им сила.

64. На последно място жалбоподателите представят два доклада, изготвени от посочени от тях експерти. Според единия експерт, г-н Джентиле, куршумът вече се е бил раздробил когато е пронизал жертвата. Фактът, че се е пръснал можело да бъде обяснен с производствен дефект или с допълнителна намеса, която да повиши вероятността да се разпадне. Мнението на експерта все пак било, че тези два сценария са много редки и така по-малко вероятни от този, предложен от експертите на разследващите органи (а именно, че куршумът се е сблъскал с междинен предмет).

65. Другите експерти, избрани от жалбоподателите да направят възстановка на събитията заключавали, че камъкът се е разбил при сблъсъка си с джипа, а не с куршума, изстрелян от М.П. За да може да се направи реконструкция на събитията въз основа на аудиовизуалните материали, и особено фотографиите, било необходимо да се установи точното местоположение на фотографа и най-вече ъгълът, под който е

гледал, като се отчита също така видът на оборудването му. В допълнение, било необходимо да се уточни моментът, в който са направени снимките и как той се съотнася със звука. Експертите на жалбоподателите критикували метода, използван от експертите на разследващите органи, които били направили анализа си въз основа на „видео и компютърни симулации“ и не били анализирали задълбочено и детайлно наличните снимки. Критикуван бил и методът, използван при балистичните опити.

66. Изводите на експертите на жалбоподателите били, че Карло Джулиани е бил на около три метра от джипа когато е бил направен изстрела. Макар да било безспорно, че фаталният куршум е бил раздробен когато е ударил жертвата, възможността той да се е ударил в камъка, който се вижда на видео записа следвало да бъде изключена. Един камък би разрушил куршума различно и да остави различни следи по тялото на Карло Джулиани. Освен това М.П. не бил стрелял нагоре.

D. Искането за прекратяване на производството и възражението на жалбоподателите

1. Искането за прекратяване на производството

67. След приключване на разследването прокурорът на Генуа решил да поиска делото срещу М.П. и Ф.К. да бъде прекратено. На първо място прокурорът отбелязвал, че в нощта на 19 юли 2001 г. са били направени сериозни промени в организацията по опазване на реда и това частично обяснявало възникналите на 20 юли проблеми. Той обаче не уточнявал промените, нито проблемите, до които те били довели.

68. След това прокурорът отбелязвал, че по една конкретна точка версията за събитията на г-н Лауро се различавала от тази на капитан Капело: така докато първият твърдял, че решението да се разположат полицейски части на Виа Кафа за да се блокират демонстрантите е било взето по общо съгласие, вторият поддържал, че това е било едностранно решение, взето от г-н Лауро въпреки риска, че взводът е бил малоброен, а хората са били уморени.

69. Вещите лица били на едно мнение по два въпроса: от пистолета на М.П. били направени два изстрела, първият от които убил Карло Джулиани; този куршум не се бил разпаднал единствено от удара в жертвата; снимката как Карло Джулиани държи пожарогасител била направена когато той е бил на около три метра от джипа.

70. Те обаче били на различни мнения по следните въпроси:

(а) според експертите на разследващите органи Карло Джулиани е бил на около 1,75 м. от джипа, когато е бил ударен от куршума (на около три метра според експертите на семейство Джулиани);

(б) обратно на становището на експертите на разследващите органи според експертите на семейство Джулиани изстрелът бил направен преди камъкът да е можел да бъде видян на видео записа.

71. Тъй като страните били съгласни, че куршумът се е разпаднал преди да удари жертвата, прокурорът заключавал, че те са съгласни и за причината за разпадането на куршума и че жалбоподателите подкрепят „теорията за междинния обект“. Самите жалбоподатели са били счели, че другите възможни обяснения за раздробяването на куршума, предложени от тях – като манипулиране на куршума или производствен дефект – били много по-малко вероятни. По мнение на прокурора те следователно не можело да бъдат считани за логично обяснение.

72. Разследването се било забавило заради забавянията на част от медицинските експертизи, заради „повърхностния“ доклад от аутопсията и грешките, допуснати от един от експертите, г-н Кантарела. Все пак в рамките на разследването били разгледани подробно всички важни въпроси, които обосновавали извода, че хипотезата, че изстрелът е бил направен нагоре и е бил отклонен от камък е „най-убедителна“. И все пак по делото не били събрани достатъчно доказателства за да се прецени дали М.П. бил стрелял само с цел да разпръсне демонстрантите или съзнателно бил поел риска да убие един или няколко от тях. Имало три възможности и „въпросът никога не би бил решен със сигурност“. Възможностите са били следните:

- изстрелите са имали за цел да сплашат демонстрантите и следователно смъртта е бил причинена по непредпазливост;

- М.П. е стрелял за да спре атаката и е поел риска да убие някого; това би означавало, че става дума за умишлено убийство;

- М.П. се е целел в Карло Джулиани; това също би било умишлено убийство.

По мнение на прокурора, доказателствата по делото били такива, че третата възможност трябвало да бъде изключена.

73. Освен това прокурорът считал, че фактът, че куршумът се е сблъскал с камък не може да прекъсне причинно следствената връзка между действията на М.П. и смъртта на Карло Джулиани. Като се има предвид, че връзката е налице въпросът бил дали М.П. е действал при неизбежна отбрана.

74. Доказано било, че хората в джипа са били заплашени физически и че М.П. „реагирал“ изправен пред опасност. Следвало да бъдат анализирани необходимостта и пропорционалността на този отговор, като „вторият аспект е по-деликатен“.

75. Становището на прокурора било, че М.П. не е имал друг избор и не е можело да се очаква да постъпи различно, тъй като „джипът е бил обграден от демонстранти [и] физическата агресия срещу намиращите се в него е била открита и яростна“. Било оправдано М.П. да предположи, че животът му е в опасност. Пистолетът му е било средството, което можело да спре атаката и М.П. не можел да бъде винен за зачисленото му оборудване. Не можело да се очаква той да се въздържа от използването на оръжието и да се подложи на нападение, което можело да застраши физическия му интегритет. При тези обстоятелства делото трябвало да бъде прекратено.

2. Възражението на жалбоподателите

76. На 10 декември 2002 г. жалбоподателите подали възражение срещу искането на прокурора за прекратяване на производството. Те твърдели, че след като разследващите органи сами признават, че разследването е било опорочено и повдигали въпроси, на които не е било отговорено със сигурност, за да се открие истината било от съществено значение да бъде проведено състезателно производство. Според тях не било възможно да се твърди едновременно, че М.П. е стрелял във въздуха и че е действал при неизбежна отбрана, особено след като той твърди, че не можел да види Карло Джулиани когато е направил изстрелите.

77. На второ място жалбоподателите посочвали, че теорията за междинния предмет, която те оспорват, била формулирана една година след събитията и се основавала на едно чисто предположение неподкрепено с веществени доказателства. Имало и други възможни обяснения.

78. Жалбоподателите също така отбелязвали, че според доказателствата по делото Карло Джулиани е бил все още жив след като джипът е минал през тялото му. Те подчертавали, че докладът от аутопсията, според който преминалият през тялото джип не е бил причинил съществени наранявания, е бил окачествен от прокурора като повърхностен; също така критикували решението редица следствени действия да бъдат възложени на карабинерите.

79. От изложеното следвало, че М.П. и Ф.К. трябвало да бъдат предадени на съд. Алтернативно жалбоподателите молели да бъдат извършени допълнителни следствени действия, по-специално:

(а) да бъде направена медицинска експертиза, която да установи причините и времето на смъртта на Карло Джулиани, с цел да се установи по-конкретно дали той е бил жив когато джипът е минал през тялото му и след това;

(б) да бъдат изслушани началникът на полицията, г-н Де Дженоаро и карабинера Дзапа за да се установи какви инструкции са били дадени относно носенето на оръжие на бедрото;

- (с) да бъде идентифициран и намерен човекът, хвърлил камъка, в който се твърди, че се бил отклонил куршума;
- (d) да бъдат разпитани и други демонстранти, които са били отпред;
- (е) да бъде разпитан карабинера В.М., който съобщавал за практиката да се отрязва върха на куршума (виж параграф 63 по-горе);
- (f) да бъдат изследвани гилзите и оръжията на всички полицаи и карабинери, които са се намирали на Пиаца Алимонда към онзи момент.

3. Заседанието пред съдия следователя

80. Заседанието пред съдия следователя било проведено на 17 април 2003 г. Жалбоподателите поддържали становището си, че фаталният куршум не е бил отклонен, а директно се уцелил в жертвата. Все пак те признавали, че няма доказателства М.П. да е преправил куршума за да засили въздействието му; това било просто теория.

81. Представителят на прокуратурата казал, че оставал с впечатлението че „определени точки, по които вярвал, че е било постигнато съгласие, всъщност такова нямало, а напротив имало различия в мненията“. Той подчертал, че експертът на жалбоподателите, г-н Джентиле, бил съгласен, че куршумът е бил повреден преди да уцели Карло Джулиани. Г-н Джентиле също така признавал, че една от възможните причини за повредата е била сблъсък с предмет или дефект на куршума, като втората причина била по-малко вероятна от първата.

Е. Решението на съдията следовател

82. Със заповед, внесена в деловодството на 5 май 2003 г. съдията следовател уважила искането на прокурора за прекратяване на производството¹.

1. Установяване на фактите

83. Съдията следовател се позовавала на разказ за събитията, качен от французин в анархистки сайт (www.anarchy99.net), който тя считала за достоверен, защото съвпадал с аудиовизуалния материал и с свидетелските показания. В сайта се описвала ситуацията на Пиаца Алимонда и атаката на демонстрантите срещу карабинерите. Атаката била водена от демонстранти, които хвърляли всичко попаднало им под ръка и били следвани от други, които носели контейнери и кофи за боклук, за изграждана на мобилни барикади. Атмосферата на площада

¹ Няколко откъса от заповедта на съдията следовател са подробно цитирани в параграфи 94-116 в решението на камарата.

била описана като „френетична“, с настъпващи служители на реда, които били атакувани от тълпа, мятаща ракети и веднага вадеща нови. Карабинерите от своя страна използвали сълзотворен газ, но контингентът в крайна сметка бил принуден да се оттегли към Пиаца Алимонда, където един от двата придружаващи ги джипа бил притиснат и обграден от демонстрантите. Като размахвали метални прътове и други предмети, те започнали да удрят по джипа и скоро задния му прозорец бил разбит. Авторът на описаното бил чул два изстрела и могъл да види ръката на един от двамата карабинери от джипа да държи оръжие. Когато джипът тръгнал и шумът намалял той видял млад мъж със сериозни рани по главата да лежи на земята. Авторът също описвал гнева на някои демонстранти когато научили, че бил загинал демонстрант.

84. Съдията следовател отбелязвала, че разказът на анонимния демонстрант съвпадал с изводите от разследването, според които около 17 ч. на кръстовището на Виа Кафа и Виа Толемайде се събрала група демонстранти, които издигнали барикади използвайки кофи за боклук, колички от супермаркети и други предмети. Прикрита зад барикадата групата започнала да мята много камъни и други твърди предмети по карабинерите, които от позицията си на ъгъла на Пиаца Алимонда и Виа Кафа започнали да се придвижват напред в опит да спрат демонстрантите, чийто брой междувременно бил нараснал. Към контингента от карабинери се присъединили два джипа, в единия от които били М.П. и Д.Р., и който бил управляван от Ф.К.; демонстрантите обаче яростно атакували и били принудили карабинерите да се оттеглят. Джиповете обърнали към Пиаца Алимонда, където единият от тях бил спрял от контейнер за боклук. За броени мигове демонстрантите обградили колата като блъскали по нея с всичко възможно и хвърляли камъни. Видно от аудиовизуалния материал по следственото дело прозорците на джипа били натрошени с камъни, метални и дървени прътове. Безпощадната атаката на демонстрантите върху джипа било описана като „впечатляваща“. Част от камъните ударили карабинерите по лицата и главите, а един демонстрант, г-н Монай, пхнал голяма дървена гредка през един от прозорците, която ранила и охлузила дясното рамо на Д.Р.

85. На една от снимките се виждало как М.П. изритва пожарогасител; най-вероятно това бил металният предмет, който причинил жестокото натъртване на крака му. На няколко последователни снимки се виждала ръка, която държи пистолет над резервната гума на джипа докато млад мъж (Карло Джулиани) се навежда към земята и вдига пожарогасител, по всяка вероятност за да го хвърли по прозореца на джипа. В този момент били направени два изстрела от вътрешността на джипа и младият мъж паднал на земята.

Джипът преминал два пъти през тялото му преди да успее да напусне мястото.

86. Всички събрани материали, включително показанията на М.П. от 20 юли 2001 г. (виж параграфи 34-36 по-горе), доказвали, че смъртта на Карло Джулиани е била причинена от един от изстрелите на М.П. Съдията следовател цитирала дословно показанията на М.П. където той описва паниката си, нараняванията си и тези на Д.Р. и казвал, че в момента когато е насочвал пистолета си не е виждал никого, но от продължаващия порой от камъни бил наясно, че атакуващите са там. Тази версия съвпадала с показанията на Д.Р. и на Ф.К., както и с тези дадени от други служители на реда и свидетели. Освен това от делото се виждало, че М.П. е имал синини и рани по десния крак, ръката и горната част на черепа; Д.Р. имал драскотини по лицето и натъртвания по гърба и стъпалото, а Ф.К. имал посттравматично разстройство, което трябвало да бъде лекувано 15 дни (виж параграфи 51-53 по-горе).

2. Теорията за междинния обект

87. Съдията следовател отбелязвала, че материалите по делото сочели, че първият куршум, изстрелян от М.П. е убил Карло Джулиани. От прегледа преди аутопсията се виждало, че при излизане през тилната кост на черепа куршумът е бил загубил част от корпуса си. От този факт и особеностите на входната и изходната рана експертите на разследващите органи били достигнали до извода, че преди да улови Карло Джулиани куршумът се ударил в някакъв предмет. Входната рана била с много неправилна форма, а изходната рана била малка, а това се случвало когато куршумът е загубил инерция и/или се е разпаднал.

88. Куршумът бил 9мм парабелум и поради това бил много мощен. Този факт, заедно с ниското съпротивление на телесната тъкан, през която куршумът бил преминал потвърждавали предложената от експертите на разследващите органи теория. Освен това, „малко парче от олово“, съответстващо на куршумите, с които М.П. разполагал, било намерено в качулката на жертвата с полепнали по него частици от кост. Това предполагало, че куршумът е загубил част от обвивката си преди да уцели костта.

89. Балистичните експертизи показвали, че не можело междинният обект, довел до откъсването на парче от куршума да е пожарогасителя, държан от жертвата, нито пък някоя от костите, през които куршумът преминал; от друга страна било възможно това да е някой от множеството камъни, хвърляни от демонстрантите по джипа. Това явно се потвърждавало от видео записите, на които се вижда камък, който се разпада във въздуха по същото време когато се чува изстрел. Фактът, че звукът и раздробяването на предмета се случват

едновременно правела теорията на жалбоподателите, че камъкът се е разбил от сблъсъка си с покрива на джипа по-малко убедителна. Освен това по парчето олово в качулката на жертвата имало следи от строителни материали. На последно място, балистичните опити показвали, че когато биват уцелени от куршум, парчета от строителни материали „избухват“ по начин, подобен на този, който се вижда на видео записа и увреждат корпуса на патрона. Направените тестове показвали, че когато такива предмети биват хвърлени срещу кола се раздробяват различно (прахът се появява след, а не едновременно с натрошаването и е в по-малки количества).

90. Вторият изстрел направен от М.П. бил оставил следа върху стената на църквата на Пиаца Алимонда (на височина 5,3 метра). Първият изстрел уцелил Карло Джулиани. Балистичните тестове не могли да установят траекторията на куршума. Все пак, назначените от прокуратурата експерти били отчели, че височината на джипа е била 1,96 м. и, че камъкът, който се вижда на записа е бил на височина около 1,90 м., когато е бил заснет. За това били направили и няколко опита, при които оръжието било поставено на около 1,30 м. от камък, повесен на 1,90 м. над земята: куршумът бил отклонен надолу и уцелил „мишената“ (поставена на 1,75 м. от оръжието) на височина между 1,10 м. и 1,80 м. Тези данни съвпадали с показанията на някои демонстранти, очевидци на случилото се, според които Карло Джулиани се е намирал на около два метра от джипа, когато е бил прострелян. Експертите на разследващите органи не разполагали с тази информация когато са изготвяли експертизата.

91. Изложените съображения водели до извода, каквото е и заключението на експертите на разследващите, че изстрелът е бил направен нагоре, над Карло Джулиани, който е бил висок 1,65 м. Куршумът бил отклонен от камък на височина 1,90 над земята.

3. Зрителното поле на М.П.

92. Зрителното поле на М.П. вероятно било ограничено от резервната гума на джипа. Това обаче не било сигурно, тъй като лицето на М.П. не се виждало на нито една от снимките по делото, на които обаче ясно се вижда ръката му, която държи оръжието. От снимките все пак можело да се предположи, че той е бил наполовина легнал (*in posizione semidistesa*) или приведен към пода, което се потвърждавало от неговите показания, от тези на Д.Р. и от тези на демонстранта Предонзани. От това можел да бъде направен извода, че М.П. не е можел да вижда хората, намиращи се близо до задната врата на джипа под резервната гума и че той е стрелял в опит да уплаши демонстрантите.

4. Правна квалификация на действията на М.П.

93. При така установената фактическа обстановка съдията следовател дала правна квалификация на действията на М.П. В това отношение разследващите органи били изложили две хипотези (виж параграф 72 по-горе): (а) че М.П. е стрелял колкото е възможно по-нагоре с единствената цел да сплаши нападателите на джипа и в такъв случай трябва да му бъде повдигнато обвинение за убийство по непредпазливост (*omicidio colposo*); (б) че М.П. е стрелял без да се цели в някой или в нещо с цел да спре атаката, в който случай обвинението трябвало да е за умишлено убийство извършено „безотговорно“, защото е поел риска някой от демонстрантите да бъде улуцен.

94. По мнение на съдията следовател първата хипотеза на прокурора не била правилна. Ако М.П. бил стрелял колкото е възможно по-нагоре във въздуха по силата на чл. 53 от Наказателния кодекс („НК“) действията му не биха били наказуеми и причинно следствената връзка би била прекъсната от непредвидено обстоятелство извън неговия контрол, а именно сблъсъка на куршума с междинен предмет.

95. Ако, от друга страна, втората предложена от разследващите органи хипотеза бждела приета, следвало да бъде установено дали е имало оправдание (законна употреба на оръжие и/или неизбежна отбрана по чл. 53 и 52 от НК виж параграфи 142-144 по-долу), което би освободило М.П. от наказателна отговорност и действията му не биха били наказуеми.

5. Дали е имало законно основание М.П. да използва оръжието си (чл. 53 от НК)

96. На първо място съдията следовател разгледала въпроса дали употребата на оръжие е била необходима. Съгласно чл. 53 от НК (виж параграф 143 по-долу), при неизбежна отбрана държавните служители имат по-широки правомощия от частните лица; оправдаването на действията им не било обусловено от пропорционалността на реакцията на заплахата, а от „необходимостта“. Дори за държавните служители употребата на оръжие била крайна мярка (*extrema ratio*); държавните служители обаче не могат да бъдат държани отговорни за настъпването на по-сериозни последици от тези, които са предвиждали, тъй като този риск бил присъщ при употребата на огнестрелно оръжие. В обобщение, чл. 53 от НК позволявал употребата на сила, ако тя е необходима да бъде отблъснато насилие или да се попречи на опит за съпротива на публична власт.

97. М.П. се намирал в ситуация на крайно насилие, целящо нарушаването на обществения ред и насочено към карабинерите, чиято безопасност била пряко застрашена. В тази връзка съдията следовател

цитирала части от показанията на двама от нападателите на джипа (г-н Предонзани и г-н Монаи), като отново отбелязвала яростта на нападението и препращала към фотографиите, приложени към делото. Поведението на жертвата не представлявало изолиран акт на агресия, а част от яростна атака на няколко души срещу джипа, които са го блъскали настрани и най-вероятно са се опитвали да отворят задната врата.

98. Материалите по делото изключвали възможността М.П. умишлено да се е целел в Карло Джулиани; дори обаче да се предположело, че е било така при конкретните обстоятелства по случая поведението му би било оправдано по чл. 53 от НК, тъй като било законосъобразно да се стреля по посока към нападатели с цел да се спре атака, като едновременно с това се полагат усилия да бъдат ограничени вредите, като например да се избягват жизненоважни органи. В заключение, употребата на огнестрелно оръжие била оправдана и било възможно да не причини сериозни вреди, като се има предвид, че М.П. „със сигурност е стрелял нагоре“ и че куршумът е уцелил Карло Джулиани само, защото е бил отклонен по начин, който не е можело да бъде предвиден.

6. Дали М.П. е действал при условията на неизбежна отбрана (чл. 52 от НК)

99. На следващо място съдията следовател е извършила преценката дали М.П. е действал при неизбежна отбрана, което било „по-строг“ тест за освобождаване от наказателна отговорност. Тя приела, че М.П. правилно е решил, че е налице физическа заплаха за него и за колегите му и, че заплахата е продължавала да съществува заради яростната атака на тълпата нападатели срещу джипа, а не само заради Карло Джулиани. За да бъде оценена правилно реакцията на М.П. тя следвало да бъде разгледана в светлината на тази атака. Съдията следовател е отхвърлила предложената от семейството на жертвата хипотеза, че нараняванията на М.П. са били причинени от ръчката, свързана със сигналната лампа върху покрива на джипа, а не от хвърлените от демонстрантите камъни.

100. Ответната реакцията на М.П. била необходима с оглед на броя на нападателите, използваните средства, нестихващото насилие, раните на карабинерите в джипа и трудностите по извеждането на джипа от площада, заради проблеми с двигателя. Реакцията му съответствала на нивото на упражненото насилие.

101. Ако М.П. не бил извадил оръжието си и не бил стрелял два пъти, атаката е щяла да продължи. Ако пожарогасителят, който М.П. вече веднъж е бил изритал, е бил метнат в джипа той е щял да причини сериозни наранявания, или нещо по-лошо, на хората в джипа. Относно пропорционалната връзка между нападението и реакцията,

касационният съд бил постановявил, че изложените на риск интереси трябва да бъдат съпоставени на средствата, с които е разполагал обвиняемия, и че възражението за неизбежна отбрана може да е допустимо, дори ако причинената на нападателя вреда е малко по-сериозна от потенциалното увреждане на обвиняемия (виж Касационен съд, първо отделение, решение № 08204 от 13 април 1987 г., *Catania*). В допълнение, отговорът трябва да е бил единственият възможен при конкретните обстоятелства, в смисъл, че другите по-малко увреждащи нападателя не биха били достатъчни за да неутрализират опасността (виж Касационен съд, първо отделение, решение № 02554 от 1 декември 1995 г., *P.M. and Vellino*). Когато огнестрелното оръжие е било единственото средство за защита, с което разполага нападнатият, употребата му трябва да е била ограничена до показване на решителността то да бъде употребено, стрелба във въздуха или към земята или в посока към нападателя, но като се внимава да не бъдат засегнати жизненоважни орган, така че да се причини нараняване, но не и смърт (виж Касационен съд, решение от 20 септември 1982 г., *Tosani*).

102. В настоящия случай М.П. разполагал само с едно средство за да се противопостави на атаката: огнестрелното си оръжие. Употребата му била пропорционална, тъй като преди да стреля той е крещял към демонстрантите да се махат в опит да спре действията им; след това е стрелял нагоре и куршумът уцелил жертвата по злощастно стечение на обстоятелствата (*per una tragica fatalità*). Ако бе искал да е сигурен, че ще рани нападателите си той щял да стреля през страничните прозорци, пред които имало много демонстранти. От това следвало, че е действал при неизбежна отбрана. При тези обстоятелства малко значение имало дали М.П. е виждал частично Карло Джулиани (както приемали експертите на жалбоподателите, а тези на разследващите органи считали за възможно) или дали, което изглеждало по-вероятно, той не го е виждал и е стрелял колкото е възможно по-нагоре от позицията в която се намирал, приемайки риска, че изстрелът би могъл да уцели някого.

7. Обвиненията срещу Ф.К.

103. Съдията следовател също така намерила, че материалите по делото изключват наказателната отговорност на Ф.К., при условие, че, както сочели съдебните лекари, смъртта на Карло Джулиани безспорно била настъпила минути след като бил прострелян. Преминаването на джипа през тялото било причинило само натъртвания. Във всички случаи с оглед на объркването около джипа, Ф.К. не е можел да види Карло Джулиани или да забележи, че той е паднал на земята.

8. Отказа на искането на жалбоподателите за допълнително разследване

104. Съдията следовател отхвърлила всички искания на жалбоподателите за извършване на допълнителни следствени действия (виж параграф 79 по-горе). Мотивите за отказа биха могли да бъдат обобщени така:

(а) по отношение на искането да бъде направена медицинска експертиза, която да установи дали Карло Джулиани е бил жив когато джипът е минал през тялото му (виж параграф 79(а) по-горе) - направените прегледи били задълбочени; освен това на пострадалите било предложено да посочат експерт по свой избор, който да присъства на аутопсията, но те не се били възползвали от тази възможност. В допълнение, тялото на жертвата било кремирано едва три дни след смъртта, като така станал невъзможен всеки последващ оглед;

(b) по отношение на искането да бъдат разпитани началникът на полицията, г-н Де Дженаро и карабинера младши лейтенант Дзапа относно законността на използването на „набедрени кобури“ от вида, от който М.П. е извадил оръжието си (виж параграф 79(b) по-горе) - било ясно, че издадените указания за поддържане на обществения ред можели да бъдат само от общ характер и не включвали инструкции за действие при пряко нападение срещу служителите. Освен това, начинът по-който М.П. носел пистолета си нямал отношение към настоящия случай, при условие, че той е можел да използва законно оръжието си без значение къде го е носел или от къде го е извадил;

(с) всеки опит да бъде идентифициран човекът, хвърлил камъка отклонил куршума (виж параграф 79(с) по-горе) бил обречен на неуспех, защото идеята, че демонстрант би проследил траекторията на камък, който е хвърлил била нереалистична. Във всички случаи би било невъзможно да се идентифицира конкретния човек и неговите показания не можели да имат значение за техническите изводи, представени на съдията;

(d) нямало смисъл да бъдат разпитвани отново демонстрантите Монаи и Предонзани за поведението на карабинерите в джипа, за броя на демонстрантите около джипа, за човека в джипа, който в действителност бил отнел оръжието, за това къде се е намирал Карло Джулиани или колко прозореца на джипа са били счупени (виж параграф 79 (d) по-горе). Тези свидетели били дали показания малко след събитията, когато впечатленията им били още пресни; показанията били изключително подробни и се потвърждавали от видео записите и снимките по делото. На последно място, нямало значение колко прозореца на джипа са били счупени, тъй като било безспорно, че някои от прозорците отдясно и задният прозорец са били разбити;

(е) не било необходимо да бъде разпитван г-н Д'Аура, който трябвало да потвърди, че обратно на твърдяното от М.П. на Пиаца Алимонда не били хвърляни коктейли Молотов или да се изчислявало колко далече е бил г-н Д'Аура, когато направил снимката, използвана от експертите на разследващите органи като основа при балистичната експертиза. Въпросната фотография била просто изходна точка за определянето на местоположението на Карло Джулиани, което било изведено от позицията на хора спрямо неподвижните елементи на площада. Освен това, М.П. никога не бил твърдял, че на Пиаца Алимонда са били хвърляни коктейли Молотов; той просто бил говорил за страха си, че е можело да бъдат хвърляни такива;

(f) по отношение на искането да бъде изслушан сержант майор Примавера кога е бил разбит хечбека прозореца на джипа – снимките ясно показвали, че това било станало много преди произвеждането на изстрелите и че те не били предизвикани от счупения прозорец; дори, ако свидетелят, който жалбоподателите искали да бъде призован бил възприел нещата различно това нямало да промени тези констатации;

(g) записите от камерите на шлемовете на двама карабинери, направени на Пиаца Алимонда вече били приложени по делото;

(h) изслушването на карабинер В.М. за практика да се отрязват върховете на куршумите (виж параграф 79 (е) по-горе) нямало да допринесе с нищо; от това можело единствено да се предположи, че тази незаконна практика била широка разпространена; във всички случаи по делото вече били налични заключенията от балистичните доклади, направени въз основа на обективни тестове. Нямало никакви данни, че в случая М.П. е бил възприел тази практика, при условие, че останалите патрони, намерени в пълнителя на пистолета му били абсолютно нормални;

(i) безспорно било, че щетите по джипа са били причинени от хвърлени по него камъни и други предмети; следователно било ненужно да се прави технически преглед на колата;

(j) експертизата на иззетите гилзи с цел да се установи от чие оръжие са били изстреляни (виж параграф 79 (f) по-горе), нямала да „има реална цел“, защото нямало съмнение, че фаталният изстрел е бил направен от оръжието на М.П.; това било потвърдено от показанията на М.П. и от експертните заключения.

9. Решението извършването на някои от следствените действия да бъде възложено на карабинерите

105. Съдията следовател отхвърлила възраженията на адвоката на жалбоподателите, че не е било редно на карабинерите да бъде възлагано извършването на някои от аспектите на разследването и да се изслушват показанията на голяма част от свидетелите в присъствието на карабинерите. Според съдията случилото се на Пиаца

Алимонда било възпроизведено с помощта на намиращите се по делото множество видео и фото материали и с показанията на самите участници и всички възможни сценарии били обсъдени.

106. В светлината на всички посочени съображения съдията следовател на Генуа постановила, че производството трябвало да бъде прекратено.

Г. Парламентарната проверка

107. На 2 август 2001 г. председателите на Сената и на Камарата на депутатите взели решение, че комисиите по конституционните въпроси в двете камари на парламента, следва да извършат проверка (*indagine conoscitiva*) за установяване на случилото се по време на срещата на Г8 в Генуа. За тази цел била създадена комисия от осемнадесет депутата и същият брой сенатори от различните парламентарни групи („парламентарната комисия“).

108. На 8 август 2001 г. парламентарната комисия изслушала главнокомандващия на карабинерите. Той, по-специално, посочил, че в допълнение към военната част на провинцията, наброяваща 1200 души били изпратени 4 673 войника и 375 специализирани карабинери. Само 27 % от мъжете в Генуа са били помощник карабинери на наборна военна служба (обикновено при операции по опазване на обществения ред цифрата била 70 %). Повечето от помощник карабинерите вече са били отслужили девет или десет месеца и са били разпределени в подобни формирования. В началото на април 2001 г. целият състав, разпределен в Генуа бил преминал обучение за провеждане на операции по опазване на обществения ред и за употреба на стандартно оборудване. Били организирани учения и семинари, свързани с идентификация на потенциални заплахи и запознаване с плана на града. Всички служители имали защитни шлемове, щитове за борба с масови безредици, палки, противогази и огнеупорни костюми с протектори за най-откритите части на тялото. Всеки карабинер имал пистолет (*pistola d'ordinanza*) и на всеки взвод били разпределени по определен брой гранати със сълзотворен газ; освен специалните превозни средства (като коли, снабдени с подвижни бариери за укрепване на трайно закрепените бариери около червената зона), имало и 100 бронирани моторни превозни средства и 226, оборудвани с предпазни решетки.

109. Според меморандум, изготвен от върховното командване на карабинерите, преди срещата на Г8 една елитна част (*aliquota scelta*) от 928 мъже е преминала във Велетри теоретично обучение (психология на тълпите и враждебните групи, техники за опазване на обществения ред, справяне със спешни ситуации) и практическо обучение (физическа подготовка, употреба на ресурси, материали и оборудване,

заключителен изпит с инструктаж). Останалите войници преминали тридневен курс по техники за опазване на обществения ред. Четиридесет и осем офицера участвали в информационен семинар, обхващащ теми като плана на Генуа.

110. На 5 септември 2001 г. парламентарната комисия изслушала г-н Лауро, офицер от римската полиция, който участвал в операциите за опазване на обществения ред в Генуа (виж параграф 34 по-горе).

111. Г-н Лауро посочил, че карабинерите били оборудвани с микрофони, които им позволявали да комуникират бързо помежду си. На въпроса защо служителите на реда, разположени съвсем близо до джипа (на петнадесет-двадесет метра) не се били намесили г-н Лауро отговорил, че мъжете били дежурни от сутринта и вече били участвали в няколко сблъсъка. Той добавил, че в онзи момент не бил обърнал внимание, че е имало група карабинери и полицаи, които са могли да се намесят.

112. По въпроса каква е била функцията на двата джипа г-н Лауро обяснил, че около 16 ч. с тях били докарани провизии и след това те били напуснали, след това около, час по-късно, отново се върнали за да проверят дали няма ранени. Г-н Лауро също така казал, че бил извикал линейка за Карло Джулиани, тъй като на мястото нямало лекар.

113. На 20 септември 2001 г. парламентарната комисия представила доклад, съдържащ констатациите от проверката на мнозинството от членовете ѝ. Документът разглеждал организацията на срещата на Г8 в Генуа, политическия контекст и протестните движения, съпътстващи срещата и подобни събития из целия свят, както и многобройните срещи между представители на институциите и неправителствени организации обединени в Genoa Social Forum, които имали за цел предотвратяването на нарушения на обществения ред и изготвяне на мерки за посрещането на демонстрантите в града. Въпреки диалога протестното движение не било успяло да изолира насилствените елементи, които били „около 10 000 души“; сред които трябвало да бъдат разграничени Черния блок от отделните „опортюнисти“, които се смесвали с тълпата.

114. В операцията били взели участие 18 000 служители на реда. Имало около 2 000 делегати и 4 750 акредитирани журналисти; броят на демонстрантите достигнал десетки хиляди (100 000 взели участие в последната демонстрация). На 24 април и 18-19 юни 2001 г. били проведени семинари за координация и обучение на органите на реда (с участието на обучителите от полицията в Лос Анджелис). Самите те провели практически обучения, макар и със значително закъснение. Административните органи направили учебни посещения до чуждестранни полицейски служби с цел проучване на амуниции (включително гумени патрони), които не водят до летален изход. Властите били предупредени, че от Италия и от чужбина е било много

вероятно в Генуа да пристигнат анархисти, членове на Черния блок. След осъществени контакти с чуждестранни полицейски служби било взето решение в периода 13-21 юли 2001 г. да се спре прилагането на Шенгенското споразумение. Считано от 14 юли на италианската граница били извършвани проверки, които без да ограничават влизането в страната на демонстранти, да предотвратят влизането на агресивни елементи. Междувременно, със заповед от 12 юли 2001 г. *questore* Генуа определил зоните в града, където да се проведат срещата на високо равнище и демонстрациите като разписал подробно мерките за сигурност във всяка отделна зона.

115. След това парламентарната комисия разглеждала различните прояви на насилие и сблъсъци между служителите на реда и демонстрантите случили се на 19, 20 и 21 юли 2001 г. (по-специално по време на претърсване, проведено в училище, което било описано от комисията като „може би най-забележителния пример за организационни и оперативни пропуски“). Специално във връзка със смъртта на Карло Джулиани, комисията отбелязала, че фаталният изстрел бил направен от карабинер когато жертвата се е готвела да хвърли към него пожарогасител; същият карабинер по-рано бил ударен по главата от друг демонстрант. Заради това, че наказателното производство било висящо комисията взела решение да фокусира анализа си върху „цялостната ситуация довела до трагедията“, като по-конкретно разгледала системата за комуникация между служителите на реда на терен, техните командири и контролните центрове с цел да проучи координацията между различните зони. Комисията също така отбелязала, че „основната причина“ за загубата на живот била „безсмисленото насилие, упражнено от екстремистките групи, които заплашвали живота на младите хора, впримчени в техните престъпни действия.“

116. По мнение на комисията общия извод след Г8 бил позитивен. Макар да били идентифициран определени пропуски в координирането на операциите следвало да се отчете, че органите на реда били изправени срещу от 6 000 до 9 000 агресивни лица, които не са били изолирани от мирните демонстранти (в това отношение комисията отбелязвала „двойната игра“ на Genoa Social Forum). Заключение на доклада на парламентарната комисия било:

"Комисията ... отново заявява, че насилието не е и не трябва да бъде политически инструмент и че върховенството на закона е основна ценност на демократичните общества. В същото време комисията ясно подчертава неприкосновеността на конституционните принципи за свобода на изразяване на мисълта и уважение към личността дори - или най-вече - когато човек е задържан, а също и необходимостта да се гарантира безопасността на гражданите и общественения ред; ако деянията, представляващи престъпление или дисциплинарно нарушение са установени, [комисията] би искали да види че

съответните съдебни и административни органи идентифицират отговорните и наказват действията им."

117. Правителството е представило пред Съда протокол от заседанието, на което парламентарната комисия е изслушала министъра на вътрешните работи, генералния директор на Дирекцията за обществена безопасност и началника на данъчната полиция

118. На 20 септември 2001 г. група парламентаристи поканили правителството да обясни защо служителите на реда, участващи в операция по опазване на обществения ред са били въоръжени с бойни, а не с гумени патрони. Парламентаристите подкрепили употребата на вторите като посочили, че те са били успешно използвани по различни поводи в други страни.

119. Говорителят на правителството отговорил, че в закона няма предвидена възможност за такъв избор и, нещо повече, не било доказано, че гумените патрони причиняват по-леки наранявания. На последно място той посочил, че възможността да се въведе използването на несмъртоносни оръжия в момента се обсъждала.

120. На 22 юни 2006 г. жалбоподателите подали молба до кабинета на министър председателя и министерството на отбраната за обезщетение за претърпените от тях вреди в резултат на смъртта на Карло Джулиани. Правителството е обяснило, че молбата не е била уважена, защото в рамките на наказателното производство е било установено, че М.П. е действал при неизбежна отбрана. По същите причини срещу М.П. не е било образувано и дисциплинарно производство.

Г. Решенията, постановени в „процеса срещу двадесет и петте“

1. Първоинстанционното решение

121. На 13 март 2008 г. Районният съд на Генуа публикувал мотивите на решението си, постановено на 14 декември 2007 г. по процеса срещу двадесет и петте демонстранти, обвинени за редица престъпления, извършени на 20 юли 2001 г. (вкл. увреждане, кражба, унищожаване на имущество, грабеж и нападение на служители на органите на реда). По време на процеса, в който били проведени 144 съдебни заседания, Районният съд изслушал и множество свидетели и се запознал с голямо количество аудиовизуални материали.

122. Районният съд постановил, *inter alia*, че атаката на карабинерите срещу протестиращите от *Tute Bianche* е била незаконна и непредизвикана. Шествието било позволено и демонстрантите не били извършили никакви по-сериозни актове на насилие срещу карабинерите. Атаката била насочена срещу стотици лица, които не

правели нищо лошо и преди това не им било наредено да се разпръснат. Последвалото настъпление също било незаконно и необосновано. Преди него не била издадена заповед за разпръскване, извършването му не било наредено от оторизиран офицер и не било необходимо.

123. Използваните методи също били незаконни. Карабинерите били хвърляли гранати със сълзотворен газ на височината на гърдите, голям брой демонстранти били ранени в резултат на неправомерно използване на полицейски палки, а бронираните коли са събаряли барикади и са преследвали хора от тълпата по тротоарите с ясното намерение да ги наранят.

124. Незаконните и необосновани действия на карабинерите оправдавали неподчинението на демонстрантите когато срещу тях е бил използван сълзотворен газ и по време на атаката срещу шествието. Съпротивата им била оправдана и по време на сблъсъците по улиците преди 15,30 ч., т.е. преди на карабинерите да е била дадена заповед да спрат и да позволят на шествието да продължи. Според съда, по смисъла на чл. 4 от Законодателен декрет № 288 от 1944 г. действията на обвиняемите били „необходим отговор“ на произвола на служителите на реда. Член 4 гласи:

“Членове 336, 337, 338, 339, 341, 342 и 343 от Наказателния кодекс [в които се криминализират различни актове на неподчинение на служителите на реда] не се прилагат в случаите когато държавен служител или лице, на което е възложено да упражнява обществени функции превиши правомощията си чрез незаконни действия и така стане причина за извършването на посочените в тези разпоредби деяния.”

125. Тъй като показанията на г-н Мондели и други двама служителите на реда (които твърдели, че атаката била необходима за да се противодейства на агресията на демонстрантите) противоречали на фактите по делото Районният съд решил да изпрати случая на прокуратурата.

126. След 15,30 ч., когато демонстрантите можело все още да са имали усещане, че са били жертви на насилие и несправедливост, поведението им вече не било дефанзивно, а било водено от желание за отмъщение; то следователно било неоправдано и наказуемо.

127. Настъплението, разпоредено от офицер Лауро, което провокирало случилото се на Пиаца Алимонда не било нито незаконно, нито произволно. Именно заради това, проявите на насилие от страна на демонстрантите, включително преследването на карабинерите и атаката срещу джипа, не можело да бъдат считани за защитна реакция.

128. Много вероятно било карабинерите в джипа да са се страхували, че може да бъдат линчувани. Фактът, че демонстрантите около джипа са нямали коктейли Молотов и следователно не са

можели да подпалят джипа е фактор, който можел да бъде съобразен в последствие. Хората в джипа не можели да бъдат винени за това, че са изпаднали в паника.

129. Карло Джулиани най-вероятно се намирал на четири метра от джипа когато е бил застрелян. М.П. твърдял, че можел да вижда само какво става в джипа. Когато бил направен изстрела той лежал на пода с крака към задния прозорец. Той бил дръпнал Д.Р. надолу към себе си и не можел да вижда собствената си ръка; той не можел да каже дали ръката му е била вътре или извън джипа. Във всички случаи той бил стрелял нагоре.

130. В решението си Районният съд се е позовал на заключенията на експерта Марко Салви, който бил извършил аутопсията на тялото на Карло Джулиани. Г-н Салви е посочил, по-специално, че от траекторията на фаталния куршум може да бъде направен извод за пряк изстрел и че е било много трудно да бъде открито металното парче останало в тялото на жертвата. Частицата, която била видяна на скенер (виж параграф 60 по-горе), „трябва да е била много малка”; експертите се били опитали да я открият като са преглеждали мозъчната тъкан дял по дял (*per piani*), макар мозъкът да е бил разрушен и пълнен с кръв. Колкото повече експертите са работели, толкова повече тъканта се е разрушавала. Като се има предвид, че това парче не е било куршум и не би могло да се ползва при балистичните тестове, експертите са приели, че е било ирелевантно за разследването (*un particolare irrilevante*) и не са продължили да го търсят.

2. Въззивното решение

131. Първоинстанционното решение било обжалвано от двадесет и четирима от обвиняемите. С решение от 9 октомври 2009 г., депозирано в деловодството на 23 декември 2009 г. Апелативният съд в Генуа потвърдил присъдите, постановени от Районния съд, като увеличил някои от наказанията, а други отменил поради изтичане на абсолютната давност за наказателно преследване.

132. По отношение на атаката на карабинерите срещу шествието на *Tute Bianche* Апелативният съд напълно подкрепил изводите на Районния съд. Той отбелязал, че карабинерите са се сблъскали с шествието, което е наброявало 10 000 души, защото са се движели по маршрута, посочен им от контролния център. Начело на шествието, или „контактната група“, са били двадесетина души, предимно депутати, кметове, културни дейци и журналисти. Зад тях имало няколко свързани плексигласови защитни плоскости; след това била „главата на шествието“, съставена от демонстранти, екипирани с шлемове, нагръдници и протектори за ръце. По пътя си шествието не било преминало през сблъсъци, а просто безпрепятствено се придвижвало в продължение на около два километра. Протекторите

били знак, че макар демонстрантите да не носели никакви тъпи предмети били подготвени за възможни сблъсъци.

133. При тези обстоятелства било трудно да се разбере защо офицерите Бруно и Мондели са решили да наредят колоната да бъде атакувана. Те нямали такива заповеди, напротив, било им указано да избягват пресичането на маршрута на шествието. Съобщението за започната атака било посрещнато с крясъци в контролния център.

134. Карабинерите били извикани да се намесят по спешност в затвора Мараси, където служители на реда се опитвали да отблъснат атака на Черния блок. Следователно, когато карабинерите се сблъскали с шествието те се опитвали да разчистят кръстовището и тунела през който са искали да преминат. Според свидетелските показания на един журналист, който бил определен като „неутрален“ и следователно думите му можело да бъдат кредитирани, младежи от Черния блок, които идвали от другата страна към шествието са мятали камъни по карабинерите; това довело до заповедта на г-н Бруно да бъде употребен сълзотворен газ. Апелативният съд заключавал, че макар настъплението на карабинерите да е било незаконно, първо те са били извикани да се намесят в конфликт, отличаващ се с насилие от страна на демонстрантите от Черния блок, които по-рано били помели други части на града и второ, че кръстовището, през което трябвало да минат било заето от тълпата, а тунелът бил блокиран с барикади.

135. Според апелативния съд районният съд правилно приел, че следните действия на карабинерите са били незаконни:

- (а) изстрелването на сълзотворен газ на височината на гърдите;
- (б) липсата на заповед шествията - които не причинявали безредици и които можели да навлязат в червената зона много по-нататък на Пиаца Верди - да се разпръснат;
- (с) атаката срещу разрешено мирно шествие на невъоръжени демонстранти. Макар Черният блок да създавал безредици навсякъде в града нямало шествията, които да „прикриват“ членовете му, т.е. те да се крият сред мирно протестиращите преди или след като са вандалствали.

136. Освен това имало произволни действия, като: употребата на нерегламентирани палки (*manganelli*) (парчета от метал или дърво, обвити с тиксо, които причинявали сериозни разкъсвания и кръвене); използването на бронирани коли, с които били правени „набежи“ сред демонстрантите и някои от тях били преследвани с висока скорост по тротоара (апелативният съд отбелязвал, че спирачките на тези коли не били достатъчно сигурни и че с една от тях бил преследван демонстрант на зигзаг, сякаш в опит да бъде прегазен); ненужното нараняване и биенето на протестиращи, журналисти и шофьор на линейка.

137. Незаконната и неоправдана атака предизвикала реакцията на демонстрантите, за която на основание чл. 4 от Законодателен декрет № 288 от 1944 г. те не могли да бъдат държани отговорни. Щом обаче карабинерите се оттеглили и един брониран джип се развалил демонстрантите вече не са били в опасност. Следователно нападението срещу джипа и хората в него не представлявало акт защита, а акт на отмъщение. От този момент насетне *Tute Bianche* си били „възстановили” правото на сдружаване и протест и всеки последващ акт на насилие и вандализъм от тяхна страна, включително увреждането на бронираната кола, било престъпление.

138. Апелативният съд потвърдил становището на Районния съд, че въпреки агресивния отговор протестиращите не носели отговорност за престъпно увреждане. Щетите, причинени от тях били малозначителни и били резултат от използването на средства (автомобили и контейнери за отпадъци) за защита от карабинерите. За разлика от Черния блок, *Tute Bianche* не са били излезли на улиците с намерение да увреждат обществена или частна собственост, символизираща системата, срещу която са протестирали. Щетите били ограничени в сравнително малък район, в който бил сблъсъкът, и като цяло всичко приключило с оттеглянето на карабинерите. Макар и „обезпокоителен“, фактът, че демонстрантите в първите редици са носели протектори не давал основание за предположението, че те са имали намерение да участват в прояви на насилие.

Н. Аудиовизуалните материали, представени от страните

139. По време на производството пред Съда страните са представили огромно количество аудиовизуални материали. Представените, съответно на 28 юни и 9 юли 2010 г., от правителството и жалбоподателите дискове са били изгледани от съдиите от голямата камара на 27 септември 2010 г. (виж параграф 9 по-горе). Те показват няколко етапа от демонстрациите в Генуа на 20 юли 2010 г. и в тях има кадри от моментите преди и след убийството на Карло Джулиани. На тях се виждат актове на насилие от страна на демонстрантите (мятане на камъни, нападения срещу органите на реда, актове на вандализъм по улиците и срещу колите на полицията и карабинерите) и насилие, за което носят отговорност властите. Някои от записите показват как бронирани полицейски коли преследват демонстранти с висока скорост по тротоара и полицейски служители, които бият демонстрант, лежащ на земята. Дисковете на жалбоподателите съдържат и откъси от изказвания на г-н Лауро и от интервю с М.П., показвани по телевизията.

I. Административни документи, представени от правителството

140. Правителството е представило множество административни документи от полицейските органи, министерството на вътрешните работи и горната камара на парламента. В документите от значение за настоящото дело се отбелязва следното:

- на 6 февруари 2001 г. Дирекцията по обществена безопасност към министерството на вътрешните работи е изпратила циркулярно писмо до всички *questori*, с което им се напомняло, че използването на сълзотворен газ трябва да се счита за „крайна мярка за справяне с особено сериозни ситуации, които не могат да бъдат овладени по друг начин“;

- Дирекцията по обществена безопасност към министерството на вътрешните работи е била подготвила „информационно ръководство до личния състав на държавната полиция“, включващо инструкции за поведение по време на срещата на Г8 в Генуа;

- на 17 юли 2001 г. – още преди срещата на Г8 – министърът на вътрешните работи се е обърнал към парламента „по въпроса за обществения ред в Генуа“;

- на 23 юли 2001 г. същият министър се е обърнал към парламента по въпроса за „възникналите сериозни инциденти по време на срещата на Г8 в Генуа“;

- на 30 и 31 юли 2001 г. от Дирекцията по обществена безопасност към министерството на вътрешните работи са били изготвени доклади относно поведението на органите на реда в нощта на 21 юли 2001 г. по време на претърсването на училище, окупирано от демонстранти, и в полицейско управление, където са били задържани хора. Било е предложено налагането на дисциплинарни санкции на няколко полицейски служители и на *questore* Генуа;

- на 6 август 2001 г. от междурегионалната дирекция на полицията са изпратили до началника на полицията заключенията си от административната проверка проведена в *questura* Генуа, в която се констатирани някои организационни проблеми по време на срещата на Г8 и се анализирани видени в аудиовизуалните материали тринадесет „потенциално наказуеми инцидента“, отговорността за които е на органите на ред. Нито едни от инцидентите не е бил от свързан с употребата на сила от страна на М.П.

141. Правителството е представило и писмо от Дирекцията по обществена безопасност на министерството на вътрешните работи с дата 4 октомври 2010 г. според, което по времето на срещата на Г8 в Генуа са били разположени около 18 000 служители на реда. По-конкретно, държавата е изпратила 14 102 „подкрепления“, от които 11 352 „охранители“ (полицаи, карабинери, служители на данъчната полиция и на полицията по опазване на околната среда, и служители в

затворите) и 2 750 военни. От 11 352 „охранители“ 128 души са били от елитните части, а 2 510 полицаи и 1 980 карабинери са били от „мобилните части“ (*reparti mobile*) - служители, специално обучени и оборудвани за операции по борба с масови безредици. Дирекцията по обществена безопасност сочи, че считано от март 2001 г. е въвела обучителни програми за личния състав, който е щял да вземе участие при срещата на Г8, с цел са се осигури общественият ред при спазване на демократичните принципи и зачитане на правата на човека (така на участниците в обучителните курсове е било напомняно, че използването на сила е крайна мярка). Били са организирани и обучителни семинари, изучаващи динамиката при събития от типа на срещата на върха на Г8.

II. ПРИЛОЖИМО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРАКТИКА

A. “Основания за освобождаване от наказателна отговорност”

142. Наказателният кодекс (“НК”) предвижда ситуации (*cause di giustificazione* и *scriminanti*), при които не се носи наказателна отговорност и деяние, което иначе по закон би било престъпление, не се наказва. Сред възможни основания за освобождаване от наказателна отговорност са законосъобразна употреба на оръжие и неизбежна отбрана.

1. Законосъобразна употреба на оръжие

143. Член 53 от НК предвижда, че не се наказва

“държавен служител, който използва или разпорежда използването на оръжие или друга физическа сила при упражняване на служебните си задължения, когато е длъжен да го направи за да отблъсне акт на насилие или да осуети опит за съпротива на орган на властта. Не се носи наказателна отговорност когато такива действия са предприети за предотвратяване на престъпленията масово избиване, потапяне на плавателни съдове, наводняване, самолетни или железопътни катастрофи, умишлено убийство, въоръжен обир или отвличане ... Други случаи, при които употребата на оръжие или друга физическа сила е позволена се уреждат със закон.”

2. Неизбежна отбрана

144. Член 52 от НК предвижда, че не се наказват

“лица, които извършат престъпление, принудени от необходимостта да защитят правата си или правата на други от реална опасност от неоправдано нападение, при условие, че защитата е пропорционална на нападението.”

3. Превиишаване по непредпазливост

145. Съгласно чл. 55 от НК в случаи на неизбежна отбрана или законна употреба на оръжие, когато лицето е превишило поради непредпазливост (*colposamente*) ограниченията, предвидени в закон или определени от компетентен орган, или продиктувани от необходимостта, действията се наказват като непредпазливи деяния само в предвидените от закона случаи.

В. Разпоредби, регламентиращи дейността по опазване на обществената сигурност

146. Член 18-24 от Кодекса за обществена безопасност от 18 юни 1931 г. (№ 733) регламентира публичните събирания и събрания на обществени места или открити за обществеността. Когато едно такова събиране може да застраши обществения ред или безопасност или когато са извършени престъпления, събирането може да бъде разпуснато. Преди това органите на реда трябва да помолят участниците да се разпръснат. Ако молбата не бъде изпълнена трябва да бъдат отправени три официални предупреждения да се разпръснат. Ако те не бъдат изпълнени или не могат да бъдат отправени, заради бунт или съпротива, полицейските служители или карабинерите издават заповед събирането или събранието да бъде разпръснато със сила. Заповедта се изпълнява от полицията или армията под командването на съответните им висши офицери. Отказът да бъде изпълнена заповед за разпръскване се наказва с лишаване от свобода от едни месец до една година и с глоба в размер от 30 до 413 евро.

С. Разпоредби, регламентиращи употребата на оръжие

147. През февруари 2001 г. министърът на вътрешните работи издал инструкция до *questori* относно общите правила при употреба на сълзотворен газ и палки (*sfollagente*). Употребата на такова оборудване трябва да бъде разпоредено ясно и изрично от началника на службата след консултация с *questore*. Личният състав трябва да бъде уведомен.

148. Освен това, с Президентски указ № 359 от 5 октомври 1991 г. се регламентиращат „критериите за определяне на вида оръжие, зачислявано на органите по обществена безопасност и държавната полиция“. В указа се описват какви оръжия стандартно се зачисляват (членове от 10 до 32), като се прави разграничение между „лични оръжия“ и „обща оръжия“. Личното оръжие се състои от пистолет, който се зачислява на всеки за времето на военната му служба (чл. 3 § 2). Всеки трябва да пази оръжието си, да го поддържа, да прилага предвидените мерки за безопасност по всяко време и при всички

обстоятелства и да участва в упражненията по стрелба, организирани от властите (чл. 6 § 1).

149. Член 32 предвижда, че властите „могат да зачислят оръжие с упойващи вещества (*proiettili narcotizzanti*)” и че в случаи на необходимост и спешност министърът на вътрешните работи може да разреши полицейски служители, преминали *ad hoc* обучение да използват оръжие, различно от стандартно зачисляваното, при условие че то е проверено и не надхвърля по мощност стандартно зачисленото оръжие (чл. 37). Посочената инструкция освен това предвижда, че оръжието, което стандартно се зачислява трябва да е подходящо и да съответства на изискванията за защита на обществения ред и безопасност, за предотвратяване и справяне с престъпления и други институционални цели (чл. 1).

D. Права на пострадалите в предварителното разследване и след искане на прокурора за прекратяване на производството

150. Съгласно чл. 79 от Наказателно процесуалния кодекс (“НПК”), пострадалата страна може да поиска да бъде конституирана в производството като частен обвинител от момента на провеждането на предварителното изслушване насетне; в това изслушване съдията трябва да реши дали обвиняемият трябва да бъде предаден на съд. Преди предварителното изслушване, или когато такова изслушване не е било проведено, защото делото е било прекратено на по-ранен етап, пострадалата страна има някои права. Относимите разпоредби на НПК предвиждат:

член 90

"Пострадалите страни упражняват правата и правомощията, изрично предоставени им от закона и могат освен това, на всеки етап от производството, да представят писмени становища и, освен в касационното производство, да искат включването на доказателства."

член 101

"При упражняването на правата и правомощията си пострадалите страни могат да бъдат представлявани от адвокат ..."

член 359 § 1

"Когато прокурорът разпорежи извършването на експертиза ... или друга техническа операция за извършването на която има нужда от специални знания той може да назначи ... вещи лица. Вещите лица не могат да откажат да съдействат."

член 360

“1. Когато експертизата по чл. 359 ... касае лица, предмети или места, които подлежат на промени, прокурорът трябва незабавно да уведоми обвиняемия, пострадалия и адвокатите за датата, часа и мястото където ще бъдат възложени задачите на вещите лица и за възможността им да посочат свои експерти.

...

3. Всеки упълномощен адвокат или експерт има право да присъства при възлагането на задачите на вещите лица, да участва в експертизата, да прави коментари и бележки.”

член 392

“1. В рамките на предварителното разследване прокурорът и обвиняемият могат да поискат от съдията незабавно представяне на доказателства ...

2. Прокурорът и обвиняемият могат също така да поискат извършването на експертиза когато, назначаването ѝ по време на съдебното производство, би довело до спиране на процеса за период по-дълъг от шестдесет дни ...“

член 394

“1. Пострадалите страни могат да поискат прокурорът да направи искане за незабавно представяне на доказателствата.

2. Постановлението за отказ се мотивира и се връчва на пострадалата страна.“

151. Прокурорът няма право да прекрати производството, той може единствено да поиска това от съдията следовател. Пострадалата страна може да възрази срещу това искане. Относимите разпоредби на НПК гласят:

член 409

“1. Освен в случаите, когато е било направеното възражение по чл. 410, ако съдията уважи искането за прекратяване на производството, той постановява мотивирана заповед и връща делото в прокуратурата ...

2. Ако съдията отхвърли искането [за прекратяване на производството], той насрочва дата за провеждане на заседание при закрити врата, за която уведомява прокурора, обвиняемия и пострадалата страна. Процедурата се води по реда на чл. 127. Документите трябва да бъдат внесени в деловодството до датата на заседанието, като копия от тях могат да бъдат получени от адвокат.

...

4. След заседанието, ако съдията намери, че е необходимо провеждането на допълнителни следствени действия издава заповед до прокуратурата, в която посочва подробно действията и дава задължителен срок за извършването им.

5. В случаите когато не се прилага реда по параграф 4 и съдията отхвърли искането за прекратяване на производството, той указва на прокурора да изготви обвинителен акт в десетдневен срок. ...

6. Жалба срещу решението за прекратяване на производството се подава до Касационния съд единствено на предвидено в чл. 127 § 5 основание за нищожност [а именно неспазване на процесуалните разпоредби относно провеждането на заседание при закрити врата].“

член 410

“1. Когато възразява срещу искането за прекратяване на производството, пострадалата страна трябва да поиска разследването да продължи като посочи каква е целта на допълнителното разследване и като поиска включването на съответните доказателства, като при неизпълнение възражението се отхвърля като недопустимо.

2. Когато възражението бъде отхвърлено и обвиненията са необосновани съдията издава заповед за прекратяване и връща делото на прокуратурата.

...”

Е. Погребение и кремация

152. Член 116 от приложимите разпоредби на НПК касаят разследването на смърт, когато има подозрение, че смъртта е причинена от престъпление. Разпоредбата гласи:

“Когато има подозрение, че смъртта е резултат от престъпление, прокурорът установява причината за смъртта и, ако намери за необходимо, разпорежда извършването на аутопсия по реда на чл. 369 от Кодекса или да поиска незабавно представяне на доказателствата ...

... Погребението не може да бъде извършено без разрешение от прокурор.”

153. Член 79 от Президентски указ № 285 от 10 септември 1990 г. предвижда, че когато смъртта е настъпила внезапно или при съмнителни обстоятелства кремацията трябва да бъде разрешена от съдебен орган.

III. ОТНОСИМИ МЕЖДУНАРОДНИ ПРИНЦИПИ И МАТЕРИАЛИ

А. Основни Принципи на ООН относно употребата на сила и огнестрелно оръжие от правоприлагащите органи

154. Приложимите части от принципите („Принципите на ООН“), които са приети на Осмия конгрес на ООН по предотвратяване на

престъпленията и отнасянето към правонарушителите, проведен в Хавана (Куба) от 27 август до 7 септември 1990 г., гласят:

“1. Правителствата и органите на реда са длъжни да приемат и прилагат правила и регламенти, свързани с употребата на сила и огнестрелно оръжие от органите на реда срещу физически лица. При разработването на такива правила и регламенти, правителствата и органите на реда винаги трябва да отчитат етични въпроси, свързани с употребата на сила и огнестрелно оръжие.

2. Правителствата и органите на реда следва да разработят възможно най-широк набор от средства и да оборудват служителите в органите на реда с различни видове оръжия и боеприпаси, които биха позволили диференцирана употреба на сила и огнестрелно оръжие. Те следва да включват разработването на несмъртоносни парализиращи оръжия за употреба в подходящи ситуации, с оглед на все по-сериозното ограничаване на прилагането на средства, които могат да причинят смърт или нараняване на хора. За тази цел също така трябва да бъде възможно служителите на органите на реда да бъдат оборудвани със средства за самоотбрана като щитове, каски, бронежилетки и бронирани транспортни средства, за да се намали необходимостта от използване на всякакъв вид оръжия.

...

9. Служители на органите на реда не трябва да използват огнестрелно оръжие срещу хора, освен при неизбежна отбрана или защита на други лица от непосредствена заплаха от смърт или сериозно нараняване, за предотвратяване извършването на особено тежко престъпление, свързано със сериозна опасност за живота, за задържане на лице, представляващо такава опасност и оказващо съпротива или за предотвратяване на неговото бягство, и само тогава, когато по-малко крайните мерки са недостатъчни за постигането на тези цели. Във всеки случай, огнестрелно оръжие може да се използва умишлено само, когато е абсолютно неизбежно, за да се защити живот.

10. При обстоятелствата, предвидени в принцип 9, служителите на закона трябва да се легитимират като такива и да дадат ясно предупреждение за намерението си да използват огнестрелно оръжие, като предоставят достатъчно време за реакция на това предупреждение, с изключение на случаите, когато тези действия излагат на ненужна опасност служителите на реда или би се създал риск от смърт или сериозно увреждане на други лица, или е явно неуместно или ненужно при конкретните обстоятелства.

11. Нормите и правилата относно използването на огнестрелно оръжие от органите на реда следва да включват указания, които:

(а) определят обстоятелствата, при които се разрешава служителите на органите на реда да носят огнестрелно оръжие и какви са разрешените видове огнестрелни оръжия и боеприпаси;

(б) гарантират, че огнестрелно оръжие се използва само при подходящи обстоятелства и по начин, който може да намали риска от ненужно увреждане;

(в) забраняват използването на огнестрелните оръжия и боеприпаси, които причиняват неоправдано нараняване или може да представляват неоправдан риск;

(г) регламентират контрола, съхранението и предоставянето на огнестрелни оръжия, включително процедури за гарантиране, че органите на реда отговарят за огнестрелните оръжия и боеприпаси, които са им зачислени;

(д) определят предупреждението, което в съответните случаи, трябва да се даде преди употребата на огнестрелно оръжие;

(е) предвиждат система за докладване, когато служители на органите на реда използват огнестрелно оръжие при изпълнение на задълженията си.

...

18. Правителствата и органите на реда гарантират, че всички служители на органите на реда се избират чрез подходящи процедури за проверка, че те са с подходящи морални, психически и физически качества за ефикасно изпълнение на функциите си и че преминават през непрекъснато и задълбочено професионално обучение. Годността им да изпълняват функции си, следва да подлежи на периодична проверка.

19. Правителствата и органите на реда гарантират, че всички служители на органите на реда са преминали обучение и проверка в съответствие с подходящи професионални стандарти при употребата на сила. Служителите на органите на реда, които са задължени да носят огнестрелно оръжие получават съответното разрешение само след завършване на специално обучение за използването му.

20. При подготовката на служителите на органите на реда, правителствата и органите на реда трябва да обърнат специално внимание на въпросите за полицейската етика и правата на човека, особено в процеса на разследване, на алтернативите на използването на сила и огнестрелно оръжие, включително и мирното уреждане на конфликти, на разбирането на поведението на тълпата, както и методите за убеждаване, водене на преговори и посредничество, както и за техническите средства, с цел да се ограничи използването на сила и огнестрелно оръжие. Органите на реда следва да преразглеждат програмите си за обучение и оперативните си процедури в светлината на конкретни инциденти.

...”

В. Доклад на Европейския комитет по предотвратяване на изтезанията и нечовешкото и унижително отнасяне и наказание (КПИ)

155. КПИ е посетил Италия през 2004 г. Относителните части от доклада му, публикуван на 17 април 2006 г. гласят:

"14. Още през 2001 г. КПИ започна диалог с италианските власти във връзка със събитията, които се случиха в Неапол (на 17 март 2001 г.) и в Генуа (от 20

до 22 юли 2001 г.). Италианските власти продължават да информират Комитета за действията, предприети в отговор на отправените към органите на реда твърдения за малтретиране. В този контекст по време на посещението властите са представили списък с висящите съдебни и дисциплинарни производства.

КПИ желае да бъде редовно информиран за напредъка по посочените производства. В допълнение, желае да получи подробна информация за мерките, предприети от италианските власти, за да се предотврати за в бъдеще повторното възникване на подобни епизоди (свързани, например, с управлението на широкомащабни операции по опазване на обществения ред, обучение на контролния и оперативния персонал и системите за мониторинг и проверка) .

15. В доклада за посещението си през 2000 г., КПИ е препоръчал да се вземат мерки по отношение на обучението на служителите на реда, по-специално по отношение на включването на принципите на правата на човека в практическото обучение – както първоначално, така и текущо - по извършване на високо рискови ситуации, като задържане и разпит на заподозрени лица. В отговора си, италианските власти са дали единствено принципи отговори за компонента "правата на човека" при обучението на служителите на органите на реда. КПИ желае да получи по-подробна - и осъвременена - информация по този въпрос ... "

С. Документи на Комитета на ООН срещу изтезанията (КСИ)

156. Правителството е представило документи, в които се обобщават изводите на КСИ от докладите на държавите членки представени на основание чл. 19 от Конвенцията на ООН срещу изтезанията и другите форми на жестоко, нечовешко или друго унижително отнасяне или наказване. Част от четвъртия периодичен доклад, представен от Италия (с дата 4 май 2004 г.) е посветен на „събитията в Генуа“ (параграфи 365-395). В него са предадени главно основни пасажии от доклада на парламентарната комисия (виж параграфи 113-116 по-горе). КСИ е обсъдил четвъртия периодичен доклад на Италия на 762-та и 765-та си срещи, проведени на 4 и 7 май 2007 г., и е приел на 777-та и 778-та си срещи документ, съдържащ изводи и препоръки. Относителните части от доклада на КСИ гласят:

"Обучение

15. Комитетът отбелязва със задоволство подробната информация, предоставена от държавата, за обучението на служителите ѝ от органите на реда, служителите в пенитенциарната система, граничарите и военните. Въпреки това, Комитетът изразява съжаление за липсата на информация за обучението по използване на ненасилствени средства, контрол на тълпата и използването на сила и огнестрелно оръжие. В допълнение, Комитетът изразява съжаление, че не е налична информация относно въздействието на проведеното обучение за служители от органите на реда и граничари, и доколко ефективни са били програмите за обучение за намаляване на случаите на изтезания и малтретиране. (чл. 10)

Държавата трябва допълнително да разработи и прилага образователни програми за да се гарантира, че:

а) Всички служители на органите на реда, гранични служители и персонал, работещ на CPTs и CPTAs са напълно запознати с разпоредбите на Конвенцията, че нарушения няма да бъдат толерирани и ще бъдат разследвани, и че нарушителите ще бъдат преследвани и

б) Всички служители на реда са адекватно оборудвани и обучени да работят с ненасилствени средства и да прибегват до използването на сила и огнестрелно оръжие когато това е стриктно необходимо и пропорционално. Във връзка с това, италианските власти следва да извършат задълбочена оценка на текущите полицейски практики, включително обучение и разполагане на служители на органите на реда при контролиране на тълпата и правилата за използването на сила и огнестрелно оръжие от органите на реда.

Освен това, Комитетът препоръчва всички съответни служители да получават специално обучение за това как да се идентифицират следи от мъчения и малтретиране и че Протоколът от Истанбул от 1999 г. (Наръчник за ефективно разследване и документиране на изтезания и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание) се е превърнал в неразделна част от обучението на лекарите.

В допълнение, страната-членка трябва да разработи и да прилага методика за оценка на ефективността и въздействието на обучителните/образователните си програми за намаляване на случаите на мъчения и малтретиране.

...

Малтретиране и прекомерна употреба на сила

17. Комитетът отбелязва със загриженост, продължаващите твърдения за прекомерна употреба на сила и малтретиране от страна на служители на органите на реда. В тази връзка, Комитетът изразява особена загриженост във връзка със съобщенията за прекомерна употреба на сила и малтретиране от страна на служители на органите на реда по време на демонстрациите в Неапол (март 2001 г.) в контекста на Третия световен форум, на срещата на високо равнище на Г-8 в Генуа (от юли 2001 г.) и във Вал ди Суза (декември 2005 г.). Комитетът е загрижен, че има сведения, че подобни инциденти е имало по време на футболни мачове, но отбелязва неотдавнашното приемане на Закон №. 41/2007, озаглавен "Спешни мерки за предотвратяване и възпиране на случаи на насилие по време на футболни мачове". (чл. 12, 13 и 16)

Комитетът препоръчва на държавата да предприеме ефективни мерки, за да:

(а) изпрати ясно и недвусмислено послание до всички нива на йерархията на полицейските сили и до персонала на затворите, че мъченията, насилието и малтретирането са недопустими, включително чрез въвеждането на кодекс за поведение на всички служители;

(б) удостовери, че тези, които съобщават за нападения от органите на реда, са защитени от заплахи и възможни наказателни мерки и

(в) гарантира, че служителите в органите на реда използват сила само, когато е строго необходимо и доколкото е необходимо за изпълнението на задълженията им.

Освен това, страната-членка следва да докладва на комисията за напредъка на съдебните и дисциплинарните производства, свързани с посочените по-горе инциденти.

18. Комитетът изразява загриженост във връзка със съобщенията, че служителите на реда не са носели идентификационни значки по време на демонстрациите в рамките на срещата на върха на Г-8 2001 в Генуа, което е направило невъзможно идентифицирането им в случай на оплакване от изтезание или малтретиране (чл. 12 и 13).

Държавата трябва да гарантира, че по време на дежурствата си всички служители на органите на реда са оборудвани с видими идентификационни значки за да се гарантира индивидуалната отговорност и защитата от изтезания, нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

Бързи и безпристрастни разследвания

19. Комитетът изразява загриженост относно броя на съобщенията за малтретиране от страна на органите на реда, ограниченият брой на разследванията, извършени от държавата-членка по такива случаи, както и на много ограничения брой присъди по случаи, които са разследвани. Комитетът отбелязва със загриженост, че престъплението изтезание, което като такова не съществува в италианския наказателен кодекс, но по-скоро е наказуемо по силата на други разпоредби на Наказателния кодекс, в някои случаи преследването му може да бъде погасено по давност. Комитетът е на мнение, че това деяние не може да бъде обект на давност и приветства изявлението на делегацията на държавата членка, че се обмисля промяна на разпоредбите, регламентиращи давностните срокове (чл. 1, 4, 12 и 16) .

Комитетът препоръчва на държавата да:

(а) засили мерките си за осигуряване на бързо, безпристрастно и ефективно разследване на всяко твърдение за изтезания и малтретиране, извършено от служители на органите на реда. По-специално, такива разследвания, не следва да се извършва от или под контрола на полицията, а от независим орган. Във връзка с *prima facie* случаи на изтезания и малтретиране, за срока на разследването заподозреният следва по правило да бъде временно отстранен от длъжност, особено ако има риск, че може да попречи на разследването;

(б) предава на съд извършителите и да налага подходящи присъди на осъдените с цел премахване на безнаказаността на служителите на реда, които са отговорни за нарушения, забранени от конвенцията, и

(в) преразгледа правилата и разпоредбите си относно давността и да ги приведе в пълно съответствие със задълженията си по конвенцията, така че актовете на изтезание, както и опитите за изтезаване и всяко действие, което представлява съучастие в изтезаване, могат да бъдат разследвани, преследвани и наказвани, без ограничение във времето. "

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 2 ОТ КОНВЕНЦИЯТА В МАТЕРИАЛНИЯ МУ АСПЕКТ

157. Жалбоподателите се оплакват, че Карло Джулиани е било убит от органите на реда и че властите не са защитили живота му. Те се позовават на чл. 2 от Конвенцията, който гласи:

“1. Правото на живот на всеки се защитава от закона. Никой не може да бъде умишлено лишен от живот, освен в изпълнение на съдебна присъда за извършено престъпление, за което такова наказание е предвидено в закона.

2. Лишаването от живот не се разглежда като противоречащо на разпоредбите на този член, когато то е резултат от употреба на сила, призната за абсолютно необходима:

- a) при защитата на което и да е лице от незаконно насилие;
- b) при осъществяването на правомерен арест или при предотвратяване на бягството на лице, законно лишено от свобода;
- c) при действия, предприети в съответствие със закона за потушаване на бунт или метеж.“

A. Дали употребата на смъртоносна сила е била оправдана

158. Жалбоподателите поддържат, че при конкретните обстоятелства по случая употребената от М.П. смъртоносна сила не е била „абсолютно необходима“ за постигането на целите, изброени във втория параграф на чл. 2.

1. Становището на страните

(a) Жалбоподателите

159. Жалбоподателите посочват, че никога не са се съгласявали с „теорията за междинния предмет“. Според техния експерт, г-н Джентиле, куршумът не се е раздробил при удара си в тялото на жертвата (виж параграф 64 по-горе). Тъй като обаче куршумът не е бил намерен и не са били известни формата и размерите на „междинния обект“ не е било възможно да бъде формулирана научно издържана хипотеза за как и в какво се е ударил куршума по траекторията си и да се поддържа, че той е бил отклонен. Становището на другите експерти, избрани от жалбоподателите било, че камъкът се е разбил при

сблъска си с джипа, а не с куршума, изстрелян от М.П. (виж параграф 65 по-горе).

160. Според жалбоподателите животът на хората в джипа не е бил застрашен, защото това е бил джип Defender – модел джип, който дори без да е брониран е достатъчно здрав. Освен това на снимките се виждат не повече от около дузина демонстранти. Демонстрантите не са имали смъртоносно оръжие и не са били обградили джипа; аудиовизуалните материали показват, че от ляво и пред джипа не е имало демонстранти. Както се вижда от снимките в джипа е имало щит. М.П. е носел бронирана жилетка и е разполагал с два шлема. На последно място, наоколо е имало други служители на реда и няма доказателства раните, от които се оплакват М.П. и Д.Р. да са били причинени при тази събития.

161. Според протокола от аутопсията (виж параграф 50 по-горе) и както може да се предположи от показанията на самия М.П. той е стрелял надолу. При разпита му на 20 юли 2001 г. от представители на прокуратурата в Генуа М.П. е казал, че когато е насочвал оръжието си в ползрението му не е имало никого; той е бил наясно за мятаните камъни и за присъствието на нападателите, които не е можел да вижда (виж параграф 36 по-горе). При тези обстоятелства е било трудно да се обясни как М.П. е бил действал при условията на неизбежна отбрана в отговор на действията на Карло Джулиани, който той не е можел да вижда. Тъй като нито Карло Джулиани, нито другите демонстранти са били въоръжение не може да се каже, че отговорът на М.П. е бил пропорционален.

162. Нещо повече, показанията на М.П. били противоречиви. При първите два разпита (на 20 юли и 11 септември 2001 – виж параграфи 36 и 39 по-горе), той казал, че не е виждал Карло Джулиани и не е казал, че е стрелял надолу нагоре (това по мнение на жалбоподателите представлява мълчаливо признание, че е стрелял на височината на гърдите). На заседанието на 1 юни 2007 г. по „делото срещу двадесет и петте“ обаче казал, че е стрелял с ръка във въздуха; това е в противоречие със снимка, представена от защитата, на която той насочва оръжието си на нивото на гърдите, надолу от хоризонтала. На последно място, по време на телевизионно интервю на 15 ноември 2007 г. , М.П. е казал, че „се е опитал да стреля колкото е възможно по-високо във въздуха“, че не се е целел в Карло Джулиани и че никога не е бил добър стрелец. Той добавил, че е бил изпратен за срещата на Г8 вместо свой колега, който не е искал да отиде.

163. На последно място, жалбоподателите твърдят, че М.П. не е направил ясно предупреждение за намерението си да използва огнестрелно оръжие и че на някои от снимките направени по време на събитията се вижда, че на мястото на единия счупен прозорец на джипа има поставен щит.

(b) Правителството

164. Правителството поддържа, че не е задача на Съда да поставя под съмнение изводите от разследването и решенията на националните съдии. Следователно, отговорът – който е отрицателен – на въпроса дали националните власти не са изпълнили задължението си да защитят живота на Карло Джулиани следва да бъде намерен в искането за прекратяване на производството. В подкрепа на становището си правителството се позовава на *Grams срещу Германия* ((реш. по допустимостта), по. 33677/96, ECHR 1999-VII) и в частичното особено мнение на съдиите Thomassen и Zagrebelsky в *Ramsahai and Others срещу Холандия* (по. 52391/99, 10 ноември 2005 г.) и приканва Съда да приложи същия подход.

165. В настоящия случай е нямало умишлено отнемане на живот, нито „прекомерна употреба на сила“. В допълнение не съществува причинно следствена връзка между направения от М.П. изстрел и смъртта на Карло Джулиани. Макар че в решението си за прекратяване на производството съдията следовател приложила чл. 52 и чл. 53 от НК, тя не е игнорирала наличието на изключително и непредвидено обстоятелство, а именно че куршумът е бил отклонен след сблъсък с камък, обстоятелство, което е било оценено от гледната точка на пропорционалността. От това правителството прави извода, че решението за прекратяване на производството оневинява М.П. на основание, че причинно следствената връзка между изстрела и смъртта на Карло Джулиани е била прекъсната от сблъсъка между куршума и камъка и отклоняването на траекторията на изстрела.

166. Според съдията следовател, М.П. е действал по своя инициатива, в състояние на паника и в ситуация, в която е имал основателни причини да вярва, че има сериозен и непосредствен риск за живота или здравето му. Освен това М.П. не се е целел в Карло Джулиани, нито в някои друг. Той е стрелял нагоре, в посока, в която не е имало риск да уцели някого. Смъртта на Карло Джулиани не е била пряка и непосредствена последица от употребата на сила, а употребената сила не е била потенциално смъртоносна (правителството по-специално се позовава на *Scavuzzo-Hager and Others срещу Швейцария*, по. 41773/98, §§ 58 и 60, 7 февруари 2006 г., и *Kathleen Stewart срещу Обединеното Кралство*, по. 10044/82, решение на Комисията от 10 юли 1984 г., Decisions and Reports (DR) 39).

167. Експертите и на двете страни са били съгласни, че когато е достигнал жертвата куршумът вече е бил раздробен. Предложените от жалбоподателите възможни обяснения – като манипулиране на куршума с цел увеличаване на способността му да се разпръсква или наличието на производствен дефект – са били оценени от самите жалбоподатели като „много по-малко вероятни“ (виж параграфи 64, 71

и 81 по-горе) и не можеби да дадат валидно обяснение. Фактът, че било невъзможно да се идентифицира междинния предмет бил детайл, който не можел да има решаващо влияние за изводите от разследването.

168. Алтернативно правителството поддържа, че употребата на смъртоносна сила е била „абсолютно необходима“ и „пропорционална“. По-специално подчертава следните елементи: нивото и големия обхват на насилието, което е белязало демонстрациите; силата на нападението на демонстрантите срещу карабинерите непосредствено преди разглежданите събития и пикът на насилие в този момент; физическото и психическото състояние на конкретните карабинери, особено на М.П.; изключително кратката продължителност на събитията, от атаката срещу джипа до изстрела на фаталния куршум; фактът, че М.П. е направил само два изстрела и ги е бил насочил нагоре; вероятността М.П. да не е можел да вижда жертвата когато е стрелял или, най-малкото го е виждал неясно на ръба на полезрението си; и нараняванията на М.П. и Д.Р.

169. По мнение на правителството не е било доказано, че снимката, на която се вижда пистолетът, подаващ се от задния прозорец на джипа показва положението на оръжието към момента на изстрела. М.П. е бил извади пистолета си поне няколко секунди преди да стреля, а само частица от секундата е била нужна за да премести ръката си с няколко сантиметра или да промени ъгъла, под който държи пистолета с няколко градуса. Следователно тази снимка не доказва, че отговорността за смъртта Карло Джулиани е на М.П. и с нея не може да бъде оборена хипотезата за непредвидима случайност.

170. При състоянието на М.П. към момента на събитията – объркване и паника - за разследващите органи обективно е било невъзможно да установят душевното му състояние и точните му намерения. Екипировката на М.П. е била униформата, която му е била зачислена за изпълнение на задълженията му по опазване на обществения ред, две каски с визьор, раница, шест големи гранати със сълзотворен газ, противогаз и един пистолет Барета с пълнител. Според Министерството на вътрешните работи, не можело да бъде установено дали в джипа е имало щит.

171. М.П. не е имал друг избор освен да стреля, защото от това положение на джипа бягството е било невъзможно. Освен това карабинерите в джипа не са могли да извикат подкрепление заради обхваналата ги паника, заради агресивните намерения на демонстрантите и бързата промяна в обстоятелствата. Във всички случаи не е имало време за пристигането на подкрепления като се има предвид разстоянието до останалите полицаи и карабинери, фактът, че те е трябвало да се прегрупират и че самите те са били въввлечени в сблъсък с демонстранти. Правителството се позовава на представените

пред Съда аудиовизуалните материали, на които, според правителството, се вижда, че ако М.П. не беше използвал оръжието си яростното нападение на част от демонстрантите срещу джипа е можело да доведе до смърт на някой от карабинерите в него.

172. Искането на прокуратурата за прекратяване на производството се основавало на всички тези фактори и на принципа *favor rei*: по италианския закон когато има съмнение и очевидно е невъзможно обвинението да бъде доказано пред съда, а не е вероятно в процеса да се добави нещо съществено към доказателствата, производството трябва да бъде прекратено.

2. Решението на камарата

173. Камарата е постановила, че употребената сила не е била непропорционална. Камарата е достигнала до този извод главно въз основа на мотивите на съдията следовател към решението ѝ за прекратяване производството, което според камарата е постановено въз основа на подробен анализ на свидетелските показания и наличните снимки и на аудиовизуални материали. Камарата е добавила, че преди да стреля М.П. е държал оръжието в ръката си така, че то се е виждало извън джипа (виж параграфи 214-227 от решението на камарата).

2. Преценката на Съда

(а) Общи принципи

174. Съдът напомня, че чл. 2 е една от най-фундаменталните разпоредби на Конвенцията. Разпоредба, която в мирно време не може да бъде дерогирана по чл. 15. Наред с чл. 3 тя е израз на една от основните ценности на демократичните общества, обединени в Съвета на Европа (виж, наред с други източници, *Andronicou and Constantinou срещу Cyprus*, 9 октомври 1997 г., § 171, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VI, и *Solomou and Others срещу Турция*, no. 36832/97, § 63, 24 юни 2008 г.).

175. Очертаните в параграф 2 изключения сочат, че чл. 2 обхваща, но не касае единствено, умишленото убийство. Текстът на чл. 2, като цяло, показва, че параграф 2 преди всичко не изброява хипотезите, при които е позволено умишленото убийство, а описва ситуации, при които е позволено да се „използва сила“, чийто непредвидим резултат може да е лишаване от живот. Употребата на сила обаче трябва да е единствено „абсолютно необходима“ за постигане на една от целите, посочени в под-параграфи (а), (b) или (с) (виж *McCann and Others срещу Обединеното Кралство*, 27 септември 1995 г., § 148, Series A no. 324, и *Solomou and Others*, цитирано по-горе, § 64).

176. Употребата на понятието „абсолютно необходима“ сочи, че трябва да се използва по-строг и убедителен тест за оценка на необходимостта, отколкото този, който нормално се използва при преценката по вторите параграфи на членове 8-11 от Конвенцията дали действие на държавата е „абсолютно необходимо в едно демократично общество“. Освен това, в съответствие със значимостта на тази разпоредба в едно демократично общество, когато прави преценката си Съдът трябва да подложи отнемането на живот на най-внимателна проверка, особено когато целенасочено е била използвана смъртоносна сила, като отчита не само действията на държавните служители, които фактически са употребили сила, но и всички обстоятелства по случая, включително въпроси като планиране и контрол на разглежданите действия (виж *McCann and Others*, цитирано по-горе, §§ 147-150, и *Andronicou and Constantinou*, цитирано по-горе, § 171; виж също *Avşar срещу Турция*, no. 25657/94, § 391, ECHR 2001-VII, и *Musayev and Others срещу Русия*, nos. 57941/00, 58699/00 и 60403/00, § 142, 26 юли 2007 г.).

177. Обстоятелствата, при които лишаването от живот може да бъде оправдано трябва да бъдат тълкувани стеснително. Предметът и целта на Конвенцията, като инструмент за защита на всеки човек, също изискват чл. 2 да бъде тълкуван и прилаган, така че гаранциите му да са практически и ефективни (виж *Solomou and Others*, цитирано по-горе, § 63). По-конкретно Съдът е постановявал, че откриването на огън, винаги когато това е възможно, трябва да бъде предхождано от предупредителни изстрели (виж *Kallis and Androulla Panayi срещу Турция*, no. 45388/99, § 62, 27 октомври 2009; виж по-специално също параграф 10 от Принципите на ООН, параграф 154 по-горе).

178. Употребата на сила от представители на държавата за постигане на една от целите, изброени в параграф 2 на чл. 2 на Конвенцията може да бъде оправдана по тази разпоредба когато се основава на искрено убеждение, което към съответния момент добросъвестно е възприемано за логично, но което в последствие се е оказало погрешно. Всичко друго би означавало да бъде наложено нереалистично бреме върху държавата и върху нейните служители на реда при изпълнение на служебните им задължения, може би за сметка на живота им или този на други лица (виж *McCann and Others*, цитирано по-горе, § 200, и *Andronicou and Constantinou*, цитирано по-горе, § 192).

179. Когато от Съда се изисква да установи дали употребата на сила е била законна, той, който е отдалечен от разглежданите събития, не може да замести със собствената си преценка на ситуацията тази на офицера, който е трябвало да реагира на момента и който е бил напълно убеден, че отблъсква опасност за живота си (виж *Bubbins срещу Обединеното Кралство*, no. 50196/99, § 139, ECHR 2005-II).

180. Съдът също така трябва да е внимателен да не заема ролята на първоинстанционния съд по фактите, освен когато това неизбежно се налага от обстоятелствата по конкретното дело (виж, например, *McKerr срещу Обединеното Кралство* (реш. по допустимостта), по. 28883/95, 4 април 2000 г.). По общо правило, когато в страната е било проведено производство, не е задача на Съда да замества със своята преценка на фактите тази, направена от националните съдилища, а те са тези, които трябва да установят фактите въз основа на доказателствата, с които разполагат (виж, наред с много други източници, *Edwards срещу Обединеното Кралство*, 16 декември 1992 г., § 34, Series A no. 247-B, и *Klaas срещу Германия*, 22 септември 1993 г., § 29, Series A no. 269). Въпреки, че Съдът не е обвързан с констатациите на националните съдилища и е свободен да направи своя преценка в светлината на всички материали пред себе си, при нормални обстоятелства той изисква неопровержими данни, които могат да го убедят да се разграничи от фактическите констатации на вътрешните съдилища (виж *Avşar*, цитирано по-горе, § 283, и *Barbu Anghelescu срещу Румъния*, по. 46430/99, § 52, 5 октомври 2004 г.).

181. При преценка на доказателства Съдът възприема стандарта на доказване „извън разумно съмнение“, но добавя, че такова доказване може да се изведе от едновременното съществуване на достатъчно силни, ясни и непротиворечиви индиции или от подобни неопровергани фактически презумпции. В този контекст, може да бъде отчетено и поведението на страните при получаване на доказателствата (виж *Ireland срещу Обединеното Кралство*, 18 януари 1978 г., § 161, Series A no. 25, и *Orhan срещу Турция*, по. 25656/94, § 264, 18 юни 2002 г.). Нещо повече, нивото на убедителност, необходимо за достигането на конкретно заключение, и в тази връзка – разпределянето на тежестта на доказване – са неразривно свързани със специфичността на фактите, естеството на направените твърдения и разглежданите права по Конвенцията. Съдът също така отчита и че установяването на нарушение на основно човешко право е сериозен въпрос за държавите-членки (виж *Ribitsch срещу Австрия*, 4 декември 1995, § 32, Series A no. 336; *Ilaşcu and Others срещу Молдова и Русия* [ГК], по. 48787/99, § 26, ECHR 2004-VII; *Nachova and Others срещу България* [ГК], nos. 43577/98 и 43579/98, § 147, ECHR 2005-VII; и *Solomou and Others*, цитирано по-горе, § 66).

182. Съдът трябва да е особено бдителен по дела, по които се твърдят нарушения на чл. 2 и чл. 3 от Конвенцията (виж, *mutatis mutandis*, *Ribitsch*, цитирано по-горе, § 32). Когато във връзка с тези твърдения в страната е било проведено наказателно производство следва да се има предвид, че наказателната отговорност е различна от отговорността на държавата по Конвенцията. Компетентността на Съда е ограничена в рамките на последната. Отговорността по

Конвенцията се основава на нейните разпоредби, като се отчитат всички относими правила и принципи на международното право. По Конвенцията държавата носи отговорност за действията на своите институции, представители и служители и тя не трябва да се бърка с индивидуалната наказателна отговорност по националния закон, която се преценява от вътрешните наказателни съдилища. В този смисъл Съдът не прави никакви заключения относно виновността или невинността (виж *Tanli срещу Турция*, по. 26129/95, § 111, ECHR 2001-III, и *Avşar*, цитирано по-горе, § 284).

(b) Приложение на тези принципи в настоящия случай

183. Съдът намира за подходящо да започне анализа си въз основа на следните безспорни между страните фактически обстоятелства. На 20 юли 2001 г. през деня е имало редица сблъсъци между демонстранти и органите на реда: по-специално, атакуван е бил затвора Мараси, (виж параграф 134 по-горе), карабинерите са атакували шествието на *Tute Bianche* (виж параграфи 18-19, 122-124 и 132-136 по-горе) и е била подпалена бронирана кола, принадлежаща на карабинерите (виж параграф 20 по-горе). След тези инциденти, около 17 ч., когато ситуацията е била относително спокойна, взвод от карабинери е бил разположен на позиция на Пиаца Алимонда, където е имало два джипа Defender; в един от джиповете е имало двама карабинери М.П. и Д.Р., които не са могли да продължават да изпълняват задълженията си (виж параграфи 21, 23 и 29 по-горе).

184. Скоро след това, карабинерите са напуснали позициите си за да пресрещнат група агресивни демонстранти; джиповете са последвали карабинерите. Те обаче са били принудени да се оттеглят стремително, тъй като демонстрантите успели да отблъснат атаката. След това джиповете се опитали да обърнат, но пътят на този, в който били М.П. и Д.Р. бил блокиран от преобърнат контейнер за боклук и джипът не е могъл да се оттегли своевременно, тъй като двигателят му угаснал (виж параграфи 21-22 по-горе).

185. Това е един от редките случаи когато събитията преди и след употребата на смъртоносна сила от представители на държавата са били фотографирани и филмирани. Съдът следователно не може да не придаде голямо значение на видео материалите, представени от страните, които той е имал възможността да изгледа (виж параграфи 9 и 139 по-горе) и чиято автентичност не е била оспорена.

186. От снимковия и видео материал по делото се вижда, че джипът управляван от Ф.К. е бил атакуван и поне частично обграден от демонстранти веднага щом пътят му е бил препречен от контейнера за отпадъци. Демонстрантите започнали безмилостно да нападат колата и хората в нея, като я накланяли настрани и хвърляли по нея камъни и други твърди предмети. Задният прозорец на джипа бил счупен и в

него бил хвърлен един пожарогасител, който М.П. успял да изхвърли обратно. Видео и снимковия материал също така показват демонстрант, който вкарва дървена гредка през страничния прозорец и ранява Д.Р. - другият карабинер, който бил освободен от задачите си (виж параграф 84 по-горе).

187. Това е съвсем явна незаконна и много агресивна атака срещу превозно средство, принадлежащо на органите на реда, което единствено се е опитвало да се напусне мястото и не е представлявало заплаха за демонстрантите. Както е подчертал и районния съд на Генуа, каквито и да са били намеренията на демонстрантите спрямо джипа и/или хората в него, остава факта, че не е можела да бъде изключена възможността за линч (виж параграф 128 по-горе).

188. В тази връзка Съдът напомня за необходимостта събитията да бъдат преценени от гледната точка на жертвите на атаката към момента на събитията (виж параграф 179 по-горе). Вярно е, например, че наблизко са били разположени други карабинери, които са могли да се намесят и да помогнат на хората в джипа, ако ситуацията се влоши. Този факт обаче не може да е бил известен на М.П., който, ранен и обхванат от паника, е лежал отзад в джипа, заобиколен от множество демонстранти и който поради това не е можел да има ясна представа за разположението на останалите части или за логистичните им възможности. Както се вижда от кадрите малко преди фаталния изстрел джипът е бил изцяло в ръцете на демонстрантите.

189. В светлината на казаното до тук и като отчита изключително агресивния характер на атаката срещу джипа, който се вижда на снимките, на които атаката е отразена, Съдът счита, че М.П. е действал с искреното убеждение, че животът и здравето му, и тези на неговите колеги, са били в опасност заради незаконното нападение срещу тях. М.П. следователно е имал право да използва подходящи средства за да защити себе си и останалите в джипа.

190. Снимките показват, а показанията на М.П. и на други демонстранти го потвърждават (виж параграфи 36, 39 и 45 по-горе), че преди да стреля М.П. е показал пистолета си като е протегнал ръката си в посока към задния прозорец на джипа и е крещял на демонстрантите да напуснат, освен ако не искат да бъдат убити. По мнение на Съда действията и думите на М.П. представляват ясно предупреждение, че той възнамерява да стреля. Нещо повече, на снимките се вижда поне един демонстрант, който бърза да се отдалечи от мястото точно в този момент.

191. В тази изключително напрегната ситуация Карло Джулиани е решил да вземе от земята пожарогасител и да го вдигне на нивото на гърдите си явно с намерение да го хвърли по хората в джипа. Действията му, бих могли логично да бъдат тълкувани от М.П. като знак, че въпреки предупреждението и въпреки, че е показал оръжието

си атаката срещу джипа няма да бъде преустановена или интензитета ѝ да намалее. Нещо повече изглежда по-голямата част от демонстрантите са продължавали да нападат. От това искреното убеждение на М.П., че животът му е в опасност е могло само да се засили. По мнение на Съда това оправдава прибегването до потенциално смъртоносно средство за защита каквото е стрелбата.

192. След това Съдът отбелязва, че посоката на стрелбата не е била установена със сигурност. Според едната теория, подкрепяна от експертите на разследващите органи (виж параграфи 60-62 по-горе), която се оспорва от жалбоподателите (виж параграфи 80 и 159 по-горе), но е била приета от съдията следовател (виж параграфи 87-91 по-горе), М.П. е стрелял отдолу-нагоре и единият от куршумите е ударил жертвата след като по случайност е бил отклонен от един от многото камъни, хвърляни от демонстрантите. Ако бе доказано, че събитията са протекли по този начин е трябвало да бъде направен извода, че смъртта на Карло Джулиани е резултат от злощастно, рядко и непредвидимо стечение на обстоятелствата, довело до пронизването му с куршум, който иначе би изчезнал във въздуха (виж, по-конкретно, *Vakap срещу Турция*, по. 50939/99, §§ 52-56, 12 юни 2007 г., където Съдът е намерил, че преди да прониже близкият на жалбоподателите куршумът е рикоширал и така изключил всяко нарушение на чл. 2 от Конвенцията).

193. В настоящия случай обаче Съдът не счита, че е необходимо да преценява обосноваността на „теорията за междинния предмет“, по която има разногласие между вещите лица, направили третата серия балистични тестове, експертите на жалбоподателите и констатациите в протокола от аутопсията (виж параграфи 60-62, 66 и 50 по-горе). Той единствено отбелязва, че както правилно е посочила съдията следовател в Гenuа (виж параграф 92 по-горе), и както се вижда от снимките, зрителното поле на М.П. е било ограничено от резервната гума на джипа, тъй като той е бил наполовина легнал или наведен над пода на колата. Като се има предвид, че въпреки предупрежденията демонстрантите са продължавали да нападат и че рискът, пред който е бил изправен – по-специално, вероятността да бъде направен втори опит по него да бъде хвърлен пожарогасител – е бил непосредствен, за да се защити М.П. е можел единствено да стреля в тясното пространство между резервната гума и покрива на джипа. Фактът, че изстрелът във въздуха е можел да рани един от нападателите, или дори да го убие, както за съжаление се е случило, сам по себе си не означава, че защитната му реакция е била прекалена или непропорционална.

194. В светлината на горното, Съдът заключава, че по настоящото дело употребата на смъртоносна сила е била абсолютно необходима

„при защитата на което и да е лице от незаконно насилие“, по смисъла на чл. 2 § 2 (а) от Конвенцията (виж параграф 176 по-горе).

195. Следователно в това отношение не е имало нарушение на материалния аспект на чл. 2.

196. Този извод прави ненужно Съдът да преценява дали употребата на сила е била и неизбежна „при действия, предприети в съответствие със закона за потушаване на бунт или метеж“ по смисъла на под-параграф (с) от параграф 2 на чл. 2.

В. Дали ответната държава е взела необходимите законодателни, административни и регулаторни мерки за да намали колкото е възможно вредните последици от употребата на сила

197. Както и пред камарата, жалбоподателите се оплакват и от пропуски в националната законодателна рамка. Правителството оспорва аргументите им. Камарата не се е произнесла по тези въпроси.

1. Становищата на страните

(а) Жалбоподателите

198. Жалбоподателите се оплакват от липсата на законодателна рамка, годна да предпази живота на демонстрантите. Според тях законът прави неизбежна употребата на огнестрелно оръжие и това се потвърждава от факта, че делото е било прекратено, защото действията на М.П. са попадали в обхвата на членове 52 и 53 от НК. Съгласно практиката на Съда неподходящата законодателна рамка намалява изискваната във всяко демократично общество задължителната защита на правото на живот. По-специално жалбоподателите насочват вниманието на Съда към следните моменти:

(i) Пропускът служителите на реда да бъдат оборудвани с несмъртоносно оръжие

199. Жалбоподателите подчертават, че М.П. не е можел да убие никого, ако му е било зачислено несмъртоносно оръжие, като пистолет с гумени патрони (те препращат към *Güleç срещу Турция*, 27 юли 1998 г., § 71, *Reports* 1998-IV, и *Şimşek and Others срещу Турция*, nos. 35072/97 и 37194/97, § 111, 26 юли 2005 г.). Първостепенната важност на зачитането на човешкия живот и задължението за минимизиране на риска за живота означава, че по време на демонстрации служителите на реда трябва да бъдат оборудвани с несмъртоносни оръжия (като електрошокови пушки, пушки, изстрелващи лепкава пяна и пушки с гумени патрони); такова е изискването в Обединеното Кралство и така е било направено по време на срещата на върха на Г8 в Питсбърг. По

този въпрос жалбоподателите се позовават на параграф 2 от Принципите на ООН (виж параграф 154 по-горе), като отбелязват, че в настоящия случай е било лесно да се предвиди, че ще има безредици. Пистолетът Beretta SB 9 mm, с който е бил оборудван М.П. е полуавтоматичен пистолет, класифициран от италианския закон като бойно оръжие: веднъж зареден той не трябва да се презарежда и позволява в рамките на няколко секунди да бъдат направени бързо и с висока степен на точност 15 изстрела.

200. По време на парламентарното разследване правителството е твърдяло, че действащото законодателство не разрешава използването несмъртоносно оръжие като пушки с гумени патрони (виж параграфи 118-119 по-горе). Това твърдение било невярно, тъй като тези оръжия са били изрично предвидени в условията за участие на италианските военни сили в Ирак, чиято задача е била да поддържат реда и закона в една военна зона.

201. В допълнение, макар да било вярно, че при някои обстоятелства гумените патрони могат да бъдат опасни, те не могат да бъдат сравнявани с бойните патрони (жалбоподателите се позовават конкретно на *Kathleen Stewart*, цитирано по-горе, § 28). Жалбоподателите също така твърдят, че е имало карабинери, които са използвали непозволен оръжия, като метални палки.

(ii) Липса на адекватни законови разпоредби, регламентиращи употребата на смъртоносни оръжия по време на демонстрации

202. Жалбоподателите отбелязват, че чл. 53 от НК и чл. 24 от Кодекса за обществената безопасност са разпоредбите, които регламентират употребата на сила от служителите на реда (виж параграфи 143 и 146 по-горе). Тези разпоредби, приети през 1930 г. и 1931 г. по времето на фашизма са несъвместими със съвременните международни стандарти или с либералните принципи на правото. Те са показателни за авторитаризма в сила по онова време. По-конкретно концепциите за „необходимо“ узаконяване на използването на оръжия и „употреба на сила“ не са еднакви с принципите, развити в практиката на Страсбург, която е основана на концепцията за „абсолютна необходимост“.

203. Освен това, съгласно чл. 52 от НК, неизбежна отбрана е налице когато „защитата е пропорционална на нападението“. Според жалбоподателите това по никакъв начин не е равностойно на изразите „абсолютно неизбежна за защитата на живота“ и „строго пропорционална [на обстоятелствата]“, които характеризират практиката на Съда.

204. В допълнение, според тях в Италия няма ясни правила, съответстващи на международните стандарти относно употребата на огнестрелно оръжие. В нито една от представените от правителството

служебни инструкции, издадени от *questore* Генуа, не се регламентира този въпрос. Жалбоподателите се позовават на Принципите на ООН (виж параграф 154 по-горе) и по-конкретно на задължението на правителствата и на органите на реда в тази сфера да приемат и прилагат правила и регламенти (параграф 1). Позовават се и на параграф 11, който уточнява какво следва да е съдържанието на такива правила и регламенти.

(b) Правителството

205. На първо място правителството отбелязва, че италианският закон не позволява използването на гумени патрони. При стрелба от разстояние по-малко петдесет метра те причиняват смърт (правителството се позовава на *Kathleen Stewart*, цитирано по-горе). В настоящия случай разстоянието между М.П. и Карло Джулиани е било по-малко от един метър, което предполага, че дори гумен патрон би бил фатален. Провежданите пред 80-те години опити с „несмъртоносни“ оръжия и патрони са били преустановени, което е било доказателство, че с тях може да бъде причинена смърт или много сериозни наранявания. Освен това гумените патрони биха насърчили служителите да използват оръжията с погрешното убеждение, че така не биха причинили вреди.

206. Във всички случаи, оръжията с бойни патрони са предназначени за лична защита в случай на непосредствена и сериозна опасност и не се използват за целите на опазването на обществения ред: служителите на реда в Италия не стрелят по тълпи, нито с бойни нито с гумени патрони. Несмъртоносните оръжия са предназначени за употреба срещу големи тълпи с цел или да се противодейства на масова атака от демонстранти, или те да бъдат разпръснати. В настоящия случай в нито един момент на органите на реда не е било разпоредено да стрелят и оборудването им е било изцяло за лична защита.

207. По повод срещата на върха на Г8 не са били приемани специални разпоредби относно използването на огнестрелно оръжие, но разпространените от командния състав на карабинерите инструкции са препращали към НК.

3. Преценката на Съда

(a) Общи принципи

208. Член 2 § 1 изисква от държавата не само да се въздържа от умишленото и незаконно отнеман на живот, но и да направи необходимото да гарантира живота на лицата под нейна юрисдикция (виж *L.C.B. срещу Обединеното Кралство*, 9 юни 1998 г., § 36, *Reports*

1998-III, and *Osman срещу Обединеното Кралство*, 28 октомври 1998 г., § 115, *Reports* 1998-VIII).

209. Първостепенното задължение на държавата да гарантира правото на живот изисква по-специално да предвиди подходяща законодателна и административна мярка, която да дефинира в светлината на международните стандарти ограничените обстоятелства, при които правоприлагащите органи могат да използват сила или оръжие (виж *Makaratzis срещу Гърция* [ГК], по. 50385/99, §§ 57-59, ECHR 2004-XI, и *Bakan*, цитирано по-горе, § 49; виж също приложимите разпоредби на Принципите на ООН, параграф 154 по-горе). В съответствие с принципа на стриктна пропорционалност, въплътен в чл. 2 (виж параграф 176 по-горе), националното законодателство следва да обвърже употребата на огнестрелно оръжие с внимателна преценка на съпътстващите обстоятелства (виж, *mutatis mutandis*, *Nachova and Others*, цитирано по-горе, § 96). В допълнение, националното законодателство, регламентиращо полицейските операции, трябва да осигури система от адекватни и ефективни гаранции срещу произвол и злоупотреба при употребата на сила и дори срещу нещастни случаи, които е можело да бъдат избегнати (виж *Makaratzis*, цитирано по-горе, § 58).

210. Прилагайки тези принципи Съдът например е определил като недостатъчна законодателната рамка в България, която от една страна позволява на полицията да стреля по всеки отклонил се от военна служба, който не се предаде веднага при отправено му устно предупреждение и изстрелване на предупредителен изстрел във въздуха, а от друга не съдържа ясни гаранции за предотвратяване на произволното лишаване от живот (виж *Nachova and Others*, цитирано по-горе, §§ 99-102). Съдът е констатирал недостатъци и в турската законодателна рамка, приета през 1934 г., в която са изброени множество ситуации, в които един полицейски служител може да използва огнестрелно оръжие без да носи отговорност за последиците (виж *Erdoğan and Others срещу Турция*, по. 19807/92, §§ 77-78, 25 април 2006 г.). От друга страна, е постановявал и че правилник, в който изчерпателно са изброени ситуацияите, при които жандармерията може да използва огнестрелно оръжие е съвместим с Конвенцията. В правилника изрично се упоменавало, че употребата на огнестрелно оръжие следва да се счита за крайна мярка и преди да се стреля в краката или другаде трябва да бъдат дадени предупредителни изстрели (виж *Bakan*, цитирано по-горе, § 51).

(b) Приложение на тези принципи по настоящото дело

211. Съдът отбелязва, че съдията следовател в Генуа е приела, че преценката доколко е била законосъобразна употребата на сила от М.П. трябва да бъде направена в светлината на чл. 52 и чл. 54 от НК.

Така по настоящия случай тези разпоредби са представлявали правната рамка дефинираща обстоятелствата, при които е била разрешена употребата на огнестрелно оръжие.

212. Първата от тези разпоредби регламентира неизбежната отбрана – обща концепция за правните системи на страните членки. Тя е свързана с „необходимостта“ от защита и „реалния“ характер на опасността и изисква реакцията в защита да е пропорционална на нападението (виж параграф 144 по-горе). Макар използваните думи да не са идентични, тази разпоредба отразява текста на чл. 2 от Конвенцията и съдържа изискваните от практиката на Съда елементи.

213. Въпреки че чл. 53 от НК е формулиран неясно, негови субекти са лицата, които са „длъжни“ да действат за да отблъснат акт на насилие (виж параграф 143 по-горе).

214. Вярно е, че от чисто семантична гледна точка изглежда, че „необходимостта“ по италианското законодателство означава просто наличието на належаща нужда, докато „абсолютна необходимост“ за целите на Конвенцията изисква при наличието на различни средства за постигане на една и съща цел да бъде избрано средството, което би причинило най-малката опасност за живота. Това обаче е едно различно формулиране на закона, което може да бъде преодоляно от националните съдилища по пътя на тълкуването. Както става ясно от решението за прекратяване на делото италианските съдилища са тълкували чл. 52 от НК в смисъл, че разрешава употребата на смъртоносна сила единствено като крайна мярка, когато други по-малко увреждащи реакции не биха били достатъчни за да се противодейства на опасността (виж параграф 101 по-горе, в който е посочено препращането, направено от съдията следовател към практиката на върховния касационен съд по тези въпроси).

215. Следователно разликите между заложените стандарти и терминът „абсолютно необходима“ в чл. 2 § 2 не са достатъчни за да бъде направен извода, че не съществува подходяща национална законодателна рамка (виж *Perk and Others срещу Турция*, по. 50739/99, § 60, 28 март 2006 г., и *Bakan*, цитирано по-горе, § 51; за обратното виж *Nachova and Others*, цитирано по-горе, §§ 96-102).

216. На следващо място жалбоподателите се оплакват от факта, че органите на реда не са били оборудвани с несмъртоносно оръжие и по-конкретно с оръжия, изстрелващи гумени патрони. Съдът обаче отбелязва, че служителите на терена са разполагали със средства за разпръскване и контрол на тълпата, които не са били животозастрашаващи, а именно сълзотворен газ (виж, обратно, *Güleç*, цитирано по-горе, § 71, и *Şimşek*, цитирано по-горе, §§ 108 и 111). В общи линии може да се спори дали служителите на реда трябва да имат и друго оръжие от този тип, като водни оръдия и оръжия с несмъртоносни амуниции. Този спор обаче няма отношение към

настоящия случай, където смъртта не е настъпила в рамките на операция по разпръскване на демонстранти и контрол на тълпа протестиращи, а по време на внезапно и агресивно нападение, което както Съдът вече констатира (виж параграфи 185-189 по-горе), е представлявало непосредствена и сериозна заплаха за живота на трима карабинери. От Конвенцията, така както тя се тълкува от Съда, не може да бъде направен извода, че служителите на реда не трябва да имат право да разполагат със смъртоносно оръжие за да противодействат на такива нападения.

217. На последно място, по отношение на твърденията на жалбоподателите, че някои карабинери са използвали непозволен оръжия, като метални палки (виж параграф 201 по-горе), Съдът не вижда никаква връзка между това обстоятелство и смъртта на Карло Джулиани.

218. Следователно не е имало нарушение на материалния аспект на чл. 2 от Конвенцията що се отнася до националната правна рамка, регламентираща употребата на смъртоносна сила или относно оръжията, използвани от органите на реда по време на срещата на върха на Г8 в Генуа.

С. Дали организирането и планирането на полицейските операции са били съвместими със задължението за защита на живота по чл. 2 от Конвенцията

219. Жалбоподателите също така поддържат, че отговорността на държавата е ангажирана и във връзка с недостатъците при планирането, организирането и ръководенето на операцията по опазване на обществения ред. Правителството оспорва тази теза.

1. Становищата на страните

(а) Жалбоподателите

220. По мнение на жалбоподателите планирането и провеждането на операцията от органите на реда е било белязано от множество недостатъци, пропуски и грешки. Те поддържат, че животът на Карло Джулиани е можел да бъде спасен, ако са били взети подходящите мерки. По-специално те изтъкват следните обстоятелства:

(i) Липса на ясна последователност от команди и на добра организация на операциите

221. Жалбоподателите подчертават, че вечерта преди демонстрациите са били направени промени в организацията, като така на карабинерите е била дадена динамична роля (а не, както

първоначално е било планирано те да не променят местоположението си). Командващите офицери са били уведомени за промените устно сутринта на 20 юли. Както е станало ясно от показанията на полицейски офицер Лауро и офицера карабинер Дзапия по време на „процеса срещу двадесет и петте“ командващите не са били информирани правилно за разрешението да се проведе шествието на *Tute Bianche*. Нещо повече, служителите на реда, които са били разквартировани в Генуа, не са познавали центъра и улиците.

222. Избраната система за връзка е позволявала единствено да се обменя информация между контролния център на полицията и този на карабинерите, но не и осъществяването на директна радио връзка между полицаите и карабинерите. По мнение на жалбоподателите тези аномалии са довели до критичната ситуация, в която е попаднал М.П. и която го е принудила да използва смъртоносна сила. Те твърдят, че между двете събития има причинно следствена връзка, която не е била идентифицирана от камарата. В тази връзка жалбоподателите посочват, че полицейските операции трябва да бъдат организирани и планирани, така че да бъде избегнат всякакъв произвол, злоупотреба със сила или предвидим инцидент. Те се позовават на практиката на Съда (*Makaratzis*, цитирано по-горе, § 68), на параграф 24 от Принципите на ООН и на частичното особено мнение на съдия Bratza, подкрепено от съдия Šikuta, приложено към решението на камарата.

223. Липсата на ясна последователност от команди е била причината карабинерите да атакуват шествието на *Tute Bianche* и за това, че няколко часа по-късно като не са получили друга заповед джиповете са тръгнали след карабинерите. М.П., на когото е било дадено разрешение да се качи в един от джиповете, е имал рани от изгаряне, реагирал е зле на противогаза си, имал е проблеми с дишането и е бил ранен и обхванат от паника. Макар задачата на джипа да е била да транспортира М.П. и Д.Р. до болницата, преди атаката на карабинерите той не тръгнал от Пиаца Алимонда и в него са останали двамата мъже, които са били в стрес и крайно нервно състояние.

224. Разследването не е дало никакво обяснение защо джиповете са последвали взвода карабинери, който се е придвижил за да се изправи пред група демонстранти. По време на „процеса срещу двадесет и петте“ командващите офицери Лауро и Капело са казали, че не са били забелязали двата джипа, които са ги следвали. Капитан Капело също така е казал: „Джипът отзад трябва да е брониран, всичко друго би било самоубийство“. Джиповете освен това били оставени без надзор – още едно доказателство за липсата на организация в провежданата операция.

(ii) Физическото и психическото състояние на М.П. и липсата му на обучение

225. Жалбоподателите подчертават, че началниците на М.П. са преценили, че заради физическото и психическото си състояние той не може продължи да изпълнява задълженията си. Въпреки това му бил оставен пистолет, зареден с бойни патрони и вместо да бъде отведен право в болница е било позволено да се качи в незащитен джип. Състоянието на М.П. му е попречило да оцени правилно опасността, пред която е бил изправен. Ако е бил получил подходящо обучение той е нямало да изпадне в паника и би имал необходимото присъствие на духа за да прецени ситуацията и да реагира правилно. Изстрелите са можели да бъдат избегнати, ако задната част на джипа и страничните прозорци са били оборудвани с предпазни метални решетки и ако на М.П. не му е било отнето оръжието със сълзотворен газ, което е можел да използва за да се защити.

226. М.П., който по времето на срещата на Г8 е бил двадесет годишен (виж параграф 35 по-горе), е бил млад и неопитен. Той е бил само от десет месеца при карабинерите, където носел военната си служба. Бил е преминал един тримесечен курс в колежа за обучение на карабинери и един едноседмичен курс в центъра Велетри, които по същество представляват бойна подготовка (в нарушение на параграф 20 от Принципите на ООН). От това, по мнение на жалбоподателите, следва, че той не е бил получил подходящо обучение за употреба на огнестрелно оръжие и че не е бил преминал необходимите тестове за умствена, физическа и психологическа годност. Като са му зачислили смъртоносно оръжие за срещата на Г8 властите са изложили на значителен риск както демонстрантите, така и служителите на реда.

227. Другите двама карабинери в джип също са били млади и без опит: Д.Р. е бил на деветнадесет и половина и е служел от четири месеца, а Ф.К. не е бил навършил двадесет и четири и е бил на служба от 22 месеца.

(iii) Критерии за подбор на военнослужещите във връзка със срещата на Г8

228. Жалбоподателите твърдят, че ротата карабинери CCIR е била ръководена от военни с опит в провеждането на международни военни полицейски операции в чужбина, но които нямали опит в поддържането и възстановяването на обществения ред. Такива са били командирите Лесо, Труглио и Капело. В разглеждания период не е имало правила, които да установяват критериите за набиране и подбор на служителите на реда, които да бъдат включвани в операции по опазване на обществения ред и правителството не било уточнило минималните изисквания, на които трябва да отговорят карабинерите, които биват ангажирани при събития от типа на срещата на Г8. Това

било в нарушение на параграфи 18 и 19 на Принципите на ООН. Три четвърти от военните разквартировани в Генуа са били млади мъже, които отслужвали военната си служба при карабинерите (*carabinieri di leva*) или наскоро са били назначени като помощник карабинери (*carabinieri ausiliari*); от това можело да се направи извода, че са били без опит. Жалбоподателите подчертават и наблюденията на КПИ в доклада му за посещението в Италия (виж параграф 155 по-горе).

(iv) Събитията след фаталния изстрел

229. Според жалбоподателите факта, че нито служителите на реда, намиращи се на и около Пиаца Алимонда, нито карабинерите в джипа са оказали помощ на Карло Джулиани след фаталния изстрел също представлява нарушение на чл. 2 от Конвенцията. Те се позовават на параграф 5 от Принципите на ООН. Те подчертават също така, че джипът, в който се е намирал М.П. и е бил управляван от друг карабинер е преминал два пъти през тялото на техния близък, който е бил прострелян, но все още жив.

(b) Правителството

230. Правителството отбелязва, че смъртта на Карло Джулиани е настъпила в резултат на самостоятелните действия на М.П., които не са били наредени, нито разрешени от негов началник. Смъртта следователно е била една непредвидена и непредвидима последица. Изводите от разследването напълно са изключвали отговорността на държавата, включително непряка отговорност за предполагаеми недостатъци при организирането и провеждането на операциите за опазване на реда. „Проблемите“ отбелязани от прокурора в искането му за прекратяване на производството, по-конкретно тези, свързани с организационните промени, направени в нощта преди събитията (виж параграф 67 по-горе), не са били уточнени, нито е било установено наличието им.

231. Във всички случаи не е имало данни за грешна преценка при организирането на операцията, която да може да има връзка с разглежданите събития. Не е било възможно да се установи причинна връзка между смъртта на Карло Джулиани и атаката срещу шествието на *Tute Bianche*, която „няма нищо общо“ със случилото се на Пиаца Алимонда. Нито има основание да се твърди, че контингентът от карабинери не е трябвало да бъде изпращан на Пиаца Алимонда, че не е трябвало да му бъде дадено време да се прегрупира и че не е трябвало да бъде разгърнат за справяне с демонстрантите

232. Това, което различавало настоящото дело от *Ergi срещу Турция* (28 юли 1998, *Reports* 1998-IV), *Oğur срещу Турция* ([ГК], no. 21594/93, ECHR 1999-III) и *Makaratzis* (цитирано по-горе) е факта, че в контекста на срещата на Г8 планирането на операциите неизбежно е било

непълно и приблизително, тъй като демонстрантите са могли да останат спокойни или да станат агресивни. Властите не са могли да предвидят в детайли какво ще се случи и е трябвало да гарантират, че ще могат да се намесят гъвкаво, а това е било трудно да се планира.

233. По същия начин, принципите изведени в *McCann and Others* и *Andronicou and Constantinou* (и двете цитирани по-горе) нямат отношение към настоящия случай, тъй като те са приложими към полицейска операция, която е имала точно определена цел, а не към вид партизански протести в градска среда, продължили три дни, като ситуацията е била постоянно променяща се и е обхващала целия център на града. В тази ситуация предварителното планиране е било невъзможно, тъй като решенията са се взимали от командирите на място съобразно нивото на насилие и опасностите.

234. Протестите в Генуа е трябвало да бъдат мирни и в рамките на закона. Кадрите показват, че повечето от демонстрантите са действали правомерно и без да прибегват към насилие. Властите направили всичко по силите си за да предотвратят смесването на тълпата с подривни елементи и израждането на протестите. Въпреки това, в различни части на града възникнали няколко криминални инцидента, често без връзка по между си. Били са взети значителни предпазни мерки за да се избегне възможното влошаване на ситуацията. Нито една власт обаче не може – „без помощта на ясновидец“ – да предвиди точно кога, къде и как насилието ще избухне и в какви посоки ще се разпространи.

235. Като отрича съществуването на евентуални недостатъци, които биха могли да бъдат вменени на държавата и да бъдат свързани със смъртта на Карло Джулиани, правителството насочва вниманието на Съда към следните моменти:

236. Направената на 19 юли 2001 г. промяна в плана, която е дала на карабинерите една по-динамична роля била оправдана с оглед променящата се ситуация и нарастващата агресия на демонстрантите.

237. Не е имало нещо, което да показва, че подборът и обучението на личния състав са били неправилни. Обучението, преминато от М.П., Д.Р. и Ф.К. при назначаването им е включвало техническо обучение, а впоследствие и допълнителни курсове по операции по опазване на обществения ред и употреба на зачисленото им оборудване. В допълнение, М.П., Д.Р. и Ф.К. са били натрупали значителен опит по време на спортни и други мероприятия. В навечерието на срещата на върха на Г8 всички разквартировани в Генуа, включително тези трима карабинери, са участвали в тренировъчни курсове във Велетри, където опитни инструктори са водели специализирано обучение по техники за опазване на реда (виж параграфи 108-109 по-горе). Освен това, след като държавата е командировала около 18 000 служители (виж

параграф 141 по-горе), би било нереалистично да се очаква, че всички полицаи и карабинери ще са от елитните части.

238. По мнение на правителството избраната от карабинерите система за свързка няма отношение към случилото се на Пиаца Алимонда. Джиповете не са били бронирани (но са били оборудвани с метални решетки за защита на предното стъкло и прозорците на водача и пътника отпред), защото това са били коли за логистична подкрепа, а не са били предназначени за използване при операции по опазване на реда. Това е била причината задните страничните прозорци и задния прозорец да не са оборудвани с метални решетки. Освен това демонстрантите са били успели да подпалят дори напълно брониран джип (виж параграф 20 по-горе). Най-вероятно джиповете са следвали карабинерите при сблъсъците им с демонстрантите по инициатива на шофьорите им за да се избегне възможността да бъдат отрязани и така са станат лесна мишена за агресивни демонстранти.

239. М.П. е разполагал със зареден пистолет, защото макар да е спрял да изстрелва сълзотворен газ той е трябвало да може да се защити в случай на нападение. В противен случай вероятно той, а не нападателят е щял да умре.

240. По въпроса защо служителите на реда, които са били близо до джипа не са се намесили правителството отбелязва, че намиращите се там карабинери току-що са се били изтеглили под атака на демонстрантите и поради това са имали нужда от време за да се прегрупират. А полицаите, които са били „на относително кратко разстояние, но не в непосредствена близост“ са се намесили толкова бързо колкото им е било възможно. Освен това, трагичните събития са настъпили много бързо (в рамките на няколко десетки секунди)

241. Правителството също така подчертава, че съгласно протокола от аутопсията, фактът, че джипът е преминал през тялото на Карло Джулиани е нямал сериозни последици (виж параграф 50 по-горе). Службата за спешна помощ е дошла незабавно на мястото.

242. Според правителството, властите и органите на реда не са имали друг начин за действие. Макар чл. 2 § 2 (с) от Конвенцията да позволява отнемането на живот при „потушаване на бунт“, карабинерите са се ограничили до това да се опитват да разпръснат агресивните демонстранти без да причиняват вреди и, след като се оказали притиснати, да се оттеглят за да избегнат да бъдат обкръжени, което би могло да има по-сериозни последици. Нападението срещу джипа е било резултат от капан, заложен от демонстрантите, а не от някаква грешка. С оглед на изложеното Съдът не трябва да допусне да бъде даден знак, че държавата носи отговорност винаги когато бунтове доведат до загуба на човешки живот.

2. Решението на камарата

243. Камарата е разгледала недостатъците, от които се оплакват жалбоподателите, а именно избора на властите на система за съобщения, предполагаемото неподходящо разпространение на служебните инструкции за 20 юли и твърдяната липса на координация между органите на реда. Камарата е намерила, че последните са трябвали да дадат отговор на внезапни и непредвидими безредици и при липсата на задълбочено национално разследване по въпроса не можело да бъде установена пряка и непосредствена връзка между недостатъците, от които се оплакват жалбоподателите и смъртта на Карло Джулиани. На последно място, камарата е приела, че спешната помощ е била извикана достатъчно бързо, и е подчертала тежките травми на Карло Джулиани (виж параграфи 228-244 от решението на камарата).

3. Преценката на Съда

(а) Общи принципи

244. Съгласно практиката на Съда, при определени ясно дефинирани обстоятелства чл. 2 може да налага на властите и позитивното задължение да предприемат превантивни оперативни мерки за предпазване на човек, чийто живот е заплашен от престъпните деяния на друго лице (виж *Mastromatteo срещу Италия* [ГК], no. 37703/97, § 67 *in fine*, ECHR 2002-VIII; *Branko Tomašić and Others срещу Хърватия*, no. 46598/06, § 50, ECHR 2009-...; и *Opuz срещу Турция*, no. 33401/02, § 128, ECHR 2009-...).

245. Това не означава обаче, че от тази разпоредба може да бъде изведено едно позитивно задължение за предотвратяване на всяко възможно насилие. Въпросното задължение трябва да се тълкува по начин, който не налага върху властите невъзможна или непропорционална тежест, като се има предвид трудностите по поддържането на реда в модерните общества, непредсказуемостта на човешкото поведение и оперативните избори, които трябва да се правят по отношение на приоритети и средства (виж *Osman*, цитирано по-горе, § 116, и *Maiorano and Others срещу Италия*, no. 28634/06, § 105, 15 декември 2009 г.).

246. Следователно, не всеки твърдян риск за живота може да води до изискване по Конвенцията властите да предприемат оперативни мерки за предотвратяване реализацията на този риск. Съдът е постановявал, че за властите възниква позитивно задължение, когато са знаели или е трябвало да знаят за съществуването на реален и непосредствен риск за живота на конкретен човек или хора и не са предприели мерки в рамките на своите правомощия, които оценени

логично, би могло да се очаква, че са щели да неутрализират риска (виж *Bromiley срещу Обединеното Кралство* (реш. по допустимостта), по. 33747/96, 23 ноември 1999 г.; *Paul and Audrey Edwards срещу Обединеното Кралство*, по. 46477/99, § 55, ECHR 2002-II; и *Branko Tomašić*, цитирано по-горе, §§ 50-51).

247. В тази връзка следва да се отбележи, че в *Mastromatteo* (цитирано по-горе, § 69), Съдът е направил разграничение между случаите свързани с изискването за персонална защита на едно или повече физически лица, които могат предварително да бъдат идентифицирани като потенциална мишена на смъртоносен акт (виж *Osman* и *Paul and Audrey Edwards*, и двете цитирани по-горе; виж също решенията, постановени по примера на *Mastromatteo*, а именно *Branko Tomašić*, цитирано по-горе, и *Opuz*, цитирано по-горе) от тези, където въпросът е за задължението да се предостави всеобща защита на обществото (виж *Maiorano and Others*, цитирано по-горе, § 107).

248. Освен това, за да бъде ангажирана отговорността на държавата по Конвенцията трябва да бъде установено, че смъртта е настъпила в резултат на пропускане на част от националните власти да предприемат всичко, което разумно може да се очаква от тях за да бъде избегнат реален и непосредствен риск за живота, за който риск те са знаели или е трябвало да знаят (виж *Osman*, цитирано по-горе, § 116; *Mastromatteo*, цитирано по-горе, § 74; и *Maiorano and Others*, цитирано по-горе, § 109).

249. Съгласно практиката си, Съдът трябва да разгледа планирането и контрола на операция по опазване на реда, която е довела до смъртта на едно или повече лица за да може да прецени дали, при конкретните обстоятелства по случая, властите за положили необходимата грижа за да гарантират, че е минимизиран всеки риск за живота и при избора на действие не е била проявена небрежност (виж *McCann and Others*, цитирано по-горе, §§ 194 и 201, и *Andronicou and Constantinou*, цитирано по-горе, § 181). Употребата на смъртоносна сила от полицейски служители може да бъде оправдана при определени обстоятелства. Въпреки това чл. 2 не дава *carte blanche*. Непремерена и произволна акция на държавни служители е несъвместима с ефикасното зачитане на човешките права. Това означава, че операциите по опазване на реда трябва да са достатъчно нормативно регламентирани, в рамките на система от адекватни и ефективни гаранции срещу произвол и злоупотреба със сила. Следователно, Съдът трябва да съобрази не само действията на представителите на държавата, които са приложили силата, но и всички обстоятелства по случая, включително въпроси като планиране и контрол на разглежданите действия. Полицейските служители не трябва да бъдат оставени да изпълняват задълженията си във вакуум: ограничения брой ситуации, при които служителите на реда могат да използват сила

и огнестрелно оръжие трябва да бъдат дефинирани в законодателна и административна рамка в светлината на разработените в това отношение международни стандарти (виж *Makaratzis*, цитирано по-горе, §§ 58-59).

250. По-конкретно, служителите на реда трябва да бъдат обучавани да преценяват дали употребата на огнестрелно оръжие е абсолютно необходима не само въз основа на буквата на съответната инструкция, но и с дължимата грижа към първостепенното значение което има зачитането на човешкия живот, като основна ценност (виж *Nachova and Others*, цитирано по-горе, § 97; виж критиката на Съда към дадените на войниците инструкции да “стрелят на месо” в *McKann and Others*, цитирано по-горе, §§ 211-214).

251. На последно място, не трябва да се забравя, че смъртта на Карло Джулиани е настъпила по време на масова демонстрация. Макар по отношение на законните демонстрации държавите членки да са длъжни да предприемат разумни и подходящи мерки за да гарантират мирното им протичане и безопасността на гражданите, властите не могат да дадат абсолютна гаранция и имат широка свобода на преценка при избора на средства. В тази сфера задължението, което те поемат по чл. 11 от Конвенцията е задължение за взимане на мерки, а не за постигане на резултати (виж *Plattform “Ärzte für das Leben” срещу Австрия*, 21 юни 1988 г., § 34, Series A no. 139; *Oya Ataman срещу Турция*, no. 74552/01, § 35, ECHR 2006-XIII; и *Protopapa срещу Турция*, no. 16084/90, § 108, 24 февруари 2009). Важно е обаче да бъдат взимани превантивни мерки за сигурност, като например, наличие на бърза помощ на мястото на протестите, за да се гарантира спокойното протичане на всяко едно събитие, митинг или събиране, било то политическо, културно или от друго естество (виж *Oya Ataman*, цитирано по-горе, § 39). Нещо повече, ако демонстрантите не участват в актове на насилие, е важно публичната власт да показва определена степен на толерантност спрямо мирното събиране, за да не бъде свободата на събранията, гарантирана от чл. 11 на Конвенцията изпразнена напълно от съдържание (виж *Patyi and Others срещу Hungary*, no. 5529/05, § 43, 7 октомври 2008 г.). От друга страна, намесата в правата, гарантирани от тази разпоредба по принцип е оправдана за превенция на безредици или престъпления и за защита на правата и свободите на другите, когато демонстрантите употребяват насилие (виж *Protopapa*, цитирано по-горе, § 109).

(b) Приложение на тези принципи в настоящия случай

252. На първо място Съдът отбелязва, че демонстрациите около срещата на върха на Г8 са прераснали в насилие. На 20 юли 2001 г. между органите на реда и част от демонстрантите е имало много сблъсъци. Това е напълно доказано от представените от страните видео

кадри. На снимките се вижда и насилие, упражнено от полицейски служители върху демонстранти (виж параграф 139 по-горе).

253. Остава фактът обаче, че настоящата жалба не касае организирането на операциите по опазване на обществения ред по време на срещата на Г8 като цяло. Тя е ограничена до преценката, наред с други неща, дали недостатъците при организирането и планирането на събитието могат да бъдат свързани пряко със смъртта на Карло Джулиани. В тази връзка следва да бъде отбелязано, че и преди трагичните събития на Пиаца Алимонда са били наблюдавани случаи на насилие. Във всички случаи, няма обективни причини да се вярва, че ако не бяха настъпили тези инциденти на насилие и, ако карабинерите не бяха атакували шествието на *Tute Bianche*, М.П. е нямало да стреля за да се защити от противозаконното насилие, на което е бил подложен. Същите изводи трябва да бъдат направени и по отношение на промените в инструкциите, изпратени до карабинерите в навечерието на събитията и по отношение на избора на комуникационна система.

254. В тази връзка Съдът отбелязва, че намесата на карабинерите на Виа Кафа (виж параграфи 42-44 по-горе) и атаката на демонстрантите срещу джипа са били в момент на относително спокойствие когато, след дълъг ден на сблъсъци, взводът карабинери е заел позиция на Пиаца Алимонда за да почине, да се прегрупира и да даде възможност на ранените да се качат в джиповете. Както се вижда от кадрите сблъсъкът между демонстрантите и служителите на реда е продължил само няколко минути преди фаталния изстрел. Не е могло да бъде предвидено, че на точно това място и точно при такива обстоятелства ще бъде извършена толкова агресивна атака. Нещо повече, може само да се спекулира за причините, които са накарали тълпата да действа така.

255. Трябва да се отбележи, че правителството е предвидило значителен брой служители, които да охраняват събитието (18 000 военни – виж параграфи 141 и 237 по-горе) и че всички те или са били членове на специализирани отряди, или са били преминали *ad hoc* обучение по поддържане на реда при масови прояви. М.П. по-специално е преминал тренировъчни курсове във Велетри (виж параграфи 108-109 и 237 по-горе; обратно *Makaratzis*, цитирано по-горе, § 70). При този голям брой служители, разположени на позиция не може да се изисква всички да са имали богат опит и/или да са били обучавани в продължение на месеци или години. Обратното би наложило непропорционално и нереалистично задължение върху държавата. В допълнение, както правителството правилно е подчертало (виж параграф 233 по-горе), следва да се прави разграничение между случаите когато пред органите на реда е поставена ясна цел, която може да бъде идентифицирана (виж,

например, *McCann and Others* и *Andronicou and Constantinou*, и двете цитирани по-горе) и тези когато става въпрос за поддържане на реда при риск от възможни безредици, които да се разпрострат из целия град, както е в настоящия случай. Само при първите случаи може да се очаква всички участващи служители да са високо специализирани за справяне с възложената им задача.

256. От това следва, че няма нарушение на чл. 2 от Конвенцията заради това, че в охраната на срещата на върха на Г8 в Генуа е бил включен карабинер, който към онзи момент - както М.П. – е бил само на двадесет години и единадесет месеца и е служел само от десет месеца (виж параграф 35 по-горе). Съдът също така подчертава, че вече е приел, че действията на М.П. по време на атаката срещу джипа не представляват нарушение на материалния аспект на чл. 2 (виж параграфи 194-195 по-горе). Не е било установено той да е предприел необмислени действия или да е действал без надлежни инструкции (обратно *Makaratzis*, цитирано по-горе, § 70).

257. Остава следователно да се провери дали решенията, взети на Пиаца Алимонда непосредствено преди атаката на демонстрантите срещу джипа са били в нарушение на задължението да се защитава живота. За тази цел Съдът трябва да отчете информацията, с която са разполагали органите към момента на взимане на решенията. Тогава нищо не е предполагало, че Карло Джулиани, повече от който и да било друг демонстрант или друго лице, намиращо се на мястото, е бил потенциална мишена на смъртоносен акт. Така, властите не са били длъжни да му осигурят персонална защита, а единствено са имали задължението да се въздържат от предприемането на действия, които като цяло, са могли явно да застрашат живота и здравето на някой от присъстващите.

258. Съдът счита, че е възможно в извънредна ситуация, като тази след сблъсъците на 20 юли 2001 г., органите на реда да използват не бронирани превозни средства като логистична подкрепа за транспортиране на ранени служители. По същия начин не изглежда неразумно съответните превозни средства да не тръгват незабавно към болницата, защото това би ги изложило на риска да преминат неохранявани през част от града, където би могло да са избухнали други безредици. Преди атаката на Виа Кафа, която както Съдът вече отбеляза, е била напълно внезапна и непредвидима (виж параграф 254 по-горе), всичко е показвало, че джиповете са били по-добре защитени на Пиаца Алимонда, където са се намирали зад контингент от карабинери. Освен това нищо по делото не показва, че физическото състояние на карабинерите в джипа е било толкова сериозно, че е трябвало по спешност да бъдат отведени в болница; в по-голямата си част оплакванията им са били свързани с последиците от продължително излагане на сълзотворен газ.

259. След това джиповете са тръгнали след взвода карабинери, които са се придвижили към Виа Кафа; от делото не става ясно каква е причината за това решение. Може да е било взето за да се избегне отцепването на групата, което както събитията по-късно са показали, е можело да бъде много опасно. Освен това, когато е започнало придвижването не е имало причина да се смята, че демонстрантите ще могат да принудят карабинерите, така както са направили, да се оттеглят бързо и без ред, така че джиповете да трябва да тръгнат назад и един от тях да бъде обкръжен. Пряката причина за тези събития е била агресивната и незаконна атака на демонстрантите. Съвсем очевидно е, че никакво предварително взето оперативно решение от органите на реда не е можело да предвиди такова развитие. Нещо повече, фактът, че е била избрана комуникационна система, която е позволява директна обмяна на информация единствено между контролните центрове на полицаите и карабинерите, а не и пряка връзка между полицаи и карабинери (виж параграф 222 по-горе), сам по себе си не е достатъчен да се направи заключението, че липсва ясна поредица от команди - фактор, който според практиката на Съда може да повиши риска полицаите да стрелят хаотично (виж *Makaratzis*, цитирано по-горе, § 68). М.П. е изпълнявал заповеди и инструкции от началниците си, намиращи се на мястото.

260. Нещо повече, Съдът не вижда защо фактът, че М.П. е бил ранен и началниците му са решили, че не може да изпълнява задълженията си трябва да означава, че е следвало до му отнемат оръжието. Оръжието е било подходящо средство за лична защита, с което да се противопостави на възможно насилие и внезапна атака, която може да представлява непосредствена и сериозна опасност за живота и всъщност наистина е било използвано с точно такава цел.

261. На последно място, по отношение на събитията след фаталния изстрел (виж параграф 229 по-горе), Съдът отбелязва, че няма доказателство оказаната медицинската помощ на Карло Джулиани да е била неадекватна или закъсняла или, че джипът е прегазил тялото му умишлено. Във всички случаи, както се вижда от доклада от аутопсията (виж параграф 50 по-горе), мозъчните травми, причинени в резултат на изстрела на М.П. са били толкова тежки, че са довели до смъртта в следващите на няколко минути.

262. Следователно италианските власти не са нарушили задължението си да направят всичко, което може разумно да се очаква за да предоставят нивото на защита, което се изисква по време на операции, които потенциално могат да включват и употреба на смъртоносна сила. Поради това не е имало нарушение на чл. 2 от Конвенцията заради организацията и планирането на операциите по опазване на реда по време на срещата на Г8 в Генуа и трагичните събития на Пиаца Алимонда.

II. ТВЪРДЕНИЯТА ЗА НАРУШЕНИЕ НА ПРОЦЕДУРНИЯ АСПЕКТ НА ЧЛЕН 2 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

263. Жалбоподателите твърдят, че ответната държава не е изпълнила в няколко отношения процедурните си задължение по чл. 2 от Конвенцията. Правителството оспорва това твърдение.

A. Въпросите повдигнати от жалбоподателите

1. Твърденията за грешки при извършването на аутопсията и кремирането на тялото

(а) Становищата на страните

(i) Жалбоподателите

264. Жалбоподателите отбелязват, че на 21 юли 2001 г. прокурорът е разпоредил извършването на аутопсия на тялото на Карло Джулиани и е назначил две вещи лица (г-н Канале и г-н Салви), които започнали работата си в 15 ч. на същия ден. Преди 13 ч. прокурорът наредил полицията да уведоми М.П. и родителите на жертвата. За жалбоподателите е било невъзможно в толкова кратък срок да посочат съдебен медик по свой избор, който да присъства на аутопсията. Нещо повече, прокурорът разрешил тялото да бъде кремирано на 23 юли 2001 г., много преди да са станали известни резултатите от аутопсията (на експертите били дадени шестдесет дни да изготвят доклада си).

265. В нито един момент жалбоподателите не са били „страни“ в производството, тъй като по италианския закон искането за конституиране като частен обвинител може да бъде направено едва след предаването на обвиняемия на съд. Като пострадала страна те имали ограничени възможности за участие в разследването. Те били още по-ограничени когато на основание чл. 360 НПК (виж параграф 150 по-горе) прокурорът разпореди извършването на експертизи, които не могат да бъдат повторени. В тези случаи пострадалата страна можела единствено да поиска прокурорът да се обърне към съда с искане за незабавно представяне на доказателства. Само, ако това искане бъде уважено пострадалата страна може чрез съдията следовател да постави въпроси на експертите на разследващите органи. В настоящия случай аутопсията е била квалифицирана като техническа операция, която не можела да бъде повторена.

266. На последно място жалбоподателите отбелязват, че при скенера в тялото на Карло Джулиани (виж параграф 60 по-горе) бил

видян метален фрагмент в главата му, но този фрагмент не бил изваден или регистриран (виж показанията на г-н Салви по време на „процеса срещу двадесет и петте“ – параграф 130 по-горе).

(ii) Правителството

267. Правителството твърди, че изваждането на металния фрагмент би било не само безсмислено, но и невъзможно. То не би дало никаква друга допълнителна информация за причините М.П. да прибегне до смъртоносна сила. Микро частици от олово вече са били намерени по качулката на жертвата и техния анализ е потвърдил теорията за междинния предмет. В допълнение, по времето когато тялото на Карло Джулиани е било върнато на семейството за кремация не е имало причина да се предполага, че доклада от аутопсията ще е „повърхностен“. Нещо повече, обичайна практика е било тялото да се връща на семейството когато експертите преценят, че няма да имат повече нужда от него. Това спестявало на близките на жертвата допълнителни страдания и зачитало правата им на личен живот по чл. 8 от Конвенцията.

268. Кремацията е била поискана от самите жалбоподателите, които са били уведомени, че престои извършването на аутопсия и че имат право да присъстват на нея. Представителят на жалбоподателите не е направил искане за незабавно представяне на доказателства (правителството се позовава на *Sottani срещу Италия* (реш. по допустимостта), по. 26775/02, ECHR 2005-III, където Съдът е отхвърлил подобно оплакване).

269. Както Съдът имал повод да постанови (правителството се позовава, *mutatis mutandis*, на *R.K. and A.K. срещу Обединеното Кралство*, по. 38000/05, § 36, 30 септември 2008 г.), дали едно разследване е било водено правилно трябва да се преценява *ex ante*, на база на фактите, известни при взимане на решението, а не *ex post facto*. Едно разследване не съответства на целите на Конвенцията, ако констатираните грешки правят невъзможно установяването на фактическите обстоятелства или виновните (правителството се позовава на *Makaratzis*, цитирано по-горе, § 74). Само при наличието на необичайни обстоятелства по някои дела Съдът е намирал нарушение на процедурния аспект на чл. 2 без да е имало нарушение на материалния аспект на разпоредбата или на чл. 38 от Конвенцията (като пример правителството сочи *Hugh Jordan срещу Обединеното Кралство* (по. 24746/94, ECHR 2001-III)), и това винаги е водело до особени мнения (правителството цитира примера *Ramsahai and Others срещу Холандия* ([ГК], по. 52391/99, ECHR 2007-VI)). По настоящото дело изводите на местните власти, че е налице неизбежна отбрана са били подкрепени от камарата. Следователно, каквито и недостатъци да

е имало разследването те не биха могли да са повлияли на ефикасността му.

270. Във всички случаи, изискването за ефикасност е задължение за средства, а не за резултати. Правителството признава, че „някои документи сочат, че е имало трудности при възстановяването на случилото се заради, *inter alia*, липсата на някои елементи“. Тези трудности обаче не са по вина на властите или заради проявена от тяхна страна небрежност, а са последица от обективни обстоятелства отвъд техния контрол. Разследващите органи следователно са изпълнили задължението си за средства. Нещо повече, дори ако се предположи, че е продължавало да има съмнения относно фактите те следвало да бъдат тълкувани в полза на обвиняемия, а не в полза на жертвата. На последно място, не трябва да се забравя, че Съдът е признавал за „ефективни“ разследвания, когато е имало грешки, извършени от властите (правителството се позовава на *Grams*, цитирано по-горе, и *Menson and Others срещу Обединеното Кралство* (реш. по допустимостта), no. 47916/99, ECHR 2003-V).

(b) Решението на камарата

271. Камарата отбелязва, че при скенера в тялото на Карло Джулиани бил видян метален фрагмент в главата му, който не бил изваден или регистриран, макар изследването му да би било важно „при анализа на балистичните тестове и при възстановяването на случилото се“. Освен това лекарите, извършили аутопсията не са „посочили изрично дали изстрелът е бил директен“. Така важни въпроси са били оставени без отговор и това довело прокуратурата да определи доклада от аутопсията като „повърхностен“. Последиците от тези недостатъци били задълбочени от факта, че било дадено разрешение за кремиране на тялото преди да стане известно съдържанието на медицинската експертиза като така станало невъзможно провеждането на последващи огледи. Камарата осъдила и краткия срок, с който жалбоподателите са разполагали за да посочат експерт по свой избор, който да присъства на аутопсията. На тези основания камарата е намерила нарушение на чл. 2 от Конвенцията в процедурния му аспект (виж параграфи 245-251 от решението на камарата).

2. Отказът да бъде образувано производство за установяване на отговорността на определени полицейски служители

(а) Становищата на страните

(i) Жалбоподателите

272. Жалбоподателите поддържат, че чл. 2 от Конвенцията е бил нарушен заради липсата на административно или наказателно разследване на поведението на органите на реда при провеждането на срещата на Г8 в Генуа. Едно разследване можело да хвърли светлина каква е отговорността на всеки по веригата от команди и да даде възможност за налагане на административни санкции, ако е необходимо. Липсата на каквото и да било административно разследване била потвърдена от правителството (виж параграф 280 по-долу), както и от показанията на полковник Труглио по време на „процеса срещу двадесет и петте“.

273. Следователно в нито един момент не била направена оценка на цялостна отговорност на властите по отношение грешките при планирането, координирането и провеждането на операциите и неспособността им да осигурят пропорционална употреба на сила при разпръскване на демонстрантите. Не било проверено какви инструкции са били дадени на служителите на реда, нито какви са били причините да им бъдат раздадени само бойни патрони. Разследващите органи никога не са изследвали въпроса дали командирите на М.П. могат да бъдат държани отговорни за това, че са оставили смъртоносно оръжие в ръцете на карабинер, който са преценили, че не може да изпълнява задълженията си.

274. Ако било вярно твърдението на правителството, че разследването не може да се води срещу лица, различни от тези заподозрени в извършването на престъплението, то тогава националният закон не бил в съответствие с чл. 2 на Конвенцията. В допълнение, в искането си за прекратяване на производството прокурорът също посочвал, че е имало проблеми (без да уточнява какви са те). Тъй като тези констатации не са предизвикали разследване за причините за проблемите и кой е отговорен за тях, Конвенцията също била нарушена заради избора на разследващите органи да проведат едно непълно разследване.

275. Жалбоподателите протестирали срещу факта, че командирите на М.П. (офицерите Лесо, Труглио, Капело и Мирнате) не само че не били наказани, но и били повишени. Били повишени и други полицаи, заподозрени в извършването на незаконни арести и насилие спрямо демонстранти. Въпреки това за престъпленията, извършени в училището Дياز по време на срещата на Г8 апелативният съд на Генуа

с решение от 18 май 2010 г. осъдил някои от тези висши офицери на лишаване от свобода за срокове от 3 години и 8 месеца до пет години (двадесет и пет от общо двадесет и седем обвиняеми били осъдени на общо 85 години лишаване от свобода). В деня след постановяването на това решение главният секретар на министерството на вътрешните работи заявил, че нито един от осъдените офицери няма да бъде уволнен и че те продължават да се ползват с доверието на министерството.

(ii) *Правителството*

276. Като препраща към становището си относно обстоятелствата, при които едно разследване може да бъде счетено за опорочено (виж параграф 269 по-горе), правителството поддържа, че тъй като във връзка с провеждането на операцията не е била ангажирана ничия отговорност, фактът, че не е било образувано разследване е без значение. Самата камара е достигнала до извода, че планирането и провеждането на Г8 в Генуа са били съобразени с задължението за защита на живота по чл. 2. Следователно, не е имало причина да се търси персонална отговорност за планирането на операцията.

277. Камарата е критикувала разследването за неизясняването на причините защо М.П. не е бил откаран директно в болница, а е бил оставен със зареден пистолет в незащитен джип, който е бил обграден от тълпата. Правителството отбелязва, че следствието не е могло да установи със сигурност дали джиповете са тръгнали след взвода карабинери по инициатива на шофьорите или защото са имали заповед да го направят. Във всички случаи, това е било единственото правилно действие като се има предвид, че джиповете е трябвало да се придвижват заедно и под защитата на взвода. М.П. е бил настанен в джипа по спешност (здравословното му състояние), а джипа е бил отрязан от отряда заради „капана“ поставен от демонстрантите. Пистолет бил средството за самозащита на М.П.

278. Тъй като М.П. бил действал при неизбежна отбрана трудно можело да се разбере в извършването на какво престъпление биха могли да бъдат обвинени служителите, носещи отговорност за организирането на операцията. Член 7 от Конвенцията изисква преди да бъде наложено наказание да бъде доказано съзнаването (знание и намерение), което е елемент на отговорността в поведението на лицето извършило физически престъплението (правителството препраща към *Sud Fondi S.r.l. and Others срещу Италия*, no. 75909/01, § 116, 20 януари 2009 г.). В настоящия случай престъплението физически не е било извършено от отговорните за охраната на Г8, нито пък е налице знание и намерение за извършването на такова престъпление.

279. В допълнение, наказателната отговорност е строго индивидуална и предполага каузална връзка когато конкретното

престъпление е било пряка и непосредствена последица от извършеното деяние. Нито една възможна грешка или проблем при организирането, ръководството и провеждането на операцията по опазване на реда по никакъв начин не могат да бъдат видени като пряка причина за трагичните събития на Пиаца Алимонда. Следователно било ненужно разследването да бъде разширено до там, че да бъдат включени високопоставени полицейски служители или да се прави опит за идентифициране на други лица, които потенциално биха могли да са отговорни. Ако решението на камарата бъдело потвърдено в тази му част държавата би била задължена да образува напразни и вредни разследвания, които не биха довели до резултати и произволно биха засегнали живота на невинни лица.

280. Не са били образувани административни или дисциплинарни производства срещу карабинерите. Висящи били обаче две наказателни производства срещу няколко полицейски служители по твърдения за упражнено насилие срещу демонстрантите на 21 и 22 юли, след смъртта на Карло Джулиани. „Общият контекст“ на Г8 също бил разгледан по време на парламентарната проверка (виж параграфи 107-117 по-горе), на „процеса срещу двадесет и петте“ (виж параграфи 121-138 по-горе) и в рамките на проведените от Министерството на вътрешните работи разследвания (виж параграф 140 по-горе).

(b) Решението на камарата

281. Камарата критикува факта, че разследването е било ограничено до установяването на отговорността на М.П. и Ф.К. и не е бил проучен „общия контекст“ за да се прецени дали властите са планирали и ръководили операцията по начин, по който да предотвратят инциденти от типа, причинил смъртта на Карло Джулиани. По-специално не са били установени причините защо М.П. не е бил отведен незабавно в болница и е бил оставен с зареден пистолет в изолиран и незащитен джип. Тези въпроси изисквали отговор, като се има предвид, че „фаталният изстрел е [бил] тясно свързан с положението, в което са се оказали М.П. и Ф.К.“ (виж параграфи 252-254 от решението на камарата).

3. Други твърдени пропуски в разследването

282. Жалбоподателите поддържат, че е имало множество други пропуски в разследването. Правителството оспорва това твърдение. Камарата не е намерила за необходимо да разглежда тези въпроси (виж параграф 255 от решението на камарата).

(а) Становищата на страните*(i) Жалбоподателите*

283. Жалбоподателите твърдят, че разследването не е било независимо и безпристрастно, не е било задълбочено и като е било приключено с решение за прекратяване, са били лишени от провеждането на открито заседание и от там на упражняването на обществен контрол на обстоятелствата около смъртта на техния близък.

284. В искането си за прекратяване на производството разследващите органи изразили съмнение по въпроса какви са били намеренията на М.П. когато е стрелял, като са констатирани, че не е било възможно да се установи дали М.П. е искал единствено да уплаши нападащите го или е имал за цел да се защити като стреля към тях, приемайки риска, че може да уцели някого. Според разследващите органи е било възможно да е налице причиняване на смърт по непредпазливост или съзнателно поемане на риск някой да бъде убит, или умишлено убийство. След като е отхвърлил третата възможност (без съответното обяснение), прокурорът е заключил, че М.П. е действал при неизбежна отбрана и че трябва да бъде направено искане за прекратяване на производството заради наличието на „съмнения“ при установяването оправдаността на действията (виж параграфи 72-75 по-горе). По мнение на жалбоподателите липсата на сигурност у разследващите органи относно установяването на фактите е направило необходимо провеждането на открито производство и по-нататъшно разследване.

285. Жалбоподателите признават, че са имали възможност да възразят срещу искането на прокурора за прекратяване на производството и че след като са го направили съдията следовател е провела заседание при закрити врати. На това заседание обаче се допускало присъствието само на страните и техния адвокат. Освен това съдията следовател е трябвало да вземе решението си на база на доказателствата, представени от разследващите органи, които на практика без да задават въпроси приели версията за събитията на представителите на органите на реда без пострадалата страна да имала възможност да поставя въпроси на обвиняемия, свидетелите или вещите лица. Съдията следовател е приела за установени фактите на базата на анонимен разказ качен на интернет страница, която можела да бъде свързана с френски анархисти; трябвало е да бъде проведено открито заседание за да се провери достоверността на публикуваното. На последно място, жалбоподателите не са имали ефикасно средство за обжалване на решението на съдия следователя за прекратяване на производството, тъй като касационната жалба е била допустима само

при нищожност, какъвто не е бил настоящия случай (чл. 409 § 6 от НПК – виж параграф 151 по-горе).

286. Трябвало да се има и предвид, че експертизите поискани от прокуратурата са достигнали до противоречиви заключения. Жалбоподателите подчертават следните моменти:

(а) според балистичната експертиза „Кантарела“ (5 декември 2001 г.) е имало 90 % вероятност патронът, намерен в джипа да е от пистолета на М.П., докато вероятността този, намерен в близост до тялото на Карло Джулиани да е изстрелян от същото оръжие е била 10 % (виж параграф 54 по-горе);

(б) балистичната експертиза „Мантело“ (15 януари 2002 г.) приема, че двата патрона са от пистолета на М.П. и че фаталният изстрел и бил направен в посока надолу от разстояние между 110 и 140 сантиметра (виж параграф 55 по-горе);

(с) в доклада от 26 юли 2002 г на групата експерти се сочи, че преди да прониже Карло Джулиани куршумът се е сблъскал с междинен обект, който го е отклонил от траекторията му (виж параграфи 56-62 по-горе);

(д) според доклада от аутопсията М.П. е стрелял надолу и куршума не е бил отклонен (виж параграф 50 по-горе).

287. Освен това, г-н Романини не е трябвало да бъде назначаван за експерт, защото през септември 2001 г. той е публикувал статия в специализирано списание, в която е заявил, че действията на М.П. са представлявали „очевидна и напълно оправдана защитна реакция“ (виж параграф 56 по-горе). На 19 март 2003 г. (т.е. преди да бъде взето решението за прекратяване на производството на 5 май 2013 г.) всекидневникът *Il Manifesto* също е поставил под съмнение безпристрастността на г-н Романини. Тъй като производството не е излязло от етана на предварителното разследване жалбоподателите не са били имали възможност да поискат отстраняването на г-н Романини. Още повече, че експертизата, в чието провеждане е участвал е била от огромно значение тъй като в нея е била развита приетата от съдията следовател теория за междинния обект,

288. Във всички случаи, тъй като действията на власти на мястото на събитията не са били съвременни и те не са успели да запазят мястото, куршумите никога не са били намерени и това е била причината да стане невъзможно извършването на реални балистични опити. Били са намерени само два празни патрона и дори не е било сигурно дали те са от куршумите, изстреляни от М.П.

289. По отношение на първата и втората серии балистични тестове, жалбоподателите признават, че на теория са могли да поискат от прокурора да се обърне към съдията с молба за незабавно представяне на доказателствата. Тъй като обаче самите разследващите органи вече

са били направили такова искане и им е било отказано, те са счели, че не би имало смисъл да отправят същото искане

290. Прокурорът също така решил да възложи значителна част от разследването на карабинерите и по-конкретно на командването на карабинерите в провинция Генуа и на мобилната бригада на *questura* Генуа. По-специално карабинерите са:

- иззели оръжието на М.П. и са удостоверили, че в пълнителя му има по-малко от 15 патрона;
- провели първоначалния оглед на тялото на Карло Джулиани и джиповете;
- иззели един от джиповете и намиращото се в него, включително празния патрон;
- получили, проверили и разгледали аудиовизуални материали, свързани със събитията от 20 юли 2001;
- протоколирали някои от показанията, дадени пред прокурора.

291. След това жалбоподателите подчертават, че веднага след смъртта на Карло Джулиани М.П., Д.Р. и Ф.К. са напуснали мястото (с джипа и оръжията) и са отсъствали докато прокурорът е започнал да събира доказателствата няколко часа по-късно. Те са били изслушани от висшестоящите си и са могли да говорят по между си преди да бъдат разпитани от прокурора. Нещо повече, Д.Р. е дал показания едва на следващия ден, а някои от присъствалите на мястото служители на реда са били разпитани със значително закъснение (Капитан Капело дал показания на 11 септември 2001 г., а заместника му Дзапия на 21 декември 2001 г.).

292. По мнение на жалбоподателите няколко карабинери, полицаи и самият *questore* е трябвало да бъдат разследвани в рамките на производството относно смъртта на Карло Джулиани. *Questura* Генуа е имала „огромна“ роля при планирането, организирането и ръководеното на операцията по опазване на обществения ред по време на срещата на Г8. *Questore* Генуа е бил най-висшестоящото длъжностно лице отговорно за обществения ред, полицейският контролен център е бил управляван от *questura* и нейни служители са издавали и изпълнявали заповеди за пресичане на шествието на *Tute Bianche*. За да гарантира независимостта и непристрастността на разследването прокурорът трябвало да го възложи на данъчната полиция (*Guardia di finanza*) - клон на полицията, който не е бил намесен в събитията.

(ii) Правителството

293. Правителството поддържа, че разследването е било водено с необходимата бързина. Съдебните органи не пестили усилия при установяване на фактическата обстановка и са използвали най-съвременните технологии наред с по-традиционните методи. Освен

това когато са преценявали за необходимо прокуратурата и разследващите са провеждали допълнителни разпити на лица, които вече са били давали показания, както и на живеещи в квартала свидетели на случилото се. На мястото било извършено възстановяване на събитията и са били правени балистични опити. По делото са били приобщени огромно количество аудиовизуални материали, направени от органите на реда и частни лица. Прокуратурата е разпоредила извършването на три серии балистични тестове, а съдията следовател се е позовала на данни от източници близки до самите демонстранти (статията, публикувана на анархисткия интернет сайт).

294. Било образувано разследване и жалбоподателите имали възможност да участват в него още от самото начало чрез упълномощени адвокати и като посочват експерти по свой избор. По-конкретно, избрани от жалбоподателите експерти участвали в третата поредица балистични опити и при възстановяването на събитията (виж параграф 57 по-горе).

295. Също така когато оспорвали прекратяването на делото жалбоподателите можели да правят възражения и искания, а съдията следовател е мотивирала достатъчно подробно отказа си на исканията им за допълнително разследване (виж параграф 104 по-горе). Макар да е вярно, че жалбоподателите не можели да направят искане за незабавно представяне на доказателствата при първите стъпки на разследването, проверки от този вид били изцяло в правомощията на полицията. След третата серия балистични тестове прокурорът попитал страните дали имат възражение срещу прилагането на процедурата по чл. 360 НПК и никой не се противопоставил. Правителството признава, че първата и втората серии балистични тестове са били извършени едностранно (виж параграфи 54 и 55 по-горе), но твърди че това не са били нищо повече от рутинни проверки, с които единствено се целяло да се установи дали намерените два празни патрона са били от оръжието на М.П. Нещо повече, М.П. вече бил признал, че е изстрелял два изстрела и оръжието му било проверено отново по време на третата поредица балистични опити.

296. Секунди след трагедията полицията в Генуа (*squadra mobile della questura di Genova*) се е намесила и поела разследването. Карабинерите взимали участие само в по-маловажни задачи, главно при изземването на държани от тях вещи – например джипа и оръжието – или призоваването на карабинери за явяване по следствието. В допълнение, разследващите органи делегирали минимален брой задачи, предпочитайки да проведат сами най-важните разпити, както и тези, които са можели да бъдат повлияни от факта, че разпитвания е от органите на реда. Като се има предвид нивото на автономността и независимостта на съдебната власт в Италия и

фактът, че разследването е трябвало да бъде възложено на полицията, не може да се каже, че държавата не е била безпристрастна в някакъв смисъл. Освен това констатациите на разследването и мотивите за прекратяване на производството не давали основание за пораждаване на съмнение, че е имало някакъв опит за прикриване.

297. Всички назначени от прокуратурата вещи лица са били цивилни, с изключение на втория експерт по балистика, който е бил полицейски служител (виж параграф 55 по-горе). Когато е бил назначаван г-н Романини на разследващите органи не било известно, че той е бил изразил становището, че М.П. е действал при неизбежна отбрана (виж параграф 56 по-горе). По мнение на правителството целта на статията на г-н Романини е била единствено да се постави на обсъждане една политическа теория, основана на сравнение между конкретния инцидент и случила се по-рано в Неапол трагедия. Фактът, че е написал тази статия не означавало, че г-н Романини не можел да изпълни обективно и безпристрастно задачата си, тъй като целта на експертизата не е била да установяване дали фактите подкрепят хипотезата, че М.П. е действал при неизбежна отбрана. От групата експерти се е искало по-точно да изразят становището си за траекторията на куршума. Нещо повече, ролята на г-н Романини е била ограничена до провеждане на тестове в присъствието на другите експерти, жалбоподателите и техните експерти. Тази „чисто техническа и по същество физическа“ процедура не давала възможност за взимане на предубедени решения, които могли да повлияят на изхода на разследването. Правителството освен това отбелязва, че жалбоподателите не възразили срещу назначаването на г-н Романини.

В. Преценката на Съда

1. Общи принципи

298. С оглед на фундаменталния си характер чл. 2 и чл. 3 от Конвенцията съдържат в себе си и процедурно задължение за провеждане на ефикасно разследване при твърдения за нарушения на материалния аспект на разпоредбите (виж *Ergi срещу Турция*, 28 юли 1998 г., § 82, *Reports* 1998-IV; *Assenov and Others срещу България*, 28 октомври 1998 г., §§ 101-106, *Reports* 1998-VIII; и *Mastromatteo*, цитирано по-горе, § 89). Една обща забрана на произволното отнемане на живот от страна на служители на държавата би била на практика неефективна, ако не съществува ред за преглед на законосъобразността на използването на смъртоносна сила от държавните органи. Задължението за защита на правото на живот по тази разпоредба във връзка с общото задължение на държавата по чл. 1 от Конвенцията „да осигурява на всяко лице под [своята] юрисдикция правата и свободите,

определени в Конвенция“ предполага, че трябва да има някакъв вид ефикасно официално разследване когато едно лице е било убито в резултат на употреба на сила от, *inter alios*, служители на държавата (виж *McKann and Others*, цитирано по-горе, § 161). Следователно държавата трябва да гарантира със всички средства, с които разполага адекватен отговор – съдебен или друг – така че законодателната и административната рамка, създадени да защитават правото на живот да бъдат прилагани правилно и всяко нарушение на това право да бъде възпирано и наказвано (виж *Zavoloka срещу Латвия*, no. 58447/00, § 34, 7 юли 2009 г.).

299. В практиката си Съдът е приел, че задължението на държавата за провеждане на ефикасно разследване е неразделна част от чл. 2, който изисква *inter alia*, правото на живот да бъде „защитено от закон“. Макар неизпълнението на такова задължение да може да има последици за правата, гарантирани от чл. 13, процедурното задължение по чл. 2 се разглежда като отделно задължение (виж *İlhan срещу Турция* [ГК], no. 22277/93, §§ 91-92, ECHR 2000-VII; *Öneryıldız срещу Турция* [ГК], no. 48939/99, § 148, ECHR 2004-XII; и *Šilih срещу Словения* [ГК], no. 71463/01, §§ 153-154, 9 април 2009 г.). То може да доведе до констатация за отделна и независима „намеса“. Този извод се извежда от факта, че Съдът винаги е разглеждал въпроса за процедурните задължение отделно от въпроса за изпълнението на материалните задължения (и когато е уместно е постановявал, че е налице самостоятелно нарушение на чл. 2) и от факта, че на няколко пъти е било твърдяно нарушение на процедурното задължение по чл. 2 при липсата на оплакване по материалния му аспект (виж *Šilih*, цитирано по-горе, §§ 158-159).

300. За да бъде ефикасно разследването на твърдения, че държавни служители незаконно са отнели живот, като цяло следва да се счита за необходимо лицата, които осъществяват разследването и отговарят за него, да бъдат независими от участниците в събитията (виж, например, *Güleç*, цитирано по-горе, §§ 81-82, и *Oğur*, цитирано по-горе, §§ 91-92). Това означава не само липса на йерархическа или институционална връзка, но също и практическа независимост. Залогът тук е нищо по-малко от обществено доверие в монопола на държавата върху употребата на сила (виж *Hugh Jordan*, цитирано по-горе, § 106; *Ramsahai and Others* [ГК], цитирано по-горе, § 325; и *Kolevi срещу България*, no. 1108/02, § 193, 5 ноември 2009 г.).

301. Ефикасността на разследването трябва да означава и, че то е годно да доведе до установяване дали при конкретните обстоятелства е било оправдано използването на сила (виж, например, *Kaya срещу Турция*, 19 февруари 1998 г., § 87, *Reports* 1998-I) и до идентифициране и –когато е необходимо– наказване на отговорните лица (виж *Oğur*, цитирано по-горе, § 88). Това не е задължение за резултат, а за

средства. Властите трябва да предприемат всички подходящи мерки, които могат да осигурят доказателства за инцидента, включително *inter alia*, показания на очевидци, експертизи и, когато е необходимо аутопсия, даваща пълна и точна картина на нараняванията и обективен анализ на клиничните заключения, включително причината за смъртта (относно аутопсиите виж например, *Salman срещу Турция* [ГК], по. 21986/93, § 106, ECHR 2000-VII; по въпроса за свидетелите виж например, *Tanrikulu срещу Турция* [ГК], по. 23763/94, § 109, ECHR 1999-IV; относно експертизите, виж например, *Gül срещу Турция*, по. 22676/93, § 89, 14 декември 2000 г.). Всеки недостатък на разследването, който подкопава годността му да установи причините за смъртта или отговорното лице, рискува да го направи несъответстващо на този стандарт (виж *Avşar*, цитирано по-горе, §§ 393-395).

302. По-конкретно, заключенията от разследването трябва да се основават на задълбочен, обективен и независим анализ на всички относими елементи. Ако не бъде следвана една открита линия на разследване се засяга в решаваща степен способността му да установи обстоятелствата по случая и самоличността на отговорните лица (виж *Kolevi*, цитирано по-горе, § 201). Въпреки това характерът и степента на проверка, която удовлетворява минималния праг на ефикасност на разследването зависят от обстоятелствата на конкретния случай. Те трябва да бъдат преценявани въз основа всички относими факти и при отчитане на практическите реалности на дейността по разследване (виж *Velcea and Mazăre срещу Румъния*, по. 64301/01, § 105, 1 декември 2009 г.).

303. В допълнение, семейството на жертвата трябва да има достъп до разследването до степента, която е необходима за защита на легитимните им интереси. Трябва да има и достатъчен елемент на обществен контрол върху разследването като неговата степен може да варира от случай до случай (виж *Hugh Jordan*, цитирано по-горе, § 109, и *Varnava and Others срещу Турция* [ГК], nos. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 и 16073/90, § 191, ECHR 2009-...; виж също *Güleç*, цитирано по-горе, § 82, където бащата на жертвата не е бил уведомен за решението да не бъде образувано дело, и *Oğur*, цитирано по-горе, § 92, където семейството на жертвата не е имало достъп до следствените или съдебните материали).

304. Въпреки това обаче разкриването или публикуването на полицейски доклади и материали от разследването може да засегне чувствителни въпроси с възможни неблагоприятни последици за частни лица или за други разследвания и, следователно, не може да бъде автоматично изискване на чл. 2. Следователно необходимият достъп на обществото или на близките на жертвата може да бъде

предоставен на други етапи от производството (виж, наред с други източници, *McKerr срещу Обединеното Кралство*, по. 28883/95, § 129, ECHR 2001-III). Нещо повече, чл. 2 не налага на следствените органи задължението да удовлетворяват всяко направено в хода на разследването искане на роднина за предприемане на конкретно следствено действие (виж *Ramsahai and Others* [ГК], цитирано по-горе, § 348, и *Velcea and Mazăre*, цитирано по-горе, § 113).

305. В този контекст се подразбира изискването за бързина и разумна експедитивност (виж *Yaşa срещу Турция*, 2 септември 1998 г., §§ 102-104, *Reports* 1998-VI; *Tanrikulu*, цитирано по-горе, § 109; и *Mahmut Kaya срещу Турция*, по. 22535/93, §§ 106-107, ECHR 2000-III). Трябва да се приеме, че може да има пречки или трудности, които пречат напредъка на разследването в определена ситуация. Въпреки това, като цяло може да се приеме, че бързата реакция на властите при разследването на случай на употреба на смъртоносна сила е от съществено значение за поддържане на общественото доверие в спазването на върховенството на закона и в предотвратяването на всяко съмнение за одобрение или толериране на незаконни действия (виж *McKerr*, цитирано по-горе, §§ 111 и 114, и *Opuz*, цитирано по-горе, § 150).

306. От казаното обаче не следва, че чл. 2 гарантира право трети лица да бъдат съдени или наказани за извършено престъпление (виж *Šilih*, цитирано по-горе, § 194; виж също, *mutatis mutandis*, *Perez срещу Франция* [ГК], по. 47287/99, § 70, ECHR 2004-I) или абсолютно задължение всички наказателни преследвания да приключват с осъждане или даже с конкретно наказание (виж *Zavoloka*, цитирано по-горе, § 34(c)).

От друга страна, националните съдилища при никакви обстоятелства не трябва да са склонни да позволят престъпления застрашаващи живота да останат ненаказани. Задачата на Съда следователно се състои в проверка на това дали и в каква степен може да се счита, че при постановяване на решенията си съдилищата са подложили случая на изискваната от чл. 2 на Конвенцията внимателна проверка, така че възпиращият ефект на съдебната система и значимостта на ролята, която тя следва да има при предотвратяването на нарушенията на правото на живот не са били обезсмислени (виж *Öneryıldız*, цитирано по-горе, § 96, и *Mojsiejew срещу Полша*, по. 11818/02, § 53, 24 март 2009 г.).

2. Приложение на тези принципи в настоящия случай

307. Като начало Съдът отбелязва, че вече е постановил от гледната точка на материалния аспект на чл. 2, че употребата на смъртоносна сила е била „абсолютно необходима при защитата на което и да е лице от незаконно насилие“, (виж параграф 194 по-горе) и че при

организирането и планирането на полицейската операция по времето на срещата на върха на Г8 в Генуа и трагичните събития на Пиаца Алимонда (виж параграф 262 по-горе).

308. За да достигне до този извод Съдът, въз основа на информацията, предоставена от националното разследване, е разполагал с достатъчно доказателства за да се увери, че М.П. е действал при неизбежна отбрана за да защити своя живот и физически интегритет и тези на останалите хора в джипа от сериозна и непосредствена заплаха, както и че лицата отговорни за организирането и планирането на срещата на Г8 в Генуа не носят отговорност по чл. 2 от Конвенцията за смъртта на Карло Джулиани.

309. Следователно разследването е било достатъчно ефикасно за да му позволи да прецени дали в настоящия случай е било оправдано използването на смъртоносна сила (виж съдебната практика цитирана в параграф 301 по-горе) и дали организирането и планирането на полицейската операция са били в съответствие със задължението за защита на живота.

310. На следващо място Съдът отбелязва, че някои решения, взети от организаторите на срещата на Г8 и от командния състав на взвода, който е бил на мястото са били разгледани и подложени на критична проверка в хода на „процеса срещу двадесет и петте“ (виж параграфи 121-138 по-горе) и при проверката, проведена от парламентарната комисия (виж параграфи 107-117 по-горе). Освен това в *questura* Генуа е била извършена административна проверка (която е установила проблеми при организирането на операцията по опазване на реда и „потенциално наказуеми инциденти“) и Дирекцията по обществена безопасност на министерството на вътрешните работи е предложила налагането на дисциплинарни наказания на няколко полицейски служителя и на Генуа *questore* (виж параграф 140 по-горе).

311. Остава да бъде преценено дали жалбоподателите са имали достъп до разследването до степен, необходима за гарантиране на легитимните им интереси, дали процедурата е удовлетворяла изискването за своевременност, изведено в практиката на Съда и дали лицата отговорни за и провели разследването са били независими от участващите в събитията.

312. В тази връзка Съдът отбелязва, че е по италианския закон до провеждането на предварителното изслушване пострадалата страна не може да поиска да участва в производството като частен обвинител и че в настоящия случай не е било проведено такова изслушване. Въпреки това, законът изрично предоставя на пострадалата страна права и възможности, които тя може да упражнява на етапа на предварителното разследване. Те включват правото да поискат прокурора да се обърне към съдия следователя с искане са незабавно представяне на доказателства (чл. 394 от НПК) и правото да имат

процесуален представител. В допълнение пострадалата страна може да представя писмени становища на всеки етап от производството и, освен пред касационната инстанция, може да поиска включване на доказателства (чл. 90 от НПК – виж *Sottani*, цитирано по-горе, където тези констатации са довели Съда да извода, че в гражданско правната си част чл. 6 § 1 от Конвенцията е приложим към наказателно производство, в което жалбоподателят е участвал като пострадала страна, но не и като частен обвинител).

313. По настоящото дело няма спор, че жалбоподателите са имали възможността да упражнят тези свои права. По-конкретно, те са посочили експерти по свой избор, на които са възложили изготвянето на експертизи, които са били представени на разследващите органи и на съдията следовател (виж параграфи 64-66 по-горе), а техни представители и експерти са участвали в третата серия балистични тестове (виж параграф 57 по-горе). Освен това, те са имали възможността да подадат възражение срещу искането за прекратяване на производството и да посочат допълнителни следствени действия, които искат да бъдат предприети. Фактът, че съдията следовател в рамките на своите правомощия да прецени фактите и доказателствата е отхвърлила исканията им (виж параграф 104 по-горе) сам по себе си не представлява нарушение на чл. 2 от Конвенцията, особено след като Съдът не счита, че решението на съдията следовател по тези въпроси е било произволно.

314. Жалбоподателите се оплакват конкретно, че не са имали достатъчно време да назначат експерт по свой избор преди аутопсията на 21 юли 2001 г. Оплакват се и от „повърхностния“ доклад от аутопсията и от невъзможността да бъдат проведени допълнителни медицински изследвания, защото тялото е било кремирано (виж параграф 264 по-горе).

315. Съдът приема, че съобщаването за аутопсията едва три часа преди започването ѝ (виж параграф 48 по-горе) може практически да направи трудно, ако не и невъзможно, пострадалата страна да назначи експерт по свой избор и да осигури присъствието му по време на огледа. Остава обаче факта, че сам по себе си чл. 2 не изисква на близките на жертвата да бъде предоставена такава възможност.

316. Вярно е, че когато експертния медицински оглед е от съществено значение за установяването на обстоятелствата около смъртта, значителни недостатъци при провеждането на този оглед могат да доведат до сериозни грешки, способни да застрашат ефикасността на националното разследване. По-специално, Съдът е достигнал до този извод по дело, при което след като се е твърдяло, че смъртта е резултат от изтезание, докладът от аутопсията, подписан от лекари, които не са били съдебни медици, не е дал отговор на някои основни въпроси (виж *Tanli*, цитирано по-горе, §§ 149-154).

317. Настоящият случай обаче се различава значително от *Tanli*. Нещо повече, жалбоподателите не са представили доказателства за никакви сериозни грешки при извършването на аутопсията на Карло Джулиани. Не се твърди и, че медицинските експерти не са установили със сигурност причината за смъртта; пред Съда жалбоподателите не са оспорвали заключението на националните власти, че Карло Джулиани е умрял в резултат на изстрел, направен от М.П.

318. Жалбоподателите подчертават, че медицинските експерти са пропуснали да извадят и опишат куршума, който според резултатите от скенера се е бил забил в главата на жертвата (виж параграф 266 по-горе). Съдът отбелязва, че г-н Салви – един от експертите – обяснил по време на „процеса срещу двадесет и петте“, че частицата е била много малка и много трудна за намиране, заради увредената мозъчна тъкан и наличието на много кръв. Била е счетена за „несъществен детайл“ и търсенето ѝ е било преустановено (виж параграф 130 по-горе).

319. Съдът не счита за нужно да преценява доколко това обяснение е коректно. За целите на разглеждането на оплакването на жалбоподателите той единствено отбелязва, че въпросната частица е можела да помогне да се хвърли светлина върху траекторията на фаталния куршум (и по-специално, дали е бил отклонен от друг обект преди да уцели Карло Джулиани). Въпреки това обаче както Съдът вече отбелязва във връзка с материалния аспект на чл. 2 (виж параграфи 192-193 по-горе), по тази разпоредба употребата на сила би била оправдана дори, ако „теорията за междинния обект“ беше отхвърлена. Следователно този метален фрагмент не е бил от съществено значение за ефикасността на разследването. Нещо повече, Съдът отбелязва, че кремирането на тялото на Карло Джулиани, което е направило невъзможно провеждането на последващи огледи, е било разрешено по искане на жалбоподателите (виж параграф 49 по-горе).

320. Съдът също така отбелязва, че процедурните задължение по чл. 2 изискват провеждането на ефикасно „разследване“, но не и провеждането на открити заседания. Следователно, ако събраните от властите доказателства са достатъчни за да се отхвърли възможността за носене на наказателна отговорност от държавен служител, прибягнал до употребата на сила, Конвенцията не забранява производството да бъде прекратено на етапа на предварителното разследване. Както Съдът вече намери, събраните от разследващите органи доказателства и по-конкретно кадрите от нападението върху джипа, водят до констатацията, извън разумно съмнение, че М.П. е действал при неизбежна отбрана, което по италианския наказателен закон е основание за освобождаването му от наказателна отговорност.

321. Освен това не може да се каже, че разследващите органи са приели без въпроси версията на служителите на реда, участвали в събитията. Те не само са разпитали множество свидетели,

включително демонстранти и очевидци на събитията на Пиаца Алимонда (виж параграфи 45-46 по-горе), но са разпоредили извършаването на няколко съдебно медицински експертизи и три серии от балистични тестове (виж параграфи 48-50 и 54-62 по-горе). Фактът, че експертите не са постигнали съгласие по всички аспекти на реконструкцията на събитията (и по-конкретно, по въпроса за разстоянието от което е бил изстрелян куршума и неговата траектория) сам по себе си не прави необходимо провеждането на допълнителни следствени действия, при условие, че съдията е този, които трябва да прецени достоверността на обясненията на различните експерти и дали те са достатъчно основание за освобождаване на обвиняемия от наказателна отговорност.

322. Вярно е, че на карабинерите (военните сили, в които са служели М.П. и Ф.К.) е било възложено извършването на различни проверки (виж параграф 290 по-горе). Тези проверки, обаче са били технически и конкретни и не може да се каже, че провеждането им е повлияло негативно на безпристрастността на разследването. Обратното би означавало по много дела да бъдат наложени неприемливи ограничения върху възможността на съдилищата да разчитат на експертизата на органите на реда, които често имат конкретни познания в тази област (виж, *mutatis mutandis* и от гледна точка на чл. 6 от Конвенцията, *Emmanuello срещу Италия* (реш. по допустимостта), по. 35791/97, 31 август 1999 г.). В настоящия случай органите на реда вече са били на местопроизшествието и поради това са могли да отцепят мястото и да потърсят и опишат всеки предмет от значение за разследването. Като се имат предвид колко хора е имало на Пиаца Алимонда и възцарилото се объркване след изстрелите, властите не могат да бъдат винени, че не са намерили предмет с размера на куршумите, изстреляни по М.П.

323. По мнение на Съда, назначаването на г-н Романини за експерт поставя някои по-деликатни въпроса, тъй като в статия, публикувана в специализирано списание той открито е защитава позицията, че М.П. е действал при неизбежна отбрана (виж параграф 56 по-горе). В тази връзка следва да бъде отбелязано, че възложената в рамките на разследването експертиза е имала за цел, наред с друго, да предостави доказателства за или против това становище. Следователно участието на експерт, който е имал предубеждения по въпроса е било далеч от успокоително (по отношение на ролята на вещото лице в съдебното производство виж *Brandstetter срещу Австрия*, 28 август 1991 г., § 59, Series A no. 211). Въпреки това, г-н Романини е бил просто един от четиримата експерти (виж, *mutatis mutandis*, *Mirilashvili срещу Русия*, по. 6293/04, § 179, 11 декември 2008 г.). Той е бил назначен от разследващите органи, а не от съдията следовател и следователно не е действал като неутрален и независим неин помощник (виж, обратно,

Bönisch срещу Австрия, 6 май 1985 г., § 33, Series A no. 92, и *Sara Lind Eggertsdóttir срещу Исландия*, no. 31930/04, § 47, ECHR 2007-VIII). Освен това, тестовете, които му е било възложено да извърши за целите на балистичните експертизи са били в основата си обективни и технически. Съответно, неговото участие само по себе си не може да компрометира безпристрастността на националното разследване.

324. На следващо място, жалбоподателите не са доказали, че разследването не е било безпристрастно и независимо или че полицейският отдел, провел определени следствени действия е бил въввлечен в събитията до такава степен, че цялото разследване да е трябвало да бъде възложено на данъчната полиция (виж твърденията на жалбоподателите в параграфи 283 и 292 по-горе).

325. И последно, по отношение на бързината на разследването, Съдът отбелязва, че то е било водено с необходимото старание. Карло Джулиани е починал на 20 юли 2001 г. и прокуратурата е приключила предварителното разследване с искане за прекратяване на производството около година и четири месеца по-късно, в края на 2002 г. На 10 декември 2002 г. жалбоподателите са подали възражение срещу искането (виж параграф 76 по-горе) и заседанието пред съдията следовател е било проведено четири месеца по-късно, на 17 април 2003 г. (виж параграф 80 по-горе). Текстът на решението за прекратяване на производството е бил депозиран в деловодството 23 дни по-късно, на 5 май 2003 г. (виж параграф 82 по-горе). При тези обстоятелства не може да се каже, че разследването и било спъвано от прекомерни закъснение или промеждутъци от време

326. В светлината на изложеното, Съдът намира, че не е имало нарушение на процедурния аспект на чл. 2 от Конвенцията.

III. ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

327. Жалбоподателите твърдят, че липсата на незабавна помощ след като Карло Джулиани паднал на земята и тялото му било прегазено от джипа е допринесла за смъртта му и представлява нечовешко отношение. Те препращат към параграфи 5 и 8 от Принципите на ООН (виж параграф 154 по-горе) и се позовават на чл. 3 от Конвенцията, който предвижда:

“Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказани.”

328. Правителството поддържа, че това оплакване е явно недопустимо, при условие, че докладът от аутопсията е намерил, че при преминаването на джипа през тялото на Карло Джулиани не са му били причинени сериозни увреждания и на фона на положените усилия на жертвата бързо да бъде оказана първа помощ.

329. Камарата като е отбелязала, че от поведението на служителите на реда не е можело да бъде направено заключение, че те са имали намерение да причинят на Карло Джулиани болка или страдание е преценила, че не е било необходимо случаят да бъде разгледан по чл. 3 от Конвенцията (виж параграфи 260-261 от решението на камарата).

330. Съдът счита, че фактите, от които се оплакват жалбоподателите попадат в обхвата на извършения от него преглед по чл. 2 от Конвенцията. Следователно не вижда причина да се разграничи от подхода, възприет от камарата.

IV. ТВЪРДЕНИТЕ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕНОВЕ 6 И 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

331. Жалбоподателите се оплакват, че не са могли да се ползват от предимствата на разследване, което да е съобразено с процедурните изисквания на чл. 6 и чл. 13 от Конвенцията.

Член 6 § 1, в относимата си част гласи:

“Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения ... има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок, от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона.”

Член 13 от Конвенцията предвижда:

“Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

332. Жалбоподателите поддържат, че с оглед на противоречивите и непълни изводи от разследването, делото е изисквало по-подробно разглеждане в рамките на истинско спорно производство.

333. Правителството приканва Съда да постанови, че по чл.6 и чл. 13 от Конвенцията не възниква самостоятелен въпрос или, алтернативно, че не е имало нарушение на тези разпоредби, поради начина, по който е било водено разследването и факта, че жалбоподателите са взели участие в него.

334. Камарата е приела, че с оглед на констатацията ѝ за нарушение на процедурния аспект на чл. 2 от Конвенцията не е било необходимо да разглежда делото по чл. 13 или чл. 6 § 1 (виж параграфи 265-266 от решението на камарата).

335. Като отчита, че по настоящото дело по италианския закон жалбоподателите не са имали възможността да поискат да бъдат конституирани в наказателното производство срещу М.П. като частни обвинители (виж, обратно и *mutatis mutandis*, *Perez*, цитирано по-горе,

§§ 73-75), Съдът намира, че оплакванията им не следва да бъдат разглеждани по чл. 6 § 1 от Конвенцията, а по-скоро в светлината на по-общото задължение на държавите членки по чл. 13 от Конвенцията да предоставят ефикасно правно средство за защита по отношение на нарушения на Конвенцията, включително чл. 2 (виж, *mutatis mutandis*, *Aksoy срещу Турция*, 18 декември 1996 г., §§ 93-94, *Reports* 1996-VI).

336. Съдът напомня, че „ефикасността“ на едно „средство“ по смисъла на чл. 13 не е в зависимост от осигуряването на благоприятен изход за жалбоподателя. Нито пък, че „органът“, посочен в разпоредбата задължително трябва да е съдебен орган; но ако не е, правомощията му и гаранциите, които предоставя са от значение при преценката дали средството е ефикасно. Също така, дори, ако едно отделно средство за защита само по себе си не удовлетворява изискванията на чл. 13, съвкупността от средствата, предоставени от националния закон могат да го направят (виж *Abramius срещу Румъния*, по. 37411/02, § 119, 24 февруари 2009г.).

337. В настоящия случай Съдът е намерил, че обстоятелствата около смъртта на Карло Джулиани са били обект на ефикасно национално разследване, което удовлетворява изискванията за бързина и независимост по чл. 2 от Конвенцията (виж параграфи 307-326 по-горе). Това разследване е било годно да доведе до идентифицирането и наказването на отговорните лица. Вярно е, че жалбоподателите не са могли да поискат да бъдат конституирани в производството като частни обвинители; въпреки това те са имали възможността да упражнят правата, които италианският закон предоставя на пострадалите страни. Във всички случаи, причината да нямат статут на частен обвинител е резултат от факта, че съдията е констатирала, че не е било извършено наказуемо по закон деяние. На последно място, нищо не е спирало жалбоподателите да предявят иск за обезщетение или преди, или успоредно с наказателното производство.

338. При тези обстоятелства, Съдът намира, че жалбоподателите са разполагали с ефикасни средства по отношение на оплакванията си по чл. 2 от Конвенцията.

339. Следователно не е имало нарушение на чл. 13 от Конвенцията.

V. ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 38 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

340. Жалбоподателите твърдят, че правителството не е съдействало достатъчно на Съда. Те се позовават на чл. 38 от Конвенцията, който предвижда:

“Съдът разглежда делото съвместно с представителите на страните и, когато е необходимо, предприема разследване, за чието ефективно осъществяване заинтересованите Високодоговарящи страни са длъжни да създават всички необходими условия.”

341. По мнение на жалбоподателите, правителството е дало неверни или неточни отговори (например относно професионалния опит на карабинерите в джипа и наличието на щит в колата). То също така било пропуснало да предостави информация, касаеща съществени обстоятелства. По-конкретно правителството:

- не е представило информация за структура на върховното командване на полицията и карабинерите;
- не е уточнило критериите за подбор на служителите, които могат да участват в операции по опазването на обществения ред;
- не е предоставило документи, удостоверяващи професионалния опит на участвалите в събитията карабинери (*fogli matricolari*);
- не е представило заповедите, които полицейски офицер Лауро и офицерите, които са отговаряли за кампанията са получили от висшестоящите си;
- не е посочило самоличността на служителя, разпоредил атаката срещу шествието на *Tute Bianche*;
- не е представило преписи от относимите радио комуникации.

342. Правителството отбелязва, че правото му да защитава тезата си е „свещено“ и че е предоставило цялата налична информация на Съда. Относно информацията за атаката срещу шествието на *Tute Bianche* то твърди, че тя няма връзка с централните за настоящото дело събития.

343. Становището на камарата е било, че няма нарушение на чл. 38 от Конвенцията, защото макар предоставената от правителството информация да не е била изчерпателна по всичко изброени по-горе точки, непълният ѝ характер не е попречил на Съда да разгледа делото (виж параграфи 269-271 от решението на камарата).

344. Съдът не вижда причини да се разграничи от подхода на камарата по този въпрос. Следователно намира, че по настоящото дело не е имало нарушение на чл. 38 от Конвенцията.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ

1. *Реша*, с тринадесет гласа на четири, че не е имало нарушение на материалния аспект на чл. 2 от Конвенцията що се отнася до употребата на смъртоносна сила;
2. *Реша*, с десет гласа на седем, че не е имало нарушение на материалния аспект на чл. 2 от Конвенцията що се отнася до националната правна рамка, регламентираща употребата на смъртоносна сила или що се отнася до оръжията, раздадени на органите на реда при срещата на върха на Г8 в Генуа;

3. *Реши*, с десет гласа на седем, че не е имало нарушение на материалния аспект на чл. 2 от Конвенцията що се отнася до организирането и планирането на операциите по опазване на реда по време на срещата на върха на Г8 в Генуа;
4. *Реши*, с десет гласа на седем, че не е имало нарушение на процедурния аспект на чл. 2 от Конвенцията;
5. *Реши*, единодушно, че не е необходимо да разглежда случая от гледна точка на чл. 3 и чл. 6 от Конвенцията;
6. *Реши*, с тринадесет гласа на четири, че не е имало нарушение чл. 13 от Конвенцията;
7. *Реши*, единодушно, че не е имало нарушение на чл. 38 от Конвенцията.

Изготвено на английски и френски език и постановено в открито заседание, проведено в Сградата на права на човека в Страсбург на 24 март 2011 г.

Vincent Berger
юрист

Jean-Paul Costa
председател

В съответствие с чл. 45, § 2 от Конвенцията и чл. 74, § 2 от Правилата на Съда към настоящото решение са приложени следните особени мнения:

- (a) общо особено мнение на съдиите Judges Rozakis, Tulkens, Zupančič, Gyulumyan, Ziemele, Kalaydjieva и Karakaş;
- (b) общо особено мнение на съдиите Tulkens, Zupančič, Gyulumyan и Karakaş;
- (c) общо особено мнение на съдиите Tulkens, Zupančič, Ziemele и Kalaydjieva.

J.-P.C.
V.B

Особените мнения не са преведени на български език, но са приложени на английски и/или френски към официалната версия/версии на решението, публикувани в базата данни с практиката на Съда HUDOC.

© Съвет на Европа/Европейски съд по правата на човека, 2013 г.

Официалните езици на Европейския съд по правата на човека са английски и френски. Този превод не обвързва Съда и Съдът не поема никаква отговорност за качеството му. Преводът може да бъде свален от базата данни с практиката на Европейския съд по правата на човека HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) или от всяка друга база данни, на която Съдът го е предоставил. Преводът може да бъде възпроизвеждан за нетърговски цели, при условие че е цитирано пълното заглавие на делото и посочената по-горе информация за авторските права. В случай че възнамерявате да използвате за търговски цели която и да било част от този превод, моля свържете се с publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the no-rose copyright indication. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.